

REPUBLIKA HRVATSKA
HRVATSKA REGULATORNA AGENCIJA
ZA MREŽNE DJELATNOSTI

KLASA: UP/I-344-01/25-03/01

URBROJ: 376-05-1-25-09

Zagreb, 18. prosinca 2025.

Na temelju članka 16. stavka 1. točke 4. i članaka 100. i 101. Zakona o elektroničkim komunikacijama (NN br. 76/2022, 14/2024) te Odluke HAKOM-a, KLASA: UP/I-344-01/22-03/04, URBROJ: 376-05-1-23-41 od 27. srpnja 2023. donesene u postupku analize tržišta veleprodajnog središnjeg pristupa koji se pruža na fiksnoj lokaciji za proizvode za masovno tržište, Vijeće Hrvatske regulatorne agencije za mrežne djelatnosti je po službenoj dužnosti, na sjednici održanoj 18. prosinca 2025. donijelo

ODLUKU

1. Privitci 1 i 2 dokumenta „*Analiza tržišta veleprodajnog središnjeg pristupa koji se pruža na fiksnoj lokaciji za proizvode za masovno tržište*“ izmijenjeni su i ažurirani u skladu s točkama 7. i 8. Odluke HAKOM-a, KLASA: UP/I-344-01/22-03/04, URBROJ: 376-05-1-23-41 od 27. srpnja 2023., te su priloženi ovoj Odluci i čine njezin sastavni dio.
2. U skladu s izmjenama iz točke 1. ove izreke:
 - a) Na geografskim jedinicama koje su promijenile status pripadanja u „nekonkurentno područje“, trgovačko društvo Hrvatski Telekom d.d., Zagreb, Radnička cesta 21, OIB: 81793146560, kao operator sa značajnom tržišnom snagom na tržištu veleprodajnog središnjeg pristupa velikog kapaciteta koji se pruža na fiksnoj lokaciji za proizvode za masovno tržište – nekonkurentna područja, obavezan je primjenjivati regulatorne obveze iz točke 2. Odluke KLASA: UP/I-344-01/22-03/04, URBROJ: 376-05-1-23-41 od 27. srpnja 2023.) u roku od 30 dana od primitka ove Odluke.
 - b) Na geografskim jedinicama koje su promijenile status pripadanja u „konkurentno područje“, trgovačkom društvu Hrvatski Telekom d.d., Zagreb, Radnička cesta 21, OIB: 81793146560, ukidaju se regulatorne obveze iz točke 2. Odluke KLASA: UP/I-344-01/22-03/04, URBROJ: 376-05-1-23-41 od 27. srpnja 2023.) u roku od 120 dana od primitka ove Odluke. Obvezuje se Hrvatski Telekom d.d. o ukidanju regulatornih obveza obavijestiti sve stranke na koje ukidanje utječe, u roku od 8 dana od primitka ove Odluke.
3. U svim ostalim točkama Odluka KLASA: UP/I-344-01/22-03/04, URBROJ: 376-05-1-23-41 od 27. srpnja 2023. ostaje na snazi.

Obrazloženje

Hrvatska regulatorna agencija za mrežne djelatnosti (dalje: HAKOM) je 27. srpnja 2023. donijela odluku o analizi tržišta veleprodajnog središnjeg pristupa koji se pruža na fiksnoj lokaciji za proizvode za masovno tržište (KLASA: UP/I-344-01/22-03/04, URBROJ: 376-05-1-23-41; dalje: odluka M3b/2014). Privitak odluke M3b/2014 je dokument „*Analiza tržišta veleprodajnog središnjeg pristupa koji se pruža na fiksnoj lokaciji za proizvode za masovno tržište*“ (dalje: analiza M3b/2014) te je u cijelosti njen sastavni dio.

HAKOM je odlukom M3b/2014 proveo segmentaciju tržišta prema tehnologijama, odnosno podijelio tržište veleprodajnog središnjeg pristupa koji se pruža na fiksnoj lokaciji za proizvode za masovno tržište (dalje: M3b/2014) na tržište malog kapaciteta i tržište velikog kapaciteta.

Nadalje, HAKOM je odredio da je tržište velikog kapaciteta u zemljopisnoj dimenziji potrebno geografski segmentirati te je na temelju provedene analize utvrdio geografsku segmentaciju tržišta na razini pojedine jedinice lokalne samouprave (grada/općine/gradske četvrti Grada Zagreba). Navedeno podrazumijeva da je tržište velikog kapaciteta podijeljeno na 572 geografske jedinice.

Nakon što je definirana podjela mjerodavnog tržišta velikog kapaciteta na geografske jedinice, HAKOM je proveo geografsku analizu uvjeta tržišne konkurentnosti te je definirao sljedeće kriterije za utvrđivanje konkurentskih uvjeta u geografskim jedinicama:

- postojanje minimalno jedne (1) VHCN infrastrukture alternativnog operatora u geografskoj jedinici,
- pokrivenost VHCN infrastrukture alternativnog operatora s minimalno 33 posto korisničkih jedinica u geografskoj jedinici,
- tržišni udio HT Grupe na maloprodajnoj razini u geografskoj jedinici je niži od 50 posto.

Na temelju navedenih kriterija HAKOM je proveo analizu utvrđivanja geografskih jedinica sa sličnim ili dovoljno homogenim uvjetima tržišnog natjecanja te geografske jedinice grupirao u zasebna geografska tržišta: *Tržište veleprodajnog središnjeg pristupa velikog kapaciteta koji se pruža na fiksnoj lokaciji za proizvode za masovno tržište – nekonkurentna područja* (dalje: tržište velikog kapaciteta - nekonkurentna područja i *Tržište veleprodajnog središnjeg pristupa velikog kapaciteta koji se pruža na fiksnoj lokaciji za proizvode za masovno tržište – konkurentna područja* (dalje: tržište velikog kapaciteta - konkurentna područja).

Test tri mjerila proveden je za oba tržišta. Zaključeno je kako je tržište velikog kapaciteta – nekonkurentna područja podložno prethodnoj regulaciji te je provedena procjena postojanja operatora sa značajnom tržišnom snagom. Na tržištu velikog kapaciteta – konkurentna područja zaključeno je kako nisu istodobno zadovoljena sva tri mjerila, odnosno da tržište nije podložno prethodnoj regulaciji.

U analizi M3b/2014 postoje dva privitka (koja se odnose na popise geografskih jedinica):

- Privitak 1 - Popis geografskih jedinica koje pripadaju tržištu velikog kapaciteta - nekonkurentna područja i
- Privitak 2 - Popis geografskih jedinica koje pripadaju tržištu velikog kapaciteta - konkurentna područja.

HAKOM se u točkama 8. i 9. odluke M3b/2014 obvezao ažurirati popis nekonkurentnih područja i popis konkurentnih područja te revidirati status pripadanja geografskih jedinica odgovarajućem području, na temelju čega će Hrvatskom Telekomu d.d. (dalje: HT) revidirati status operatora sa značajnom tržišnom snagom na geografskim jedinicama koje su promijenile status pripadanja. Naime, definirano je da će HAKOM, nakon isteka razdoblja od dvije godine od stupanja na snagu odluke M3b/2014, na temelju kriterija za utvrđivanje konkurentskih uvjeta u geografskim jedinicama određenih u poglavlju 4 analize M3b/2014 provesti provjeru statusa geografskih jedinica u cilju utvrđivanja mijenjaju li pojedine geografske jedinice status pripadanja konkurentnim, odnosno nekonkurentnim područjima, u odnosu na utvrđeno u odluci M3b/2014. Definirano je da ukoliko dođe do određenih promjena, da će se ažurirati popis nekonkurentnih područja iz Privitka 1 i popis konkurentnih područja iz Privitka 2 analize M3b/2014.

HAKOM je u odluci M3b/2014 pojasnio kako u prethodno opisanom slučaju revizije statusa geografskih jedinica nije potrebno provoditi posebnu analizu tržišta sukladno članku 100. Zakona o elektroničkim komunikacijama (NN br. 76/2022, 14/2024, dalje: ZEK), budući da će se u tom slučaju raditi isključivo o primjeni unaprijed određenih kriterija za utvrđivanje statusa geografskih jedinica sadržanih u poglavlju 4 analize M3b/2014 te primjeni unaprijed određenih regulatornih obveza, bez ikakve izmjene njihova opsega.

Stoga su, nakon izvršene revizije statusa geografskih jedinica primjenom gore navedenih kriterija za utvrđivanje konkurentskih uvjeta u geografskim jedinicama, točkom 1. izreke ove Odluke izmijenjeni i ažurirani *Privitak 1 - Popis geografskih jedinica koje pripadaju Tržištu velikog kapaciteta - nekonkurentna područja* i *Privitak 2 - Popis geografskih jedinica koje pripadaju Tržištu velikog kapaciteta - konkurentna područja*. Izmijenjeni i ažurirani popisi nalaze se u Privitku 1 i 2 ove Odluke.

Nadalje, HAKOM je u ovom postupku analizirao stanje na tržištu i sve relevantne promjene koje su nastupile od stupanja na snagu odluke M3b/2014. U dokumentu „*Revizija (ne)konkurentnih područja (M3b/2014)*“ u Privitku 3 ove Odluke detaljnije su pojašnjene promjene u odnosu na prvotne popise.

O ovoj Odluci HAKOM je proveo javno savjetovanje u razdoblju od 12. rujna do 13. listopada 2025., tijekom kojeg su zaprimljeni komentari sljedećih operatora: A1 Hrvatska d.o.o., Telemach Hrvatska d.o.o i Pro-Ping d.o.o. HAKOM je sve pristigle komentare operatora razmotrio te je na temelju pojedinih komentara doradio dokument iz Privitka 3 ove odluke. Navedene izmjene nisu bitno utjecale na sam dokument. Komentari operatora kao i odgovori HAKOM-a na zaprimljene komentare, nalaze se u Privitku 4 i sastavni su dio ove Odluke.

Sukladno članku 37. ZEK-a, prijedlog odluke je 13. studenoga 2025. dostavljen Europskoj komisiji (dalje: Komisija) na daljnje odgovarajuće postupanje. Nakon provedenog postupka, HAKOM je 12. prosinca 2025. zaprimio odluku Komisije u skladu s člankom 32. stavkom 3. Direktive (EU) 2018/1972, u kojoj Komisija nije imala primjedbi na dostavljeni prijedlog odluke.

Na osnovu podataka s tržišta HAKOM je zaključio da ažuriranje statusa geografskih jedinica nije dovelo do drugačijih zaključaka u dijelu ocjene djelotvornosti tržišnog natjecanja te nakon toga i na procjenu postojanja operatora sa značajnom tržišnom snagom na tržištu velikog kapaciteta-nekonkurentna područja. Naime, tržište velikog kapaciteta - konkurentne relacije pokazuje stabilne znakove konkurencije, a struktura tržišta i dalje se razvija u smjeru djelotvornog tržišnog natjecanja.

Nadalje, na tržištu velikog kapaciteta – nekonkurentna područja, HAKOM je na temelju dokaza o visokom i stabilnom tržišnom udjelu HT-a te njegovoj kontroli nad infrastrukturom uz postojanje značajnih prepreka za razvoj infrastrukturne konkurencije, zaključio da nije došlo do promjena u pogledu značajne tržišne snage HT-a u tim područjima. Jedina promjena odnosi se na promjenu statusa određenih geografskih jedinica, iz nekonkurentnog u konkurentno područje ili obrnuto.

S obzirom da je na temelju revizije statusa geografskih jedinica zaključeno da u određenim geografskim jedinicama nisu istodobno zadovoljeni svi kriteriji za utvrđivanje konkurentskih uvjeta, zbog čega su geografske jedinice navedene u Tablici 2 Privitka 1 promijenile status pripadanja u „nekonkurentno područje“, u točki 2. a) izreke ove Odluke je određeno da je HT, kao operator sa značajnom tržišnom snagom na tržištu velikog kapaciteta– nekonkurentna područja, obavezan primjenjivati regulatorne obveze iz odluke M3b/2014 i na tim novim geografskim jedinicama u roku od 30 dana od primitka ove Odluke.

Nadalje, kako je na temelju revizije statusa geografskih jedinica zaključeno da su u određenim geografskim jedinicama istodobno zadovoljeni svi kriteriji za utvrđivanje konkurentskih uvjeta, zbog čega su geografske jedinice navedene u Tablici 2 Privitka 2 promijenile status pripadanja u „konkurentno područje“, HT-u se na navedenim područjima točkom 2 b.) ukidaju regulatorne obveze određene odlukom M3b/2014 na tržištu velikog kapaciteta – nekonkurentna područja. Ukidanje regulatornih obveza odgođeno je u roku od 120 dana od primitka ove Odluke, na način kako je to bilo definirano i u odluci M3b/2014. Naime, HAKOM je odredio rok od 120 dana vodeći računa o članku 100. stavku 6. ZEK-a te ga smatra dovoljnim za osiguranje prijelaznog razdoblja za operatore korisnike (veleprodajnih usluga koje prestaju biti predmetom regulacije) i za krajnje korisnike. Pritom je HT-u određen i rok od 8 dana za obavijestiti stranke na koje ova Odluka utječe.

Slijedom svega navedenog, HAKOM je temeljem članka 16. stavka 1. točke 4. i članaka 100. i 101. ZEK-a te odluke M3b/2014, odlučio kao u izreci ove Odluke.

UPUTA O PRAVNOM LIJEKU:

Protiv ove odluke nije dopuštena žalba, ali se može pokrenuti upravni spor pred Visokim upravnim sudom Republike Hrvatske u roku od 30 dana od dana primitka ove odluke.

PREDSJEDNIK VIJEĆA

Tonko Obuljen

Privitak (4)

1. Privitak 1 – Popis geografskih jedinica koje pripadaju Tržištu velikog kapaciteta - nekonkurentna područja (*Popis je radi preglednosti priložen kao zaseban .xls dokument pod nazivom Privitak 1 – Popis geografskih jedinica koje pripadaju M3b/2014 Tržištu velikog kapaciteta - nekonkurentna područja*)
2. Privitak 2 – Popis geografskih jedinica koje pripadaju Tržištu velikog kapaciteta - konkurentna područja (*Popis je radi preglednosti priložen kao zaseban .xls dokument pod nazivom Privitak 2 – Popis geografskih jedinica koje pripadaju M3b Tržištu velikog kapaciteta - konkurentna područja.*)

3. Privitak 3 - Revizija (ne)konkurentnih područja (M3b/2014)
4. Privitak 4 – Odgovori na komentare

Dostaviti:

1. Hrvatski Telekom d.d., Zagreb, Radnička cesta 21, UP – osobna dostava
2. A1 Hrvatska d.o.o., Zagreb, Vrtni put 1, UP – osobna dostava
3. Telemach d.o.o., Zagreb, Josipa Marohnića 1, UP – osobna dostava
4. Pro-Ping d.o.o., Pitomača, Augusta Šenoje 4, poštom s povratnicom
5. U spis

PRIVITAK 3 REVIZIJA (NE)KONKURENTNIH PODRUČJA (M3b/2014)

1 UVOD

Hrvatska regulatorna agencija za mrežne djelatnosti (dalje: HAKOM) je u 27. srpnja 2023. donijela odluke o analizama tržišta veleprodajnog lokalnog pristupa koji se pruža na fiksnoj lokaciji (M1/2020) i tržišta veleprodajnog središnjeg pristupa koji se pruža na fiksnoj lokaciji za proizvode za masovno tržište (M3b/2014) (dalje: odluke o analizama iz 2023.).

U navedenim je analizama HAKOM proveo segmentaciju tržišta prema tehnologijama, odnosno podijelio je tržište na tržište malog kapaciteta i tržište velikog kapaciteta. Na maloprodajnoj razini, tržište malog kapaciteta čine usluge širokopojasnog pristupa putem bakrene mreže, usluge širokopojasnog pristupa na fiksnoj lokaciji putem pokretnih mreža, hibridni širokopojasni pristup i širokopojasni pristup putem bežičnih tehnologija u nepokretnoj mreži. S druge strane, u tržište velikog kapaciteta na maloprodajnoj razini ulaze usluge putem svjetlovodne i kabelske mreže (VHCN mreže, eng. *Very High Capacity Network*).

Za tržište malog kapaciteta, koje dominantno čine usluge putem bakrene mreže, nije bilo potrebe za provođenjem detaljne geografske analize s obzirom na to da bakrenu mrežu ima samo HT kao povijesni operator, dok ostalim operatorima nije isplativo graditi bakrene mreže. Zbog prethodno navedenog utvrđeno je kako ne postoje geografske razlike u razini tržišnog natjecanja između različitih područja u Republici Hrvatskoj (dalje: RH). Stoga je HAKOM ovo tržište u geografskoj dimenziji odredio kao nacionalno s Hrvatskim Telekomom d.d. (dalje: HT) kao operatorom sa značajnom tržišnom snagom.

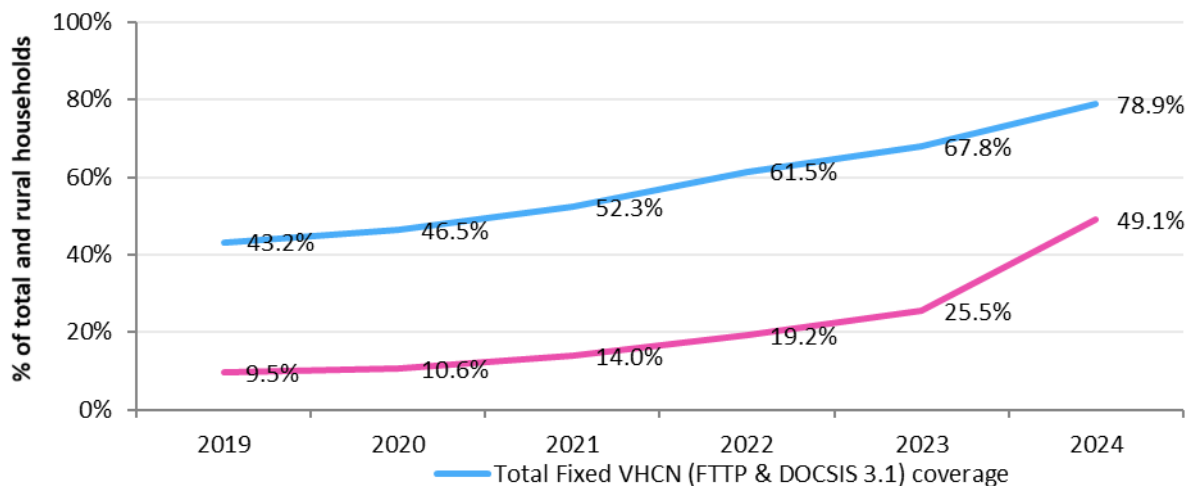
Za tržište velikog kapaciteta, HAKOM je proveo detaljnu geografsku analizu tržišta te je na temelju provedene analize utvrdio geografsku segmentaciju tržišta na razini pojedine jedinice lokalne samouprave (grada/općine/gradske četvrti Grada Zagreba), čime su prema odabranim kriterijima pojedine geografske jedinice određene kao konkurentna ili nekonkurentna područja, ovisno o prisutnosti i intenzitetu tržišnog natjecanja. Isto tako, HAKOM se navedenim odlukama obvezao da će nakon dvije godine od njihove primjene, na temelju istih kriterija, provesti provjeru statusa geografskih jedinica, s ciljem utvrđivanja eventualnih promjena u pogledu promjene statusa pripadanja konkurentnim, odnosno nekonkurentnim područjima.

Iako je HAKOM u odlukama o analizama iz srpnja 2023. jasno naveo da se u slučaju revizije statusa geografskih jedinica neće provoditi nova analiza tržišta sukladno članku 100. ZEK-a, budući da se pritom primjenjuju unaprijed određeni kriteriji za utvrđivanje statusa geografskih jedinica te unaprijed određenih regulatornih obveza, bez ikakve izmjene njihova opsega, HAKOM će u ovom dokumentu prikazati trenutno stanje na tržištu te analizirati sve relevantne promjene koje su nastupile od završetka prethodne analize. Cilj tog prikaza je dodatno potvrditi valjanost ranijih zaključaka te osigurati dosljednost u regulatornom pristupu.

2 STANJE NA TRŽIŠTU ŠIROKOPOJASNOG PRISTUPA U RH

Od srpnja 2023. nastavljena su ulaganja u izgradnju mreža vrlo velikog kapaciteta (dalje: VHCN mreže). Komercijalna ulaganja operatora dominantno su koncentrirana u urbanim i suburbanim, gušće naseljenim područjima, gdje su ekonomski uvjeti za povrat ulaganja najpovoljniji.

Slika 1 Pokrivanje VHCN (FTTP&DOCSIS 3.1) mrežom – ukupna i ruralna¹ pokrivenost kućanstava

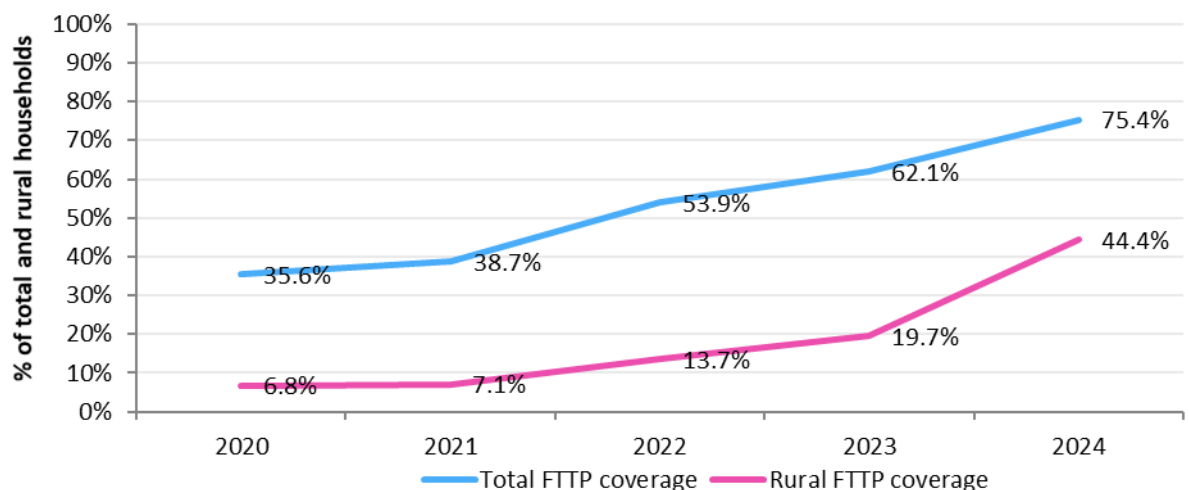
Source: Broadband Coverage in Europe 2024, a study by Omdia and Point Topic for the

© 2025 Omdia

Izvor: Studija Europske komisije „Broadband coverage in Europe“

Prema podacima s kraja lipnja 2024., VHCN mrežom bilo je pokriveno 78,9 posto kućanstava što predstavlja snažan godišnji rast od 16,4 posto. Od toga, pokrivenost FTTP (eng. *Fiber to the Premises*) mrežom iznosila je 75,4 posto, dok je 35,4 posto kućanstava bilo pokriveno moderniziranom kablskom HFC mrežom, nadograđenom na standard DOCSIS 3.1 (Slika 2).

Slika 2 Pokrivanje FTTP mrežom – ukupna i ruralna pokrivenost kućanstava

Source: Broadband Coverage in Europe 2024, a study by Omdia and Point Topic for the

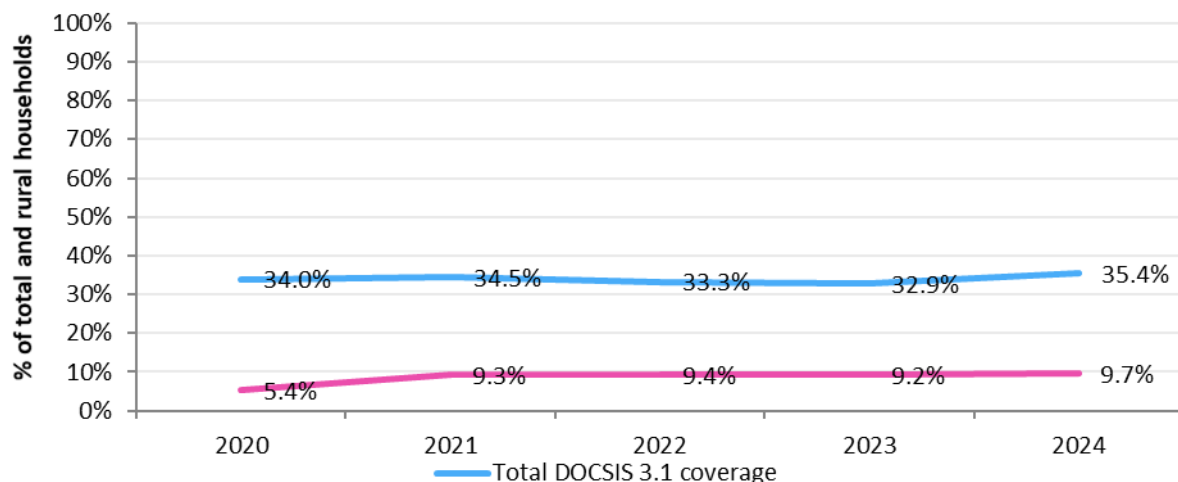
© 2025 Omdia

Izvor: Studija Europske komisije „Broadband coverage in Europe“

¹ Ruralna područja se definiraju kao područja s gustoćom manjom od 100 ljudi po km²

Unatoč nižoj apsolutnoj pokrivenosti u ruralnim područjima, gdje je VHCN dostupnost iznosila 49,1 posto, zabilježen je značajan godišnji rast od čak 92,8 posto. Ovaj pozitivan trend ukazuje na smanjenje digitalnog jaza između urbanih i ruralnih sredina, iako i dalje postoje značajne razlike u dostupnosti infrastrukture. Stoga je i dalje važno nastaviti s provedbom programa državnih potpora kako bi se sufinancirala izgradnja VHCN mreža u slabije razvijenim područjima.

Slika 3 Pokrivanje kućanstava DOCSIS 3.1. mrežom

Source: Broadband Coverage in Europe 2024, a study by Omdia and Point Topic for the

© 2025 Omdia

Izvor: Studija Europske komisije „Broadband coverage in Europe“

U gradnju VHCN mreža podjednako ulažu i alternativni operatori i HT, čija bakrena infrastruktura više ne može udovoljiti rastućim zahtjevima korisnika za sve većim brzinama pristupa.

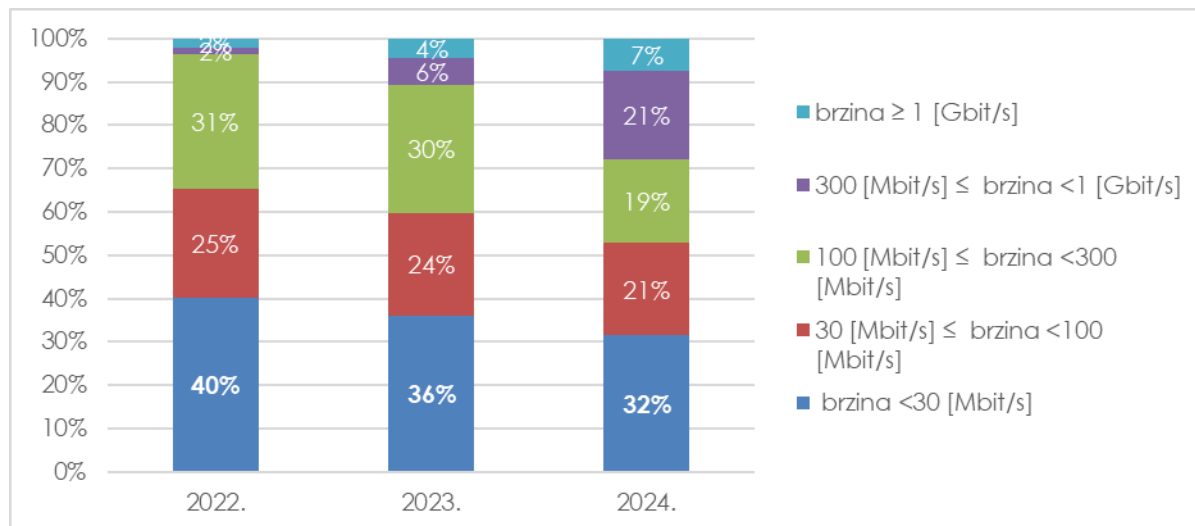
Potražnja za velikim brzinama pristupa iznad 100 Mbit/s kontinuirano raste. Do kraja 2024. gotovo 50 posto korisnika koristilo je pristupne brzine veće od 100 Mbit/s, pri čemu je posebno značajan rast korisnika s brzinama iznad 300 Mbit/s. Glavni razlog tome je što su svi operatori kao najmanju brzinu usluge pristupa internetu putem VHCN mreža uveli brzinu od 300 Mbit/s, čime je dodatno postala jasnija granica između usluga širokopojsnog pristupa koje pripadaju tržištu malog kapaciteta i tržištu velikog kapaciteta. S jedne strane, operatori nastoje povećati iskorištenost (utilizaciju) svojih VHCN mreža, dok s druge strane korisnici zahtijevaju veće brzine i bolju kvalitetu usluge zbog rastuće upotrebe OTT servisa, rada na daljinu, online igara i drugih aplikacija koje zahtijevaju veću kvalitetu usluge pristupa Internetu.

Očekuje se nastavak ovog trenda, potaknut daljnjim ulaganjima i rastućom uporabom novoizgrađenih FTTH mreža. Dodatni poticaj rastu su dale i odluke o analizama iz srpnja 2023. kojima su HT-u ukinute regulatorne obveze za FTTH mrežu u pojedinim područjima RH. Naime, ukidanjem tih obveza, HT je na tzv. konkurentnim područjima počeo nuditi promotivne akcije za usluge na svojoj FTTH mreži na što su odgovorili alternativni operatori svojim promotivnim akcijama, što je sve zajedno dovelo do veće popularizacije VHCN mreža i posljedično veće potražnje za uslugama na VHCN mrežama.

Ipak, značajan broj korisnika i dalje koristi niže pristupne brzine do 30 Mbit/s ili između 30 i 100 Mbit/s. Uzroci uključuju tehnička ograničenja postojeće bakrene mreže, nedostatak VHCN pokrivenosti na određenim lokacijama, ali i ograničen interes korisnika za većim brzinama pristupa,

čak i kada su one tehnički dostupne. Na kraju 2024., svega 1,75 posto korisnika koristilo je brzine do 100 Mbit/s putem VHCN mreža, što upućuje na činjenicu da dio korisnika trenutno nema potrebu za višim brzinama pristupa.

Slika 4 Udio priključaka po brzinama² u nepokretnim mrežama

Izvor: HAKOM

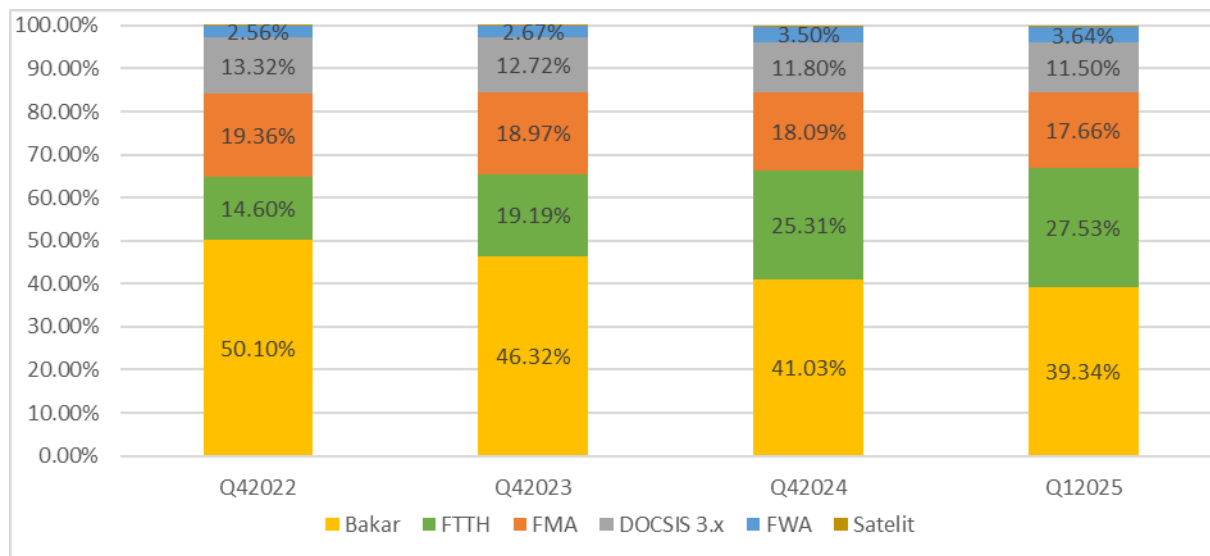
Uz trend sve veće potražnje za višim brzinama pristupa, što je utjecalo na povećanje broja VHCN priključaka, bilježi se i kontinuirani pad broja priključaka putem bakrene pristupne mreže (Slika 5). Iako je ukupan broj korisnika na bakrenoj mreži još uvijek značajan, to je u velikoj mjeri posljedica ograničene dostupnosti VHCN mreža u pojedinim područjima. Osim toga, dio korisnika se svjesno odlučuje ostati na postojećoj tehnologiji jer su zadovoljni dostupnim brzinama pristupa ili iz nekog drugog razloga. Puno manje je izražen pad broja priključaka širokopojasnog pristupa na fiksnoj lokaciji koji se realizira putem pokretne mreže (FMA, eng. *fixed mobile access* priključci na donjoj slici) što dodatno potvrđuje činjenicu da je još uvijek veliki broj korisnika izvan dosega VHCN mreža. Osim nedostupnosti VHCN mreža, dodatni razlog za još uvijek relativno veliki udio tih priključaka je činjenica da još uvijek postoji i segment krajnjih korisnika čije potrebe za pristupom internetu ne zahtijevaju velike brzine koje omogućuju VHCN mreže. Ova okolnost dodatno potvrđuje opravdanost segmentacije maloprodajnog tržišta širokopojasnog pristupa, kako je utvrđeno analizom tržišta iz srpnja 2023.

Osim pada priključaka putem bakrene mreže i FMA priključaka, vidljiv je i pad broja DOCSIS 3.x³ priključaka što je većim dijelom posljedica migracije na FTTH mreže koje se u relativno velikoj mjeri preklapaju s DOCSIS 3.1. mrežama. Osim porasta FTTH priključaka, primjećuje se i blagi porast broja satelitskih priključaka, što je ponajviše posljedica ulaska Starlinka na tržište, te blagi porast broja FWA (eng. *Fixed Wirelesss Access*) priključaka, čemu najviše doprinose 5G FWA rješenja.

² Brzine pristupa u ovom prikazu odnose se na silaznu brzinu (eng. *download*)

³ DOCSIS 3.x. označava verzije standarda DOCSIS 3.0. i DOCSIS 3.1. Kabelska (HFC) mreža nadograđena na DOCSIS 3.1. standard se smatra VHCN mrežom, međutim, putem te mreže mogu se pružati i DOCSIS 3.0. priključci. Dakle, u DOCSIS 3.x. priključke spadaju i DOCSIS 3.0 i DOCSIS 3.1. priključci. Kada se govori o pokrivenosti u kontekstu kriterija konkurentnosti uzima se u obzir samo pokrivenost HFC mrežom koja je nadograđena na DOCSIS 3.1. standard kao pokrivenost VHCN tehnologijom, dok se kod izračuna tržišnih udjela na tržištu velikog kapaciteta u obzir uzimaju i DOCSIS 3.0. priključci realizirani putem HFC mreže nadograđene na DOCSIS 3.1. standard.

Slika 5 Udjeli priključaka po pristupnim tehnologijama

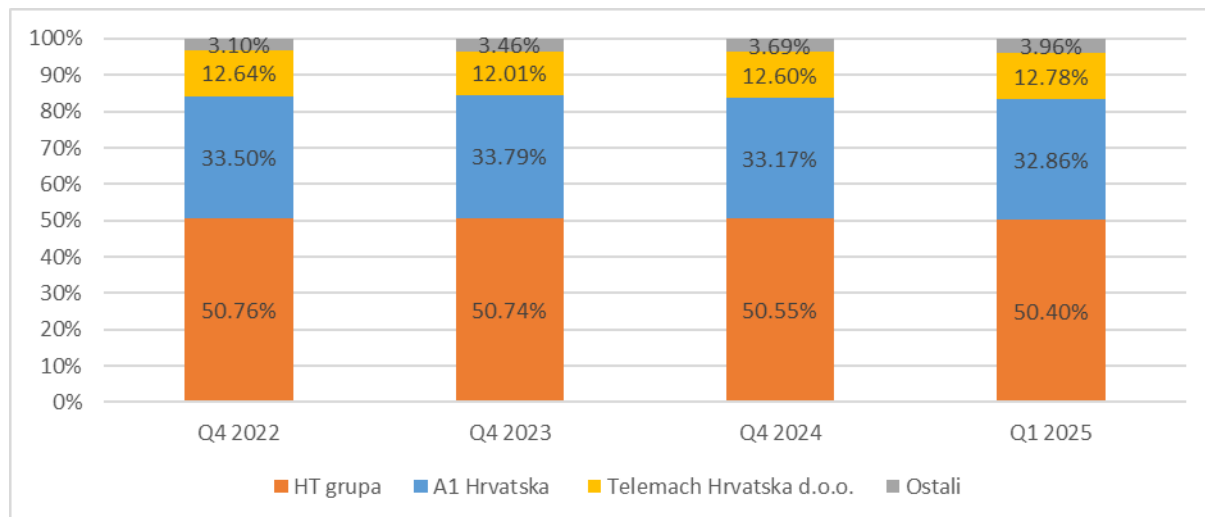

Izvor: HAKOM

U narednom razdoblju očekuje se ubrzavanje procesa migracije s bakrene na VHCN infrastrukturu, posebice u područjima gdje je već sada dostupna FTTH mreža. Važan čimbenik koji bi dodatno potaknuo ovaj proces je postupno gašenje bakrene mreže. Trenutno se gašenja odvijaju u ograničenom opsegu (pojedinačna gašenja bakrene mreže u udaljenim područjima gdje je održavanje mreže otežano i gdje je vrlo malo aktivnih korisnika), a formalni sveobuhvatni plan ukidanja bakrene mreže još uvijek nije podnesen od strane povijesnog operatora.

Udjeli u broju priključaka na tržištu maloprodajnog širokopojasnog pristupa od zadnjih analiza se nisu značajnije mijenjali.

Slika 6 Udjeli operatora u broju priključaka širokopojasnog pristupa Internetu na nepokretnoj lokaciji

Izvor: HAKOM

2.1 Stanje na tržištu velikog kapaciteta

U procesu određivanja granica tržišta velikog kapaciteta, HAKOM je odlukama o analizama iz 2023. zaključio kako tržište velikog kapaciteta čine VHCN infrastrukture (svjetlovodna i kabela), odnosno:

- usluga širokopojasnog pristupa putem svjetlovodnih niti i
- usluga širokopojasnog pristupa putem kabelskih mreža

neovisno o tome pružaju li se samostalno ili kao sastavni dio paketa usluga.

Na veleprodajnoj razini, mjerodavno tržište velikog kapaciteta uključuje:

- bitstream uslugu putem svjetlovodne niti HT-a koja podrazumijeva sljedeće točke preuzimanja prometa:
 - pristup na IP razini
 - pristup na Ethernet razini
- uslugu širokopojasnog pristupa putem svjetlovodne niti koju HT pruža za vlastite potrebe,
- bitstream uslugu putem VHCN infrastrukture alternativnih operatora,
- uslugu širokopojasnog pristupa putem VHCN infrastrukture koju alternativni operatori pružaju za vlastite potrebe,
- bitstream uslugu koju operatori pružaju putem veleprodajnih usluga s tržišta veleprodajnog lokalnog pristupa koji se pruža na fiksnoj lokaciji.

Nadalje, HAKOM je proveo detaljnu geografsku analizu tržišta te je prema odabranim kriterijima utvrdio geografsku segmentaciju tržišta na:

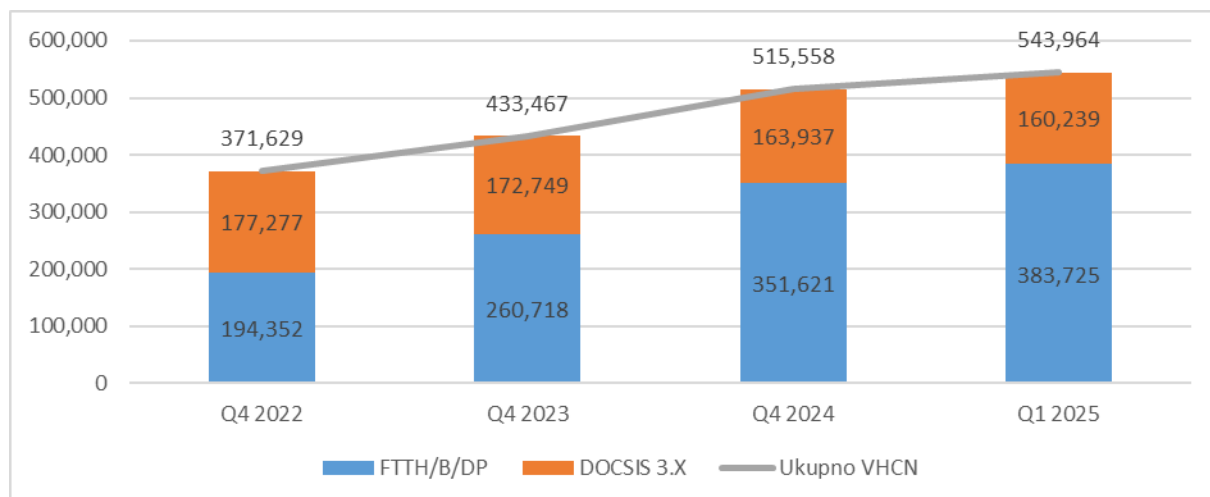
- Tržište velikog kapaciteta – nekonkurentna područja,
- Tržište velikog kapaciteta – konkurentna područja.

Budući da je odlukom o analizama iz 2023. propisano kako će se popis geografskih jedinica koje pripadaju konkurentnim ili nekonkurentnim područjima ažurirati dvije godine od dana njezina stupanja na snagu, u nastavku je dan pregled promjena koje su se dogodile na tržištu velikog kapaciteta na maloprodajnoj i na veleprodajnoj razini, kako bi se pružio uvid u trenutačno stanje i kretanja unutar ovog segmenta tržišta.

2.1.1 STANJE NA TRŽIŠTU VELIKOG KAPACITETA – MALOPRODAJNA RAZINA

Priključci na tržištu usluga širokopojasnog pristupa velikog kapaciteta se ostvaruju putem svjetlovodnih (FTTH/B/DP) i kabelskih (HFC DOCSIS 3.1) mreža. Promatrajući tržište u cjelini (bez zemljopisne segmentacije na konkurentna i nekonkurentna područja), od odluka o analizama prisutan je trend kontinuiranog porasta broja VHCN priključaka, ponajviše zahvaljujući porastu FTTH priključaka, dok DOCSIS 3.x priključci, kao što je već ranije u tekstu spomenuto, blago opadaju.

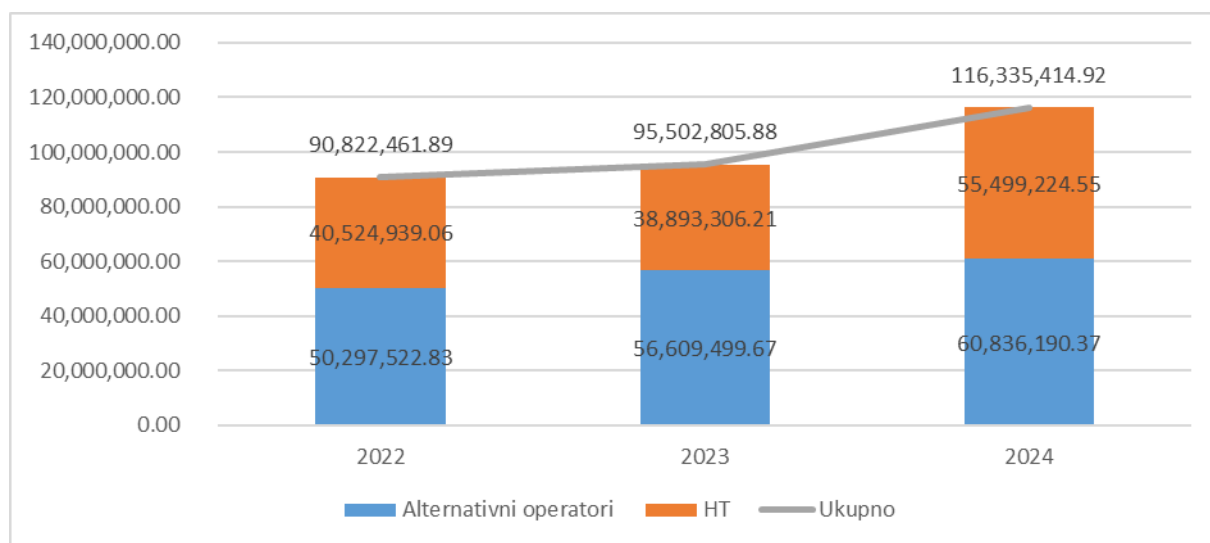
Slika 7 Kretanje broja VHCN priključaka i raspodjela po tehnologijama

Izvor: HAKOM

VHCN mreže postavljaju u jednakoj mjeri i HT kao povijesni operator i alternativni operatori, koji se u velikoj mjeri oslanjaju na pristup HT-ovoj kabelskoj kanalizaciji. Štoviše, od odluka o analizama iz srpnja 2023., ulaganja u VHCN mreže su u stalnom porastu, a ukupna ulaganja alternativnih operatora su čak i veća od ulaganja HT-a, iako su pojedinačna ulaganja HT-a daleko najveća. Pritom je potrebno napomenuti da se kroz godine povećavaju ulaganja i HT-a i alternativnih operatora.

Slika 8 Ulaganja u VHCN (EUR)

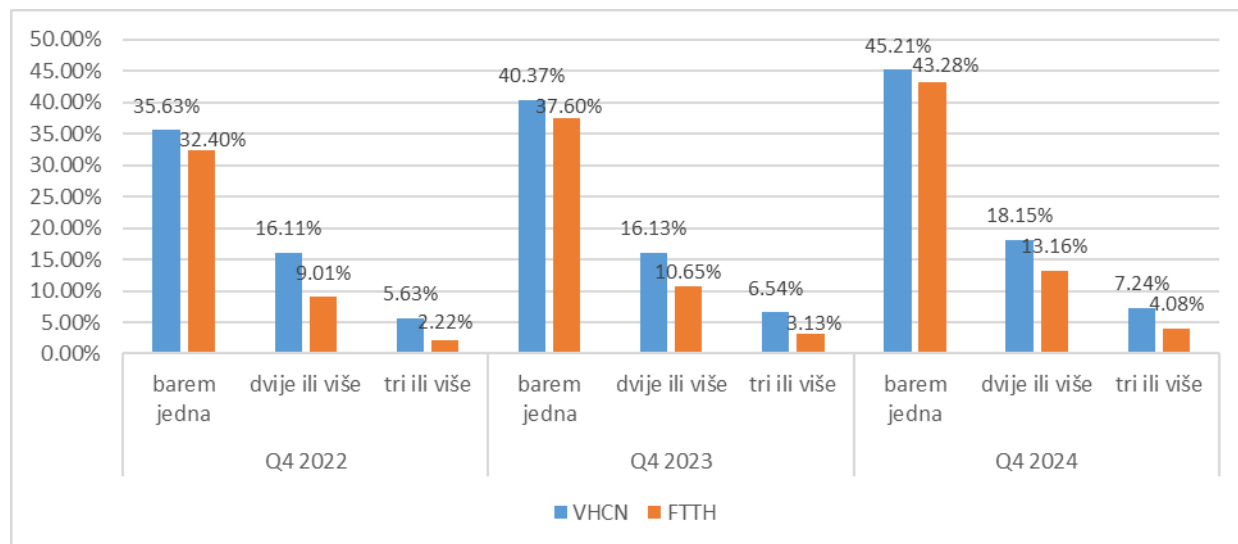
Izvor: HAKOM

Rezultat sve većih ulaganja je i sve veća pokrivenost VHCN mrežama te sve veći broj priključaka koji se ostvaruju putem VHCN mreža, kao što je ranije spomenuto.

Na kraju 2024. preko 45 posto korisničkih jedinica su pokrivene barem jednom VHCN infrastrukturom. Od zadnje analize povećao se i postotak korisničkih jedinica koje su pokrivene s VHCN infrastrukturom dva ili više, odnosno 3 ili više različitih operatora, međutim, i dalje se može zaključiti da je u RH s dvije ili više svjetlovodnih mreža pokriven relativno mali broj krajnjih korisnika. Međutim, ako promatramo samo korisničke jedinice koje su pokrivene barem jednom

svjetlovodnom mrežom, iz podataka prikazanih na donjoj slici (Slika 9) možemo zaključiti da je oko 30% od ukupno pokrivenih korisničkih jedinica pokriveno barem još jednom svjetlovodnom mrežom, što je ponajviše posljedica multipliciranja svjetlovodnih mreža u urbanim područjima. Tome u prilog ide i činjenica da je preklapanje svjetlovodne s HFC DOCSIS 3.1. mrežom, koja je u pravilu dostupna samo u urbanim područjima, jako veliko (na 93,43 posto adresa na kojima je dostupna HFC DOCSIS 3.1. mreža dostupna je i svjetlovodna mreža).

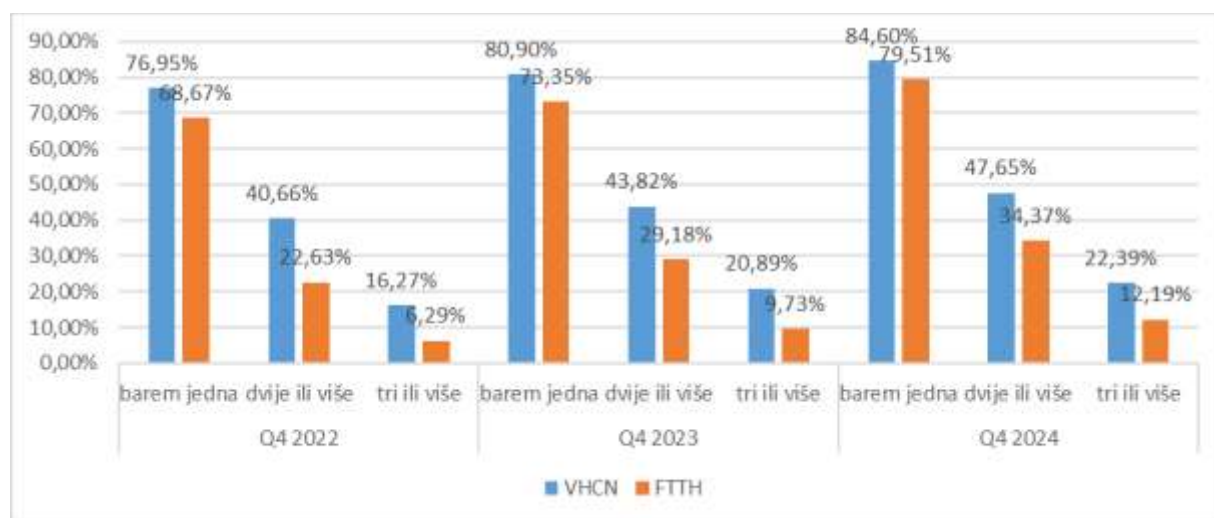
Slika 9 Korisničke jedinice prema broju dostupnih VHCN infrastruktura različitih operatora (Q42022 vs Q42024)

Izvor: HAKOM

Preklapanja VHCN mreža su očekivano veća u konkurentnim područjima, što je jedan od pokazatelja veće konkurentnosti takvih područja u kojima nisu prisutne visoke i trajne prepreke za ulazak na tržište (Slika 10).

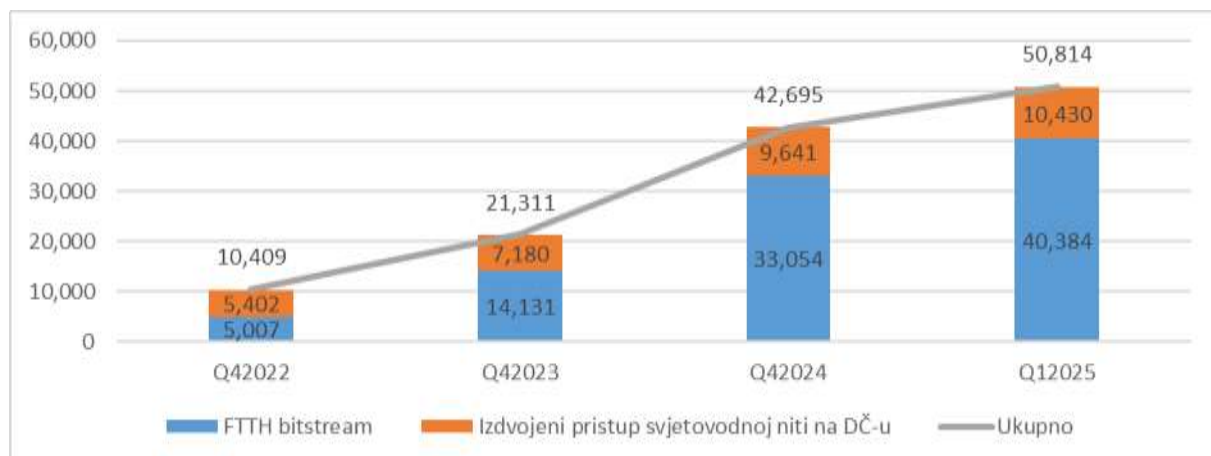
Slika 10 Korisničke jedinice prema broju dostupnih VHCN infrastruktura različitih operatora u „starim“ konkurentnim područjima (Q42022 vs Q42024)

Izvor: HAKOM

Unatoč velikim ulaganjima u postavljanje vlastitih VHCN mreža, niti jednom operatoru nije ekonomski opravdano niti učinkovito sve korisničke jedinice pokriti vlastitom VHCN infrastrukturom, što potvrđuju i podaci s gornjeg dijagrama (Slika 9, Slika 10). Stoga operatori korisnicima na adresama na kojima nemaju vlastitu infrastrukturu uslugu širokopojsnog pristupa velikog kapaciteta pružaju putem veleprodajnih usluga.

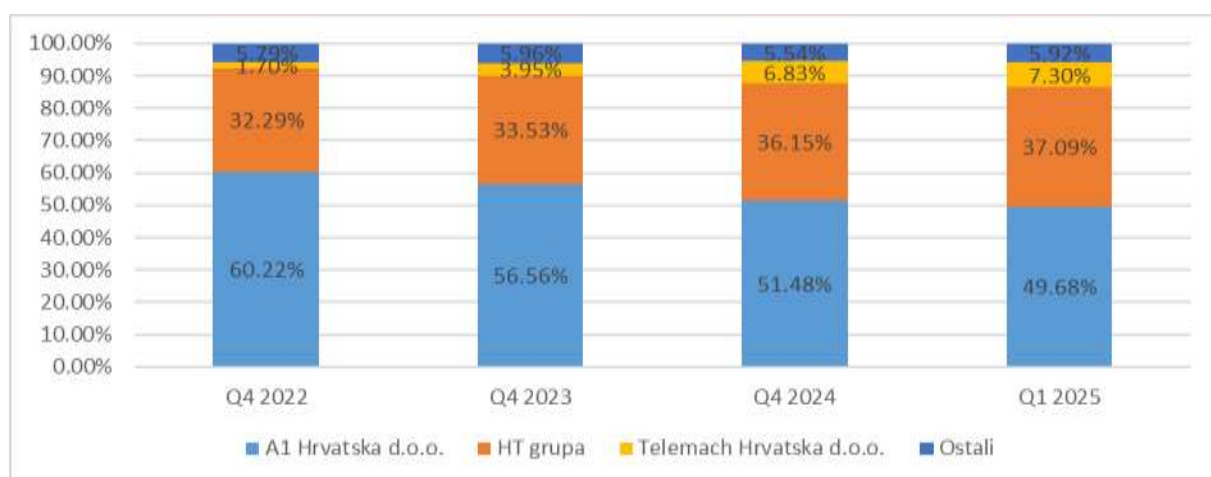
Slika 11 Kretanje broja priključaka velikog kapaciteta koji se ostvaruju korištenjem veleprodajnih usluga⁴

Izvor: HAKOM

Za razliku od tržišnih udjela u broju priključaka na sveukupnom (ne-segmentiranom) tržištu, na tržištu velikog kapaciteta je došlo do značajnijih promjena. Dakle, ako se promatra tržište velikog kapaciteta na razini RH (ne-segmentirano na konkurentna i nekonkurentna područja) vidljiv je pad tržišnog udjela operatora A1 Hrvatska d.o.o. (dalje: A1) za cca 10 postotnih poena. Pritom je potrebno naglasiti da se broj priključaka velikog kapaciteta kod svih operatora od zadnje analize povećao, pa tako i kod A1. Taj „gubitak“ tržišnog udjela A1 je gotovo ravnomjerno raspodijeljen između operatora Telemach Hrvatska d.o.o. (dalje: Telemach) i HT-a.

Slika 12 Udjeli operatora u broju priključaka širokopojsnog pristupa Internetu na tržištu velikog kapaciteta

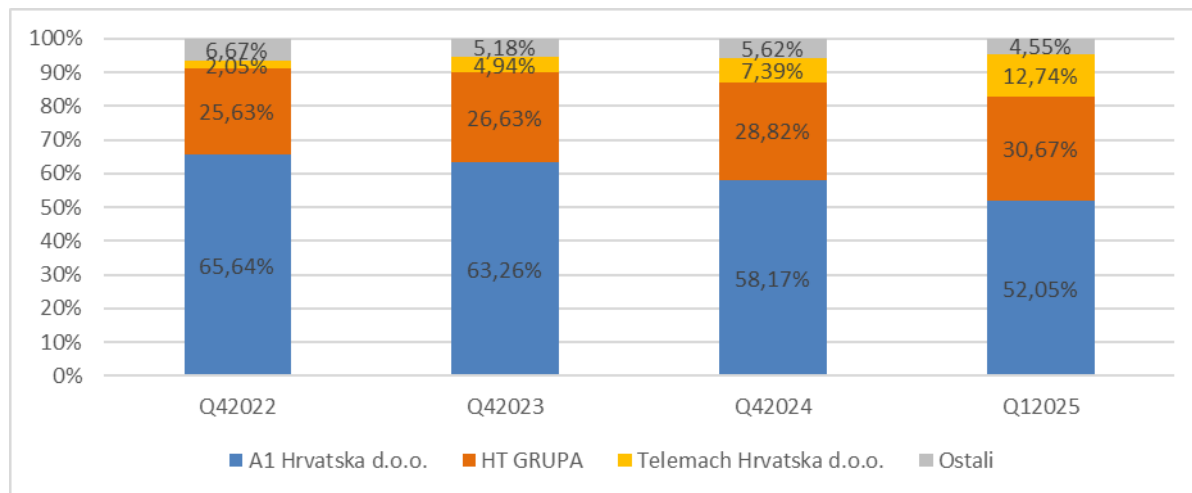

Izvor: HAKOM

⁴ U prikaz nisu uključeni veleprodajni priključci koje HT pruža operatoru Iskon Internet d.d., veleprodajni priključci koje operator United Fiber d.o.o. pruža Telemachu te veleprodajni priključci operatora Infrastruktura d.o.o. koje pruža operatoru Magic net d.o.o.

Na „starim“ konkurentnim područjima (Slika 13) su se dogodile slične promjene u kretanju tržišnih udjela, međutim, pad A1 je nešto izraženiji i iznosi nešto više od 13 postotnih poena, a porast tržišnog udjela Telemacha u razdoblju od kraja 2022. do kraja prvog tromjesečja 2025. je veći nego na nacionalnoj razini i iznosi oko 12 postotnih poena. S druge strane, kretanje tržišnog udjela HT-a je slično kao i na nacionalnoj razini (porast tržišnog udjela oko 5 postotnih poena).

Slika 13 Udjeli operatora u broju priključaka širokopojsnog pristupa Internetu na tržištu velikog kapaciteta – „stara“ konkurentna područja

Izvor: HAKOM

Takvo kretanje tržišnih udjela od zadnje analize je u skladu s očekivanjima i može se objasniti time da je HT, kao operator s najvećom korisničkom bazom, u navedenom razdoblju ostvario najveća pojedinačna ulaganja u postavljanje novih svjetlovodnih mreža. Posljedično, povećanje tržišnog udjela HT-a na tržištu velikog kapaciteta bilo je očekivano. Isto tako je očekivano da je Telemach kao novi veliki pojedinačni ulagač u svjetlovodnu infrastrukturu, kako bi ostvario povrat na svoja ulaganja, pojačanim marketinškim aktivnostima pridobio određeni broj korisnika. Kod Telemacha je tome pridonijela i mogućnost nuđenja konvergentnih ponuda (ponude koje uključuje usluge u nepokretnoj i pokretnoj mreži). Izraženiji porast tržišnog udjela Telemacha i pad tržišnog udjela A1 na „starim“ konkurentnim područjima nego na nacionalnoj razini može se objasniti ponajprije činjenicom da je Telemach sa svojom vlastitom infrastrukturom uglavnom prisutan u „starim“ konkurentnim područjima.

2.1.2 STANJE NA TRŽIŠTU VELIKOG KAPACITETA – VELEPRODAJNA RAZINA

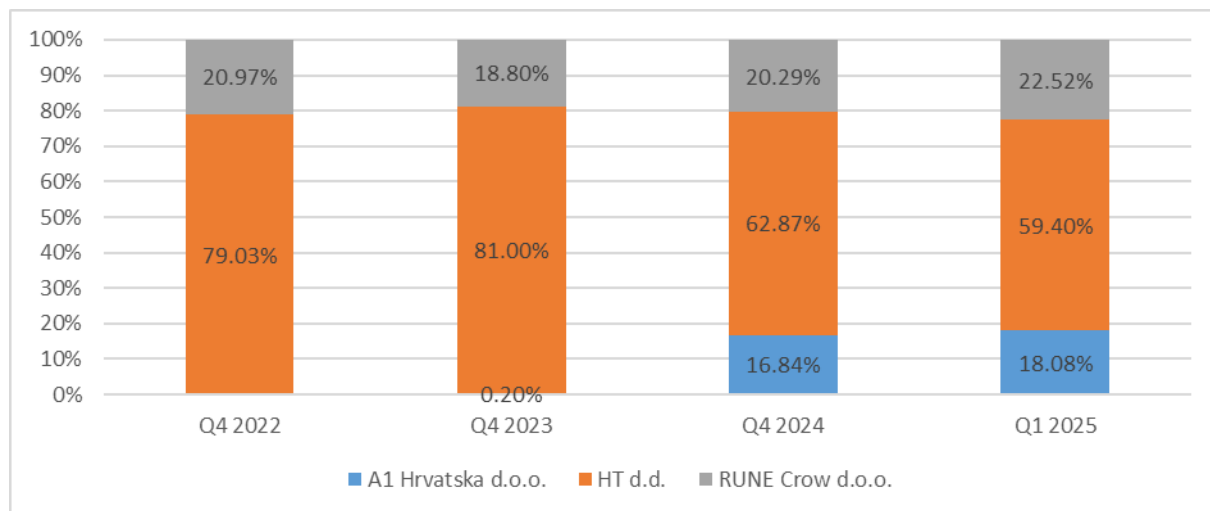
Iako operatori još uvijek većinu priključaka ostvaruju putem vlastitih mreža, od zadnjih analiza primjećuje se porast udjela FTTH priključaka koji se ostvaruju korištenjem veleprodajnih usluga. S druge strane, priključci putem kabelskih HFC DOCSIS 3.x. mreža ostvaruju se i dalje isključivo vlastitom mrežom.

Pritom je potrebno napomenuti da HT nije jedini pružatelj veleprodajne bitstream usluge putem svjetlovodne mreže te da je HT nastavio pružati veleprodajne usluge na komercijalnoj osnovi i na dereguliranim područjima tj. na tržištu velikog kapaciteta – konkurentna područja.

U prikaz kretanja broja priključaka velikog kapaciteta koji se ostvaruju korištenjem veleprodajnih usluga (Slika 11) nisu uključeni veleprodajni priključci HT-a koje je pružao operatoru Iskon Internet d.d., veleprodajni priključci koje pruža operator United Fiber d.o.o. te veleprodajni priključci operatora Infrastruktura d.o.o. koje pruža operatoru Magic net d.o.o. Naime, Iskon Internet d.d. (dalje: Iskon) je povezano društvo HT-a koje je početkom 2024. potpuno integrirano u HT i kada bi se njegovi priključci uzimali u obzir prikaz ne bi bio realan jer bi za ranija razdoblja bio prikazan nerealno visoki udio veleprodajnih priključaka, a za razdoblja nakon integriranja bi bio prikazan veliki pad udjela. S druge strane, Telemach je tijekom 2024. izdvojio svoju pristupnu mrežu u zasebnu tvrtku United Fiber d.o.o. te sve priključke koje je do tada realizirao vlastitom mrežom sada realizira putem veleprodajne usluge koju mu pruža United Fiber d.o.o. Dodatno je potrebno naglasiti i da operator Infrastruktura d.o.o. većinu veleprodajnih priključaka (preko 91 posto na kraju prvog tromjesečja 2025.) pruža operatoru Magic net d.o.o. koji je njegovo povezano društvo. S obzirom na sve navedeno, HAKOM je mišljenja da prikaz bez tih priključaka bolje prikazuje stanje na tržištu na veleprodajnoj razini.

Osim HT-a, bitstream usluge putem svjetlovodne mreže, pružaju i A1, RUNE Crow d.o.o. te odnedavno i Infrastruktura d.o.o. Međutim, trenutno aktivne bitstream korisnike imaju jedino HT, A1 i RUNE Crow d.o.o.

Slika 14 Udjeli operatora u bitstream FTTH priključcima⁴

Izvor: HAKOM

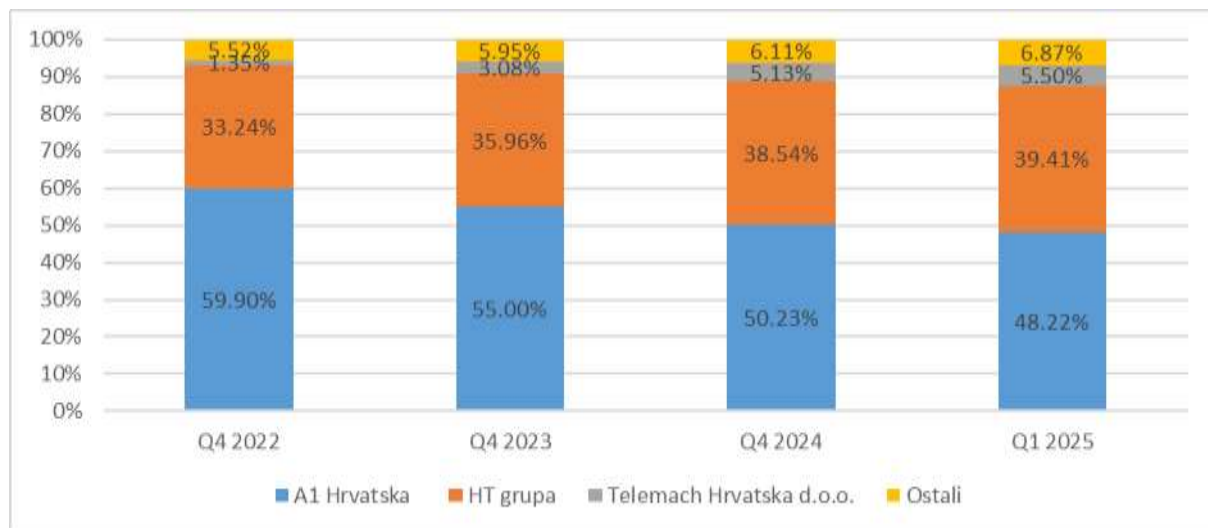
Dakle, u područjima u kojima još uvijek nisu uspostavili vlastitu pristupnu infrastrukturu, operatori mogu usluge na tržištu velikog kapaciteta pružati putem veleprodajnih usluga gore spomenutih operatora. U odnosu na zadnju analizu, vrijedno je istaknuti porast broja veleprodajnih korisnika operatora RUNE Crow d.o.o. i A1.

RUNE Crow d.o.o. je operator koji se isključivo bavi veleprodajom, pruža bitstream pristup na Ethernet (L2) razini i u sklopu projekta nastavlja s izgradnjom svjetlovodne mreže u ruralnim dijelovima Primorsko-goranske i Istarske županije. Putem mreže RUNE Crow d.o.o. maloprodajne priključke ostvaruju četiri najveća nacionalna operatora te niz manjih lokalnih operatora. Na kraju 2024. godine RUNE Crow d.o.o. je prijavio 8.179 veleprodajnih linija.

A1 s druge strane pruža bitstream uslugu putem vlastite svjetlovodne pristupne mreže, koja uključuje mogućnost realizacije usluga na nacionalnoj, regionalnoj i OLT razini, uz podršku za virtualne kanale namijenjene VOIP, IPTV, podatkovnim uslugama i nadzoru korisničke opreme. Ova usluga se i dalje pruža isključivo HT-u, a na kraju 2024. zabilježeno je 5.368 aktivnih bitstream korisnika.

Iako je korištenje veleprodajnih bitstream usluga putem svjetlovodnih mreža još uvijek u relativno ranoj fazi razvoja, u analiziranom razdoblju zabilježene su određene promjene u obrascima ponude i korištenja veleprodajnih usluga koje je potrebno spomenuti. Naime, osim pojave novih operatora koji posluju isključivo na veleprodajnoj osnovi (RUNE Crow d.o.o., Kotar net do.o., Tesla net do.o., Smart Island Krk d.o.o.) pojavile su se ponude veleprodajnih usluga vertikalno integriranih operatora koje se pružaju na komercijalnoj osnovi. Tu je prvenstveno važno istaknuti komercijalne ponude A1 i komercijalnu ponudu HT-a koja vrijedi na konkurentnim područjima. Osim ponude, vrijedno je spomenuti da HT na komercijalnoj osnovi koristi veleprodajne usluge od A1 i ako se nastavi postojeći trend HT i A1 će imati gotovo jednak broj međusobno iznajmljenih veleprodajnih priključaka. HAKOM i dalje očekuje postupni rast korištenja veleprodajnih usluga u budućnosti, u skladu s povećanjem pokrivenosti i dostupnosti svjetlovodne infrastrukture. Upravo zbog činjenice da se još uvijek relativno mali broj maloprodajnih VHCN priključaka ostvaruje korištenjem veleprodajnih usluga, odnosno većina priključaka se ostvaruje putem vlastitih VHCN mreža, potrebno je promatrati tržišne udjele na veleprodajnoj razini uz uključen *self supply* tj. uključujući i veleprodajne priključke koji se pružaju vlastitim maloprodajnim jedinicama unutar vertikalno integriranih operatora (Slika 15).

Slika 15-Udjeli operatora na veleprodajnom tržištu velikog kapaciteta uz uključen *self supply*⁵

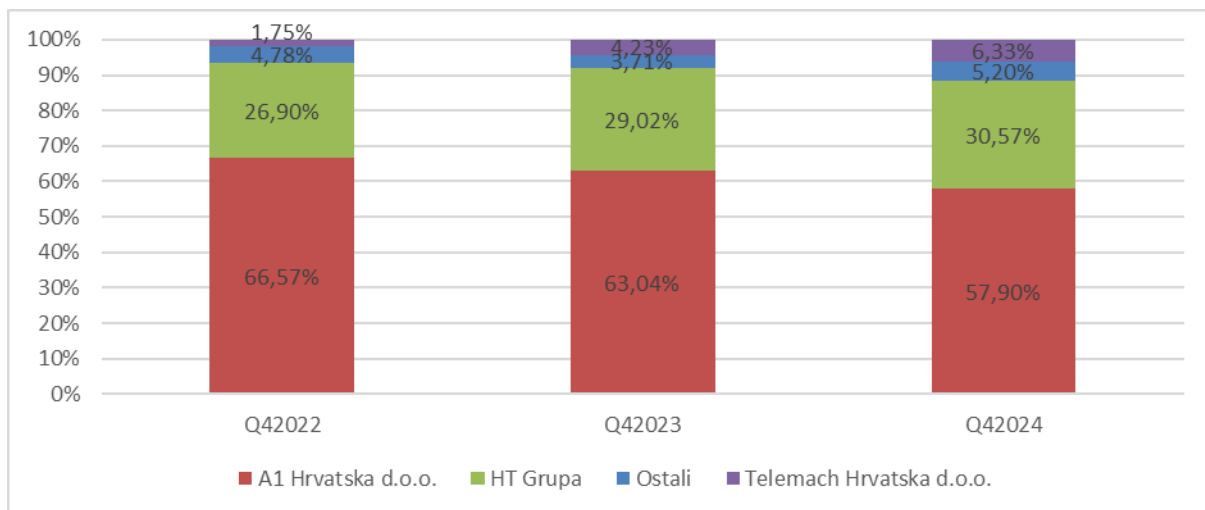
Izvor: HAKOM

Slično kao i na maloprodajnoj razini, od zadnje analize se smanjio udio priključaka velikog kapaciteta koji se ostvaruje putem mreže A1, dok se udio svih ostalih operatora povećava. Pritom je potrebno napomenuti da se apsolutni broj priključaka velikog kapaciteta ostvarenih putem mreža svakog pojedinog operatora u međuvremenu povećao.

⁵ Prikazani podaci se odnose na tržište na nacionalnoj razini

Na „starim“ konkurentnim područjima, na veleprodajnoj razini kretanje tržišnih udjela u velikoj mjeri slijedi logiku na nacionalnoj razini. Naime, u razdoblju od kraja 2022. do kraja 2024. tržišni udio A1 je smanjen za 8,67 postotnih poena, dok je tržišni udio Telemacha i HT-a porastao za 4,58, odnosno 3,67 postotna poena.

Slika 16 Udjeli operatora na veleprodajnom tržištu velikog kapaciteta na „starim“ konkurentnim područjima uz uključen self supply⁶

Izvor: HAKOM

⁶ Podaci su dostupni samo do Q4 2024

3 REVIZIJA (NE)KONKURENTNIH PODRUČJA

HAKOM je u analizi iz 2023. odredio da je tržište velikog kapaciteta u zemljopisnoj dimenziji potrebno geografski segmentirati te je podijelio mjerodavno tržište velikog kapaciteta na općine, gradove i grad Zagreb pri čemu je grad Zagreb dodatno podijelio na 17 gradskih četvrti. Stoga je tržište velikog kapaciteta podijeljeno na 572 geografske jedinice.

Nakon što je definirana podjela mjerodavnih tržišta velikog kapaciteta na geografske jedinice, HAKOM je proveo geografsku analizu uvjeta tržišne konkurentnosti te je definirao sljedeće kriterije za utvrđivanje konkurentskih uvjeta u geografskim jedinicama:

- postojanje minimalno jedne (1) VHCN infrastrukture⁷ alternativnog operatora u geografskoj jedinici,
- pokrivenost VHCN infrastrukture alternativnog operatora s minimalno 33 posto korisničkih jedinica u geografskoj jedinici⁸,
- tržišni udio HT Grupe na maloprodajnoj razini u geografskoj jedinici je niži od 50 posto.

Na temelju navedenih kriterija HAKOM je proveo analizu utvrđivanja geografskih jedinica sa sličnim ili dovoljno homogenim uvjetima tržišnog natjecanja te je geografske jedinice grupirao u zasebna geografska tržišta:

- Tržište velikog kapaciteta – konkurentna područja
- Tržište velikog kapaciteta – nekonkurentna područja

Sukladno odlukama iz srpnja 2023., HAKOM će u nastavku provesti provjeru statusa geografskih jedinica u cilju utvrđivanja mijenjaju li pojedine geografske jedinice status pripadanja konkurentnim, odnosno nekonkurentnim područjima, u odnosu na utvrđeno u analizama iz 2023.

Pritom je potrebno naglasiti da je, kao i u slučaju analize iz 2023., za provjeru ispunjenja kriterija konkurentnosti, HAKOM koristio podatke koje redovito (tromjesečno) prikuplja u svrhu postupka zemljopisnog pregleda dostupnosti elektroničkih komunikacijskih mreža iz članka 58. ZEK-a.

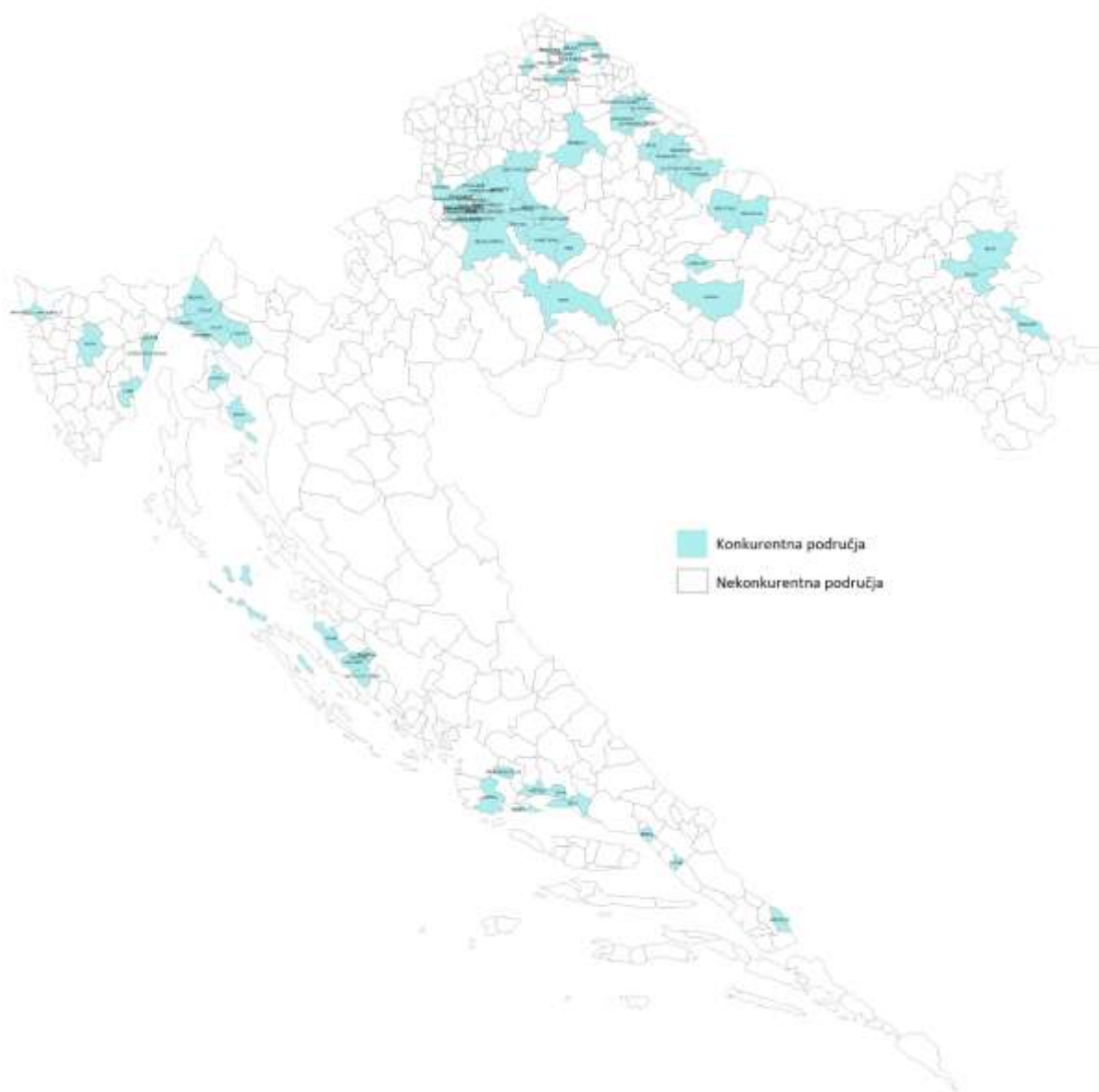
3.1 Tržište velikog kapaciteta - konkurentna područja

Tržište velikog kapaciteta - konkurentna područja čine sve geografske jedinice u kojima su istodobno zadovoljeni svi kriteriji za utvrđivanje konkurentskih uvjeta u geografskim jedinicama. Revizija područja je pokazala da su svi kriteriji zadovoljeni u 80 geografskih jedinica (Slika 17) što predstavlja 13,99 posto svih geografskih jedinica i koje obuhvaćaju 1.696.963 stanovnika, 648.537 kućanstava te 388.528 VHCN korisnika.

⁷ Svjetlovod (FTTDP, FTTB i FTTH) i kabel (DOCSIS 3.1)

⁸ Korisničke jedinice koje su pokrivene s više različitih VHCN infrastruktura istog operatora se uzimaju samo jednom u obzir

Slika 17-Geografske jedinice koje ulaze u konkurentna područja

Izvor: HAKOM

U odnosu na analizu iz 2023., revizija područja je utvrdila novih 30 geografskih jedinica u kojima su istodobno zadovoljena sva tri kriterija za utvrđivanje konkurentskih uvjeta, odnosno došlo je do promjene statusa pripadanja iz nekonkurentnog u konkurentno područje (Privitak 2, Tablica 2 Odluke). Nadalje, u 50 geografskih jedinica nije došlo do promjene statusa pripadanja, odnosno ostala su i dalje konkurentna kao što je zaključeno u analizi iz 2023.

U Privitku 2 odluke nalazi se i izmijenjeni i ažurirani popis svih geografskih jedinica koje pripadaju Tržištu velikog kapaciteta - konkurentna područja odnosno svih geografskih jedinica u kojima su zadovoljena sva tri kriterija.

3.2 Tržište velikog kapaciteta - nekonkurentna područja

Tržište velikog kapaciteta - nekonkurentna područja čine sve one geografske jedinice u kojima nisu istodobno zadovoljeni svi kriteriji za utvrđivanje konkurentskih uvjeta. Revizija područja je pokazala da u nekonkurentna područja ulazi 492 geografskih jedinica što predstavlja 86,01 posto svih geografskih jedinica koje obuhvaćaju 2.174.870 stanovnika, 789.903 kućanstva te 129.689 VHCN korisnika.

Naime, revizijom područja utvrđene su 22 geografske jedinice koje su promijenile status pripadanja iz konkurentnog u nekonkurentno područje (Privitak 1, Tablica 2 odluke), odnosno istodobno nisu zadovoljena sva tri kriterija za utvrđivanje konkurentskih uvjeta. Razlog tomu je što se u 20 geografskih jedinica povećala korištenost VHCN infrastrukture veleprodajnih operatora što je rezultiralo porastom korisničke baze HT-a, odnosno tržišni udio HT-a je na navedenim područjima porastao iznad 50 posto, čime nije zadovoljen treći kriterij.

Nadalje, HAKOM je u postupku revizije područja, retroaktivno validirao dostavljene podatke od operatora za razdoblje od 2022. do 2024., što je rezultiralo da su 2 geografske jedinice (Grad Buzet u Istarskoj županiji i Općina Gradina u Virovitičko-podravskoj županiji) promijenile status pripadanja iz konkurentnog u nekonkurentno područje. Naime, u navedenim područjima, uslijed rečene retroaktivne validacije podataka, došlo je do pada pokrivenosti VHCN infrastrukture alternativnog operatora ispod 33 posto, čime nije zadovoljen drugi kriterij.

U Privitku 1 odluke nalazi se izmijenjeni i ažurirani popis svih geografskih jedinica koje pripadaju Tržištu velikog kapaciteta - nekonkurentna područja odnosno svih geografskih jedinica u kojima nisu zadovoljena sva tri kriterija.

4 STANJE NA TRŽIŠTU VELIKOG KAPACITETA NAKON PROVJERE STATUSA GEOGRAFSKIH JEDINICA

HAKOM je u odluci iz srpnja 2023. pojasnio kako prilikom revizije statusa geografskih jedinica nije potrebno provoditi posebnu analizu tržišta sukladno članku 100. ZEK-a, budući da će se u tom slučaju raditi isključivo o primjeni unaprijed određenih kriterija za utvrđivanje statusa geografskih jedinica sadržanih u dokumentu analize M3b/2014 iz srpnja 2023. te primjeni unaprijed određenih regulatornih obveza, bez ikakve izmjene opsega tih regulatornih obveza.

Međutim, s obzirom na ažurirane popise geografskih jedinica koje pripadaju konkurentnim i nekonkurentnim područjima, HAKOM je u nastavku prikazao stanje na tržištu velikoga kapaciteta nakon provjere statusa geografskih jedinica te ažuriranja popisa geografskih jedinica koje pripadaju konkurentnim ili nekonkurentnim područjima, odnosno prikazao je stanje na tržištu velikog kapaciteta – konkurentna područja i na tržištu velikog kapaciteta – nekonkurentna područja.

4.1 Tržište velikog kapaciteta – konkurentna područja

Nakon provedene analize tri mjerila iz članka 100. stavka 2. ZEK-a na Tržištu velikog kapaciteta – konkurentna područja, u analizi iz 2023. zaključeno je kako mjerodavno tržište velikog kapaciteta na konkurentnim područjima nije podložno prethodnoj regulaciji jer nisu istodobno bila zadovoljena sva tri mjerila.

U nastavku se razmatra stanje na tržištu nakon provjere statusa geografskih jedinica i ažuriranja popisa geografskih jedinica koje pripadaju „konkurentnim“ geografskim područjima iz Priloga 2 odluke, primjenom istih kriterija konkurentnosti kao u analizi iz 2023.

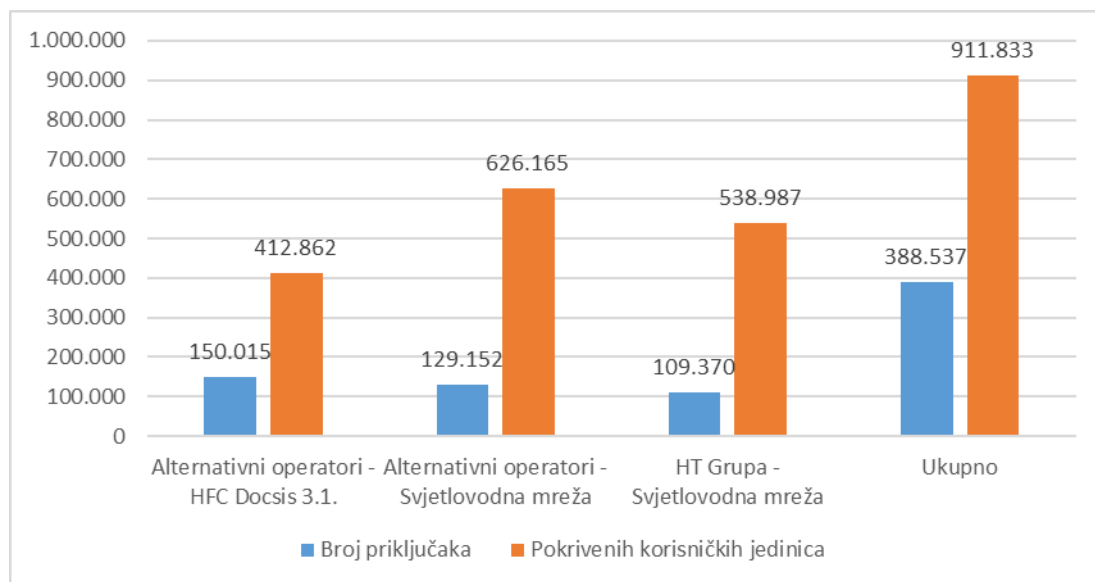
Na kraju 2022. na konkurentnim područjima je oko 45 posto od ukupnog broja krajnjih korisnika usluga velikog kapaciteta ostvarivalo pristup putem svjetlovodne mreže, od čega se oko 40 posto odnosilo na pristup putem svjetlovodnih mreža alternativnih operatora. To je zajedno s kabelskom mrežom činilo gotovo 73 posto VHCN priključaka putem mreža alternativnih operatora.

Ukupna pokrivenost VHCN mrežama na kraju 2022. na konkurentnim područjima je bila oko 77 posto, pri čemu je svjetlovodnim mrežama HT Grupe bilo pokriveno oko 45 posto korisničkih jedinica, dok je kabelskom mrežom i svjetlovodnom mrežom alternativnih operatora bilo pokriveno oko 69 posto korisničkih jedinica. Svjetlovodna mreža alternativnih operatora pokrivala je oko 44 posto korisničkih jedinica na konkurentnim područjima, dok je kabelskim mrežama (HFC DOCSIS 3.1.) bilo pokriveno oko 42 posto korisničkih jedinica.

Na kraju 2024. na „novim“ konkurentnim područjima ukupna pokrivenost VHCN mrežama je i dalje oko 77 posto, pri čemu je svjetlovodnom mrežom HT Grupe pokriveno nešto više od 45 posto korisničkih jedinica dok je VHCN mrežama alternativnih operatora pokriveno oko 67 posto korisničkih jedinica. Pritom je svjetlovodnom infrastrukturu alternativnih operatora pokriveno oko 52 posto korisničkih jedinica, a kabelskim HFC DOCSIS 3.1. mrežama oko 34 posto korisničkih jedinica.

Podaci pokazuju značajna preklapanja VHCN infrastruktura, najčešće između kabelaške i svjetlovodne mreže, dok su preklapanja svjetlovodnih mreža znatno rjeđa. To upućuje na to da alternativni operatori nemaju strukturne zapreke za izgradnju vlastite VHCN infrastrukture, čemu prema mišljenju HAKOM-a, značajno doprinosi i dostupnost HT-ove kabelaške kanalizacije po reguliranim cijenama.

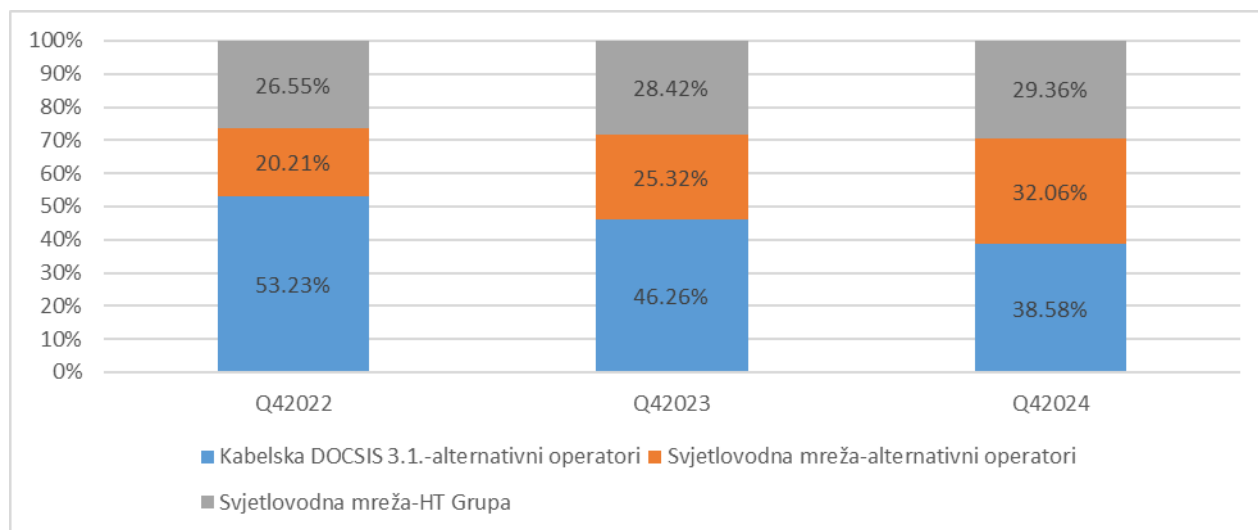
Slika 18 Broj priključaka i pokrivenost VHCN mrežama na tržištu velikog kapaciteta –konkurentna područja (2024/Q4)

Izvor: HAKOM

Usluge širokopojasnog pristupa velikog kapaciteta moguće je ponuditi osim putem HT-ove svjetlovodne mreže, odnosno putem HT-ove FTTH bitstream ponude, i putem alternativnih svjetlovodnih i kabelaških mreža. Štoviše, većina trenutno realiziranih maloprodajnih priključaka na tržištu velikog kapaciteta na konkurentnim područjima realizirana je putem VHCN infrastruktura alternativnih operatora. Pritom je vidljivo da opada udio priključaka koji se realiziraju HFC DOCSIS 3.1. infrastrukturom, a povećava udio priključaka koji se realiziraju svjetlovodnom infrastrukturom.

Slika 19 Maloprodajni priključci prema vlasništvu i vrsti VHCN infrastrukture na konkurentnim područjima

Izvor: HAKOM

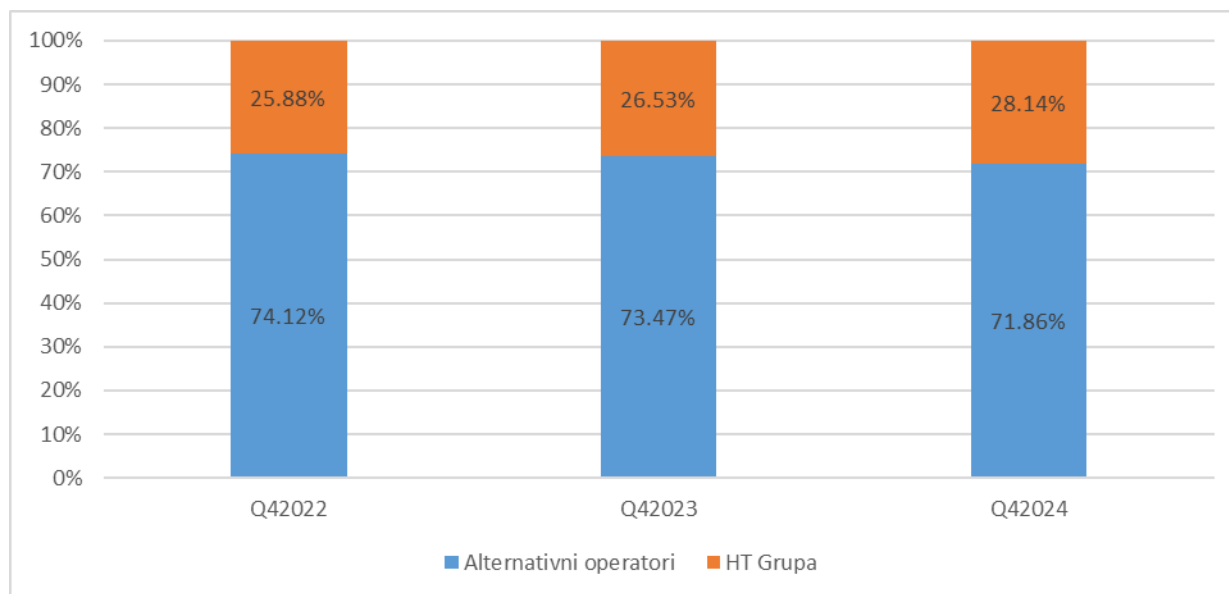
HT-ovoj bitstream ponudi konkurentski pritisak predstavljaju i ponude alternativnih operatora na svjetlovodnim i kabelskim mrežama. HT i dalje komercijalno pruža bitstream uslugu, a prisutne su i komercijalne ponude drugih operatora čije korištenje postaje sve značajnije. Broj priključaka koji se ostvaruje putem HT-ovih FA-PON i VULA usluga, kao i putem sličnih usluga drugih operatora na tržištu veleprodajnog lokalnog pristupa koji se pruža na fiksnoj lokaciji i na konkurentnim područjima je još uvijek jako nizak⁹. Međutim, s obzirom na karakteristike konkurentnih područja na kojima je isplativo ili graditi vlastite VHCN mreže ili koristiti veleprodajne usluge na tržištu lokalnog pristupa, može se očekivati porast korištenja takvih usluga.

Revizijom statusa geografskih jedinica u odnosu na ispunjenje kriterija konkurentnosti te ažuriranjem popisa geografskih jedinica koje pripadaju tržištu velikog kapaciteta-konkurentna područja nije došlo do promjena zaključaka u odnosu na analizu iz 2023. Naime, i dalje ne postoje prepreke za ulazak na tržište, budući da alternativni operatori aktivno ulažu u izgradnju vlastitih VHCN mreža. Na konkurentnim područjima dostupna je infrastruktura više operatora, a velik broj korisnika koristi upravo mreže alternativnih operatora (Slika 19). Isto tako, vidljiv je i nastavak trenda od ranije, odnosno smanjuje se udio priključaka putem kabelske VHCN mreže, dok se udio priključaka putem svjetlovodnih mreža povećava. Razlog smanjenju udjela priključaka putem kabelske mreže prvenstveno proizlazi iz povećanja broja korisničkih jedinica pokrivenih svjetlovodnim mrežama dok se pokrivenost kabelskim mrežama ne povećava.

Također, udio priključaka realiziranih na mreži HT Grupe znatno je niži od udjela priključaka koji se realiziraju VHCN mrežama alternativnih operatora. Pokrivenost VHCN mrežama alternativnih operatora veća je od pokrivenosti HT Grupe što im omogućuje da uslugu velikog kapaciteta putem vlastite infrastrukture ponude većem broju krajnjih korisnika. Rezultat većeg pokrivanja vlastitim VHCN mrežama i njihova bolja utilizacija (posebice kabelske HFC DOCSIS 3.1. mreže) je značajno viši tržišni udio alternativnih operatora na maloprodajnoj razini na tržištu velikog kapaciteta-konkurentna područja. Istovremeno, iako je njihov maloprodajni tržišni udio na novim konkurentnim područjima u blagom padu u odnosu na prethodnu analizu, i dalje ostaje iznad 70 posto (Slika 20), što pokazuje da tržište i dalje teži tržišnom natjecanju.

⁹ Trenutno se putem različitih usluga izdvojene svjetlovodne niti na lokaciji distribucijskog čvora ostvaruje 3,51 posto od ukupnog broja priključaka velikog kapaciteta na konkurentnim područjima, dok se VULA usluga trenutno ne koristi

Slika 20 Udjeli VHCN priključaka po operatorima u konkurentnim područjima na maloprodajnoj razini

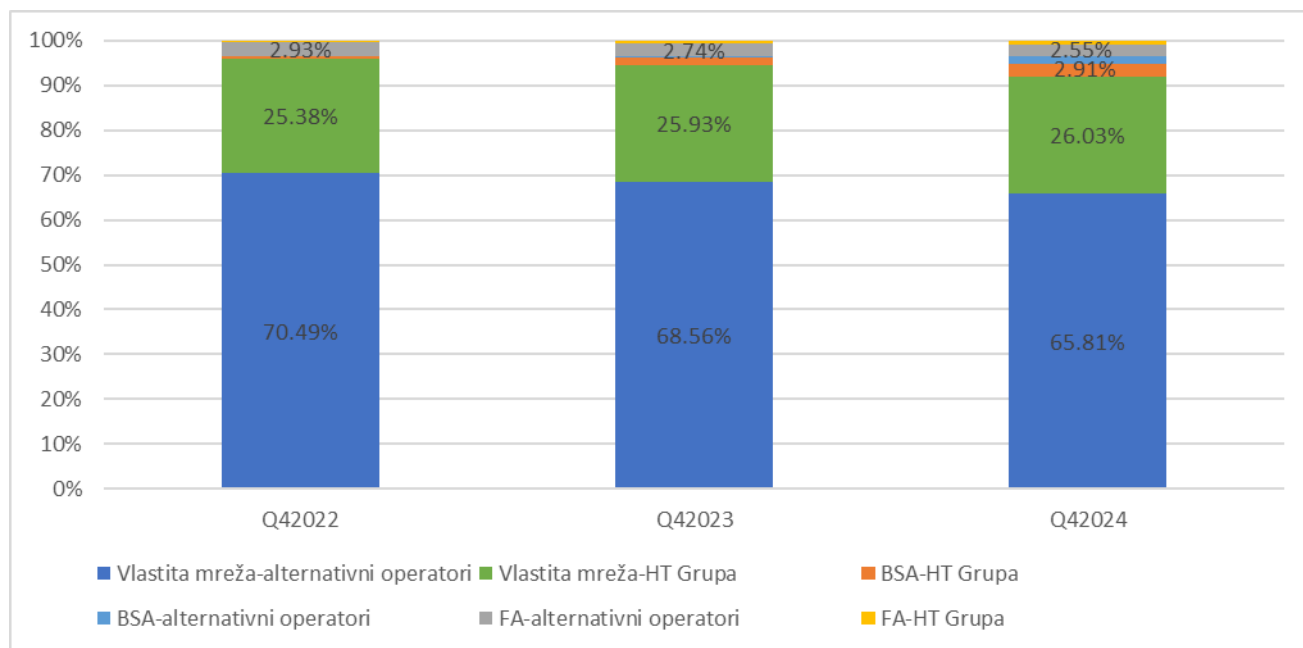
Izvor: HAKOM

Osim toga, još uvijek niska utilizacija svjetlovodne mreže alternativnih operatora, nudi još veći potencijal za porast broja priključaka u odnosu na postojeći. Upravo iz tog razloga očekuje se da će alternativni operatori biti sve spremniji ponuditi veleprodajni pristup svojim mrežama, što bi dodatno pojačalo konkurentski pritisak na HT-ove veleprodajne usluge.

Podaci pokazuju (Slika 21) da se većina VHCN priključaka na konkurentnim područjima realizira vlastitom VHCN mrežom, dominantno one alternativnih operatora. Međutim, prisutan je i trend porasta korištenja veleprodajnih usluga, kako onih koje nudi HT, tako i usluga alternativnih operatora. Na tim područjima nešto su zastupljenije bitstream usluge u odnosu na usluge lokalnog pristupa. Tako je krajem 2024. 1,73 posto priključaka realizirano bitstream uslugama alternativnih operatora, a 2,91 posto priključaka bitstream uslugama HT-a. S druge strane, usluga izdvojene svjetlovodne niti na lokaciji distribucijskog čvora alternativnih operatora se koristila za realizaciju 2,55 posto VHCN priključaka, dok se ista HT-ova usluga koristila za realizaciju 0,96 posto VHCN priključaka na konkurentnim područjima.

Međutim, iako su ovi postoci niski u odnosu na kraj 2022. došlo je do više od 100 postotnog povećanja broja priključaka realiziranih korištenjem veleprodajnih usluga (udio u ukupnom broju priključaka je porastao s 4,13 posto na 8,07 posto). Taj rast u potpunosti je u skladu s ranijim očekivanjima o većem korištenju i HT-ovih i veleprodajnih usluga alternativnih operatora, kako na tržištu središnjeg tako i lokalnog pristupa.

Slika 21 Udjeli VHCN priključaka na konkurentnim područjima prema načinima pristupa

Izvor: HAKOM

Pritom, podaci potvrđuju i prethodne zaključke prema kojima HT-ova FTTH bitstream usluga nije i neće biti ključna za tržište velikog kapaciteta u konkurentnim područjima. Iako je HT trenutno vodeći pružatelj te usluge, njegov tržišni udio će vjerojatno padati kako pristup krajnjim korisnicima postaje moguć i putem drugih VHCN mreža.

Stoga, unatoč reviziji statusa geografskih područja i ažuriranju pripadajućih popisa, temeljni zaključci ostaju nepromijenjeni u odnosu na prethodnu analizu. Promjene koje su se dogodile nisu imale utjecaja na glavne zaključke, odnosno tržište pokazuje stabilne znakove konkurencije, a struktura tržišta i dalje se razvija u smjeru djelotvornog tržišnog natjecanja. U tim okolnostima, alternativni operatori i bez regulatornih intervencija imaju pristup krajnjim korisnicima koji koriste uslugu širokopojsnog pristupa velikog kapaciteta i mogu konkurirati HT-u na tržištu usluga velikog kapaciteta.

4.2 Tržište velikog kapaciteta – nekonkurentna područja

U analizi iz 2023., za tržište velikog kapaciteta – nekonkurentna područja utvrđeno je kako su sva tri mjerila iz članka 100. stavka 2. ZEK-a zadovoljena te je zaključeno kako je mjerodavno tržište veleprodajnog središnjeg pristupa velikog kapaciteta na nekonkurentnim područjima podložno prethodnoj regulaciji.

U nastavku se razmatra stanje na tržištu nakon provjere statusa geografskih jedinica i ažuriranja popisa geografskih jedinica koje pripadaju „nekonkurentnim“ geografskim područjima iz Priloga 1 odluke, primjenom istih kriterija konkurentnosti kao u analizi iz 2023.

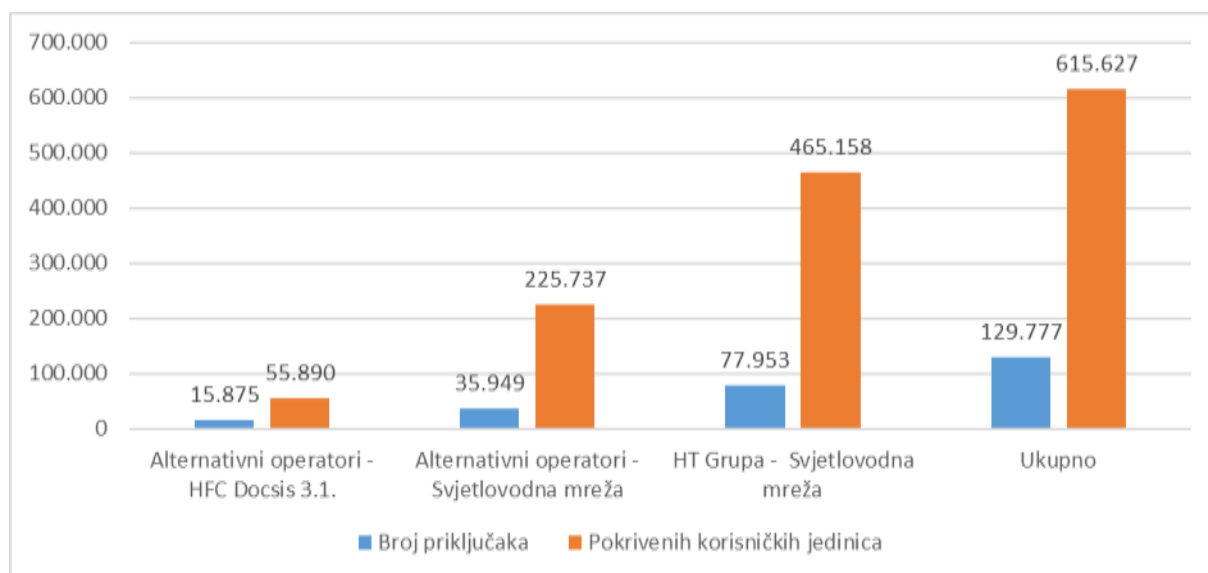
Do kraja 2024. zabilježen je porast ukupne pokrivenosti VHCN mrežama na nekonkurentnim područjima. Ukupna pokrivenost korisničkih jedinica VHCN infrastrukturom iznosila je oko 29 posto, dok je krajem 2022. iznosila oko 18,5 posto. HT Grupa je do kraja 2024. vlastitom VHCN infrastrukturom pokrila približno 22 posto korisničkih jedinica u „novim“ nekonkurentnim područjima, što predstavlja povećanje u odnosu na 2022. kada je pokrivenost iznosila oko 13 posto. Ovaj porast pokrivenosti HT-ove mreže potvrđuje daljnje učvršćivanje njegove prisutnosti u tim područjima.

U pogledu alternativnih operatora, na kraju 2022. kabelskom mrežom (DOCSIS 3.1) bilo je pokriveno oko 3,5 posto korisničkih jedinica na nekonkurentnim područjima, dok je svjetlovodnom mrežom alternativnih operatora bilo pokriveno 6,8 posto korisničkih jedinica. Ukupna pokrivenost VHCN mrežama alternativnih operatora tada je iznosila 9,7 posto. Na kraju 2024., alternativni operatori su u „novim“ nekonkurentnim područjima kabelskom mrežom pokrili 2,63 posto a svjetlovodnom mrežom 10,6 posto korisničkih jedinica, dok je ukupna pokrivenost alternativnim VHCN mrežama iznosi 12,56 posto. Iako se pokrivenost povećala, ona i dalje ostaje relativno niska, što ukazuje na postojanje strukturnih prepreka za ulazak novih operatora na tržište.

Važno je napomenuti da se HT-ova regulirana FA-PON usluga, kao i druge veleprodajne usluge pristupa izdvojenoj svjetlovodnoj niti na razini distribucijskog čvora, još uvijek koriste u vrlo ograničenoj mjeri, osobito na nekonkurentnim područjima. Stoga, iako teoretski moguća, usluga bitstream usluge koju bi pružali operatori koji koriste takve usluge trenutno nije u ponudi niti je izgledno da će biti uskoro.

Dakle, maloprodajne usluge na nekonkurentnim područjima na ovom mjerodavnom tržištu se mogu pružati ili putem vlastite infrastrukture, putem regulirane bitstream usluge HT-a ili putem komercijalnih bitstream usluga.

Slika 22 Broj VHCN priključaka i pokrivenost na nekonkurentnim područjima Q4 2024

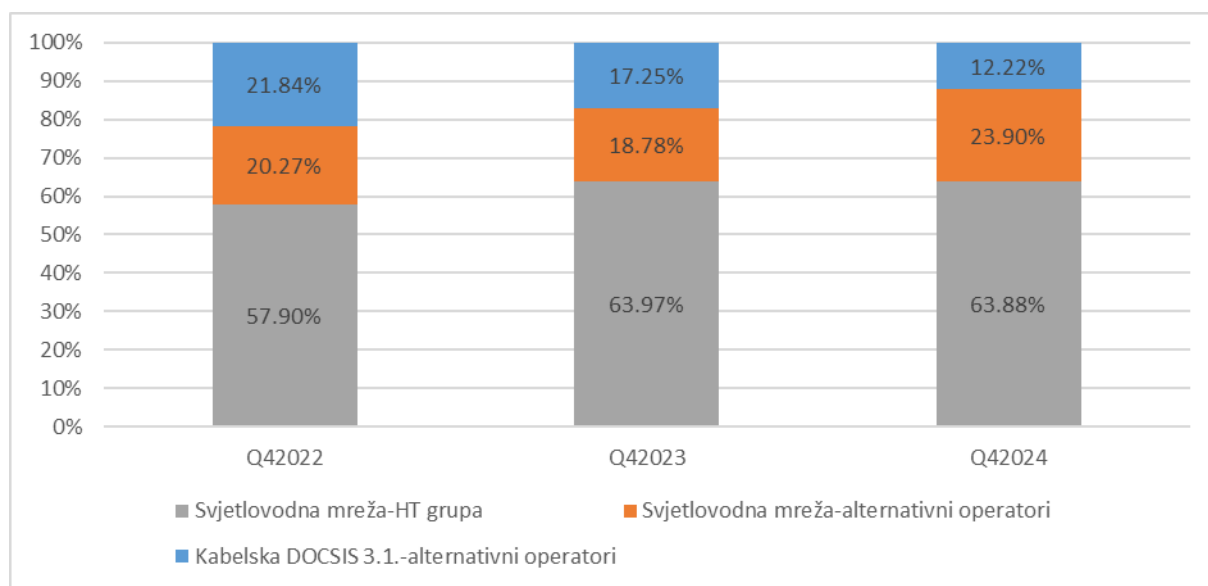

Izvor: HAKOM

Promatrajući realizirane VHCN priključke na nekonkurentnim područjima, vidljivo je da se većina priključaka, njih preko 87 posto, ostvaruje putem svjetlovodne mreže. Od toga, najveći udio, preko

63 posto, otpada na HT-ovu infrastrukturu, dok alternativni operatori ostvaruju oko 24 posto svjetlovodnih priključaka. U usporedbi s krajem 2022., došlo je do povećanja udjela svjetlovodnih priključaka koje ostvaruju alternativni operatori, što je rezultat širenja njihove mreže, ali i povećanog korištenja njihovih veleprodajnih usluga od strane HT-a. Istovremeno je zabilježen pad udjela priključaka ostvarenih putem kabelskih DOCSIS 3.1. mreža, što je očekivano s obzirom na ukupni rast svjetlovodnih priključaka općenito. Ipak, najizraženija promjena odnosi se na povećanje udjela VHCN priključaka realiziranih putem HT-ove svjetlovodne mreže, što jasno ukazuje na činjenicu da alternativni operatori i dalje imaju otežan pristup tržištu veleprodajnog središnjeg pristupa velikog kapaciteta u tim područjima.

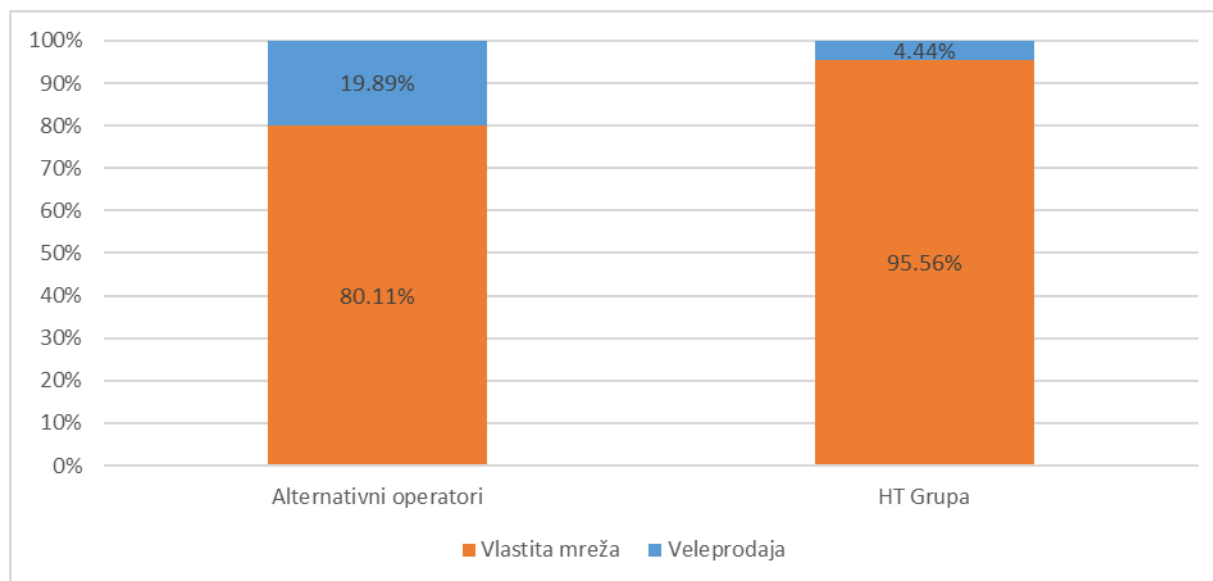
Slika 23 Udjeli VHCN priključaka prema vrsti i vlasništvu mreže na nekonkurentnim područjima

Izvor: HAKOM

Dalje, ako promatramo strukturu VHCN priključaka prema načinima pristupa, vidimo da na „novim“ nekonkurentnim područjima alternativni operatori još uvijek većinu priključaka (preko 80 posto) ostvaruju putem vlastite infrastrukture.

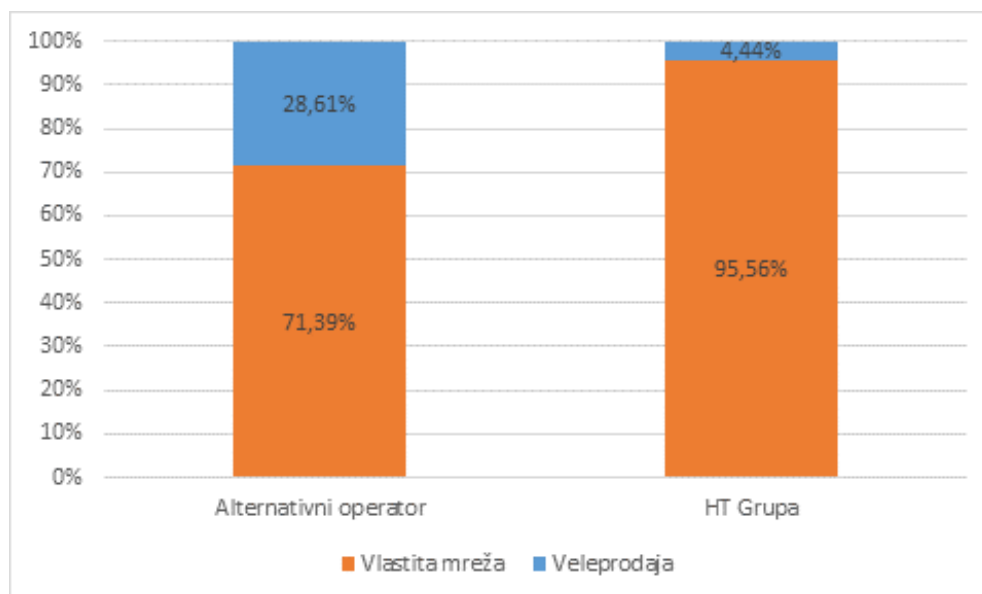
Slika 24 VHCN priključci prema načinu pristupa na nekonkurentnim područjima – Q42024

Izvor: HAKOM

Međutim, ako se promatraju samo priključci putem svjetlovodnih mreža udio veleprodajnih VHCN priključaka kod alternativnih operatora je gotovo 29 posto.

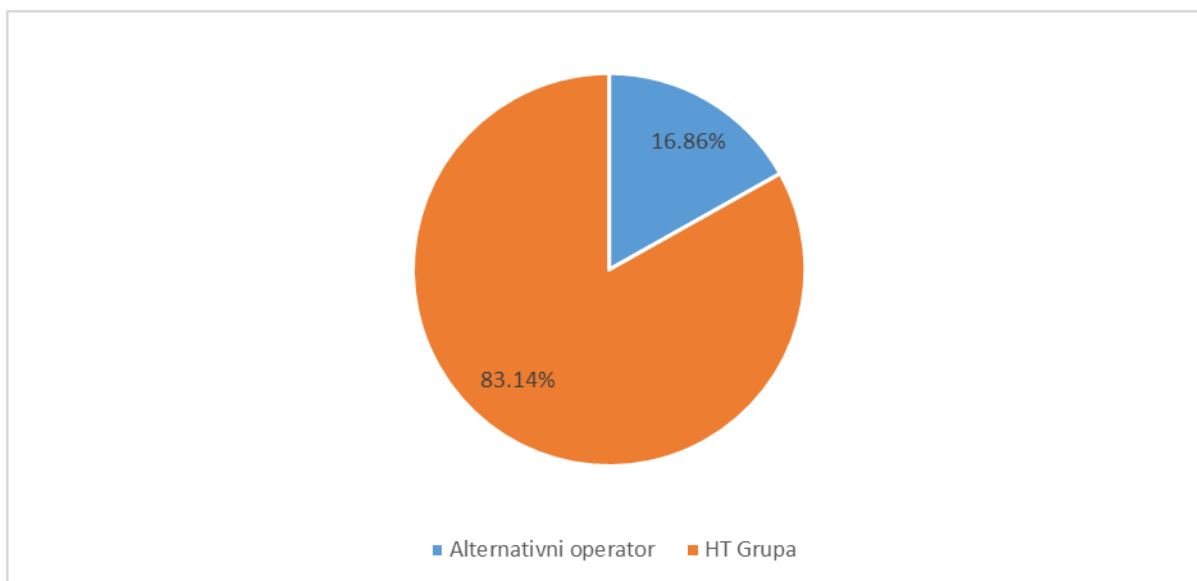
Slika 25 Svjetlovodni VHCN priključci prema načinu pristupa na nekonkurentnim područjima – Q42024

Izvor: HAKOM

Kada se promatra struktura VHCN priključaka koje alternativni operatori ostvaruju putem veleprodajnih usluga, vidimo da se na kraju 2024. velika većina takvih priključaka ostvaruje putem HT-ovih veleprodajnih usluga (preko 83 posto). Također, preko 98 posto svih veleprodajnih priključaka na nekonkurentnim područjima alternativni operatori ostvaruju putem bitstream usluga, od kojih je HT-ova bitstream usluga daleko najznačajnija s preko 84 posto aktivnih bitstream priključaka.

Slika 26 Struktura veleprodajnih VHCN priključaka alternativnih operatora na nekonkurentnim područjima - Q42024

Izvor: HAKOM

Nastavno na navedeno HAKOM zaključuje kako će i na „novim“ nekonkurentnim VHCN područjima krajnjim korisnicima usluge širokopojasnog pristupa velikog kapaciteta biti moguće u najvećoj mjeri ponuditi putem HT-ove svjetlovodne mreže, odnosno putem HT-ove FTTH bitstream usluge. Drugim riječima, HT-ova FTTH bitstream usluga ključna je za osiguravanje uvjeta za razvoj djelotvornog tržišnog natjecanja na nekonkurentnim VHCN područjima.

Korištenje HT-ovih veleprodajnih usluga na svjetlovodnoj mreži od strane alternativnih operatora od zadnje analize bilježi rast¹⁰, a s obzirom na trendove, očekuje se da će se taj rast nastaviti i u narednom razdoblju. S obzirom na najveću rasprostranjenost HT-ove svjetlovodne infrastrukture na nekonkurentnim područjima, jasno je da će se ovisnost alternativnih operatora o njegovim veleprodajnim uslugama dodatno povećati.

Premda je korištenje regulirane HT-ove FA-PON usluge i sličnih usluga pristupa izdvojenoj svjetlovodnoj niti na lokaciji distribucijskog čvora alternativnih operatora u RH općenito u porastu (Slika 11), ono i dalje ostaje relativno nisko. Na nekonkurentnim područjima korištenje takvih usluga¹¹ je još slabije jer je ekonomski najčešće neisplativo graditi svjetlovodnu mrežu do distribucijskog čvora, što znatno ograničava mogućnosti šire upotrebe tih usluga. Također, operatori koji i koriste takve veleprodajne usluge još nisu na tržište ponudili bitstream uslugu. Iz tog razloga se niti ne može očekivati značajniji ulazak operatora korisnika tih usluga na tržište veleprodajnog središnjeg pristupa velikog kapaciteta na nekonkurentnim područjima.

Uzevši u obzir kako se radi o nekonkurentnim VHCN područjima odnosno o područjima u kojima ne postoji odgovarajuća infrastrukturna konkurencija te uzevši u obzir kako je na temelju podataka vidljivo kako je operatorima od veleprodajnih usluga FTTH bitstream usluga glavna usluga za

¹⁰ Na kraju 2022. samo 10,93 posto priključaka velikog kapaciteta na nekonkurentnim područjima bilo je ostvareno putem HT-ove regulirane bitstream usluge (od čega 7,09 posto otpada na Iskon), dok je na kraju 2024. 6,6 posto VHCN priključaka na „novim“ nekonkurentnim područjima ostvareno putem veleprodajnih usluga HT-a

¹¹ Na kraju 2024. samo 3,73 posto veleprodajnih priključaka je na nekonkurentnim područjima ostvareno korištenjem usluge izdvojene svjetlovodne niti na lokaciji distribucijskog čvora i to isključivo one koje pružaju alternativni operatori

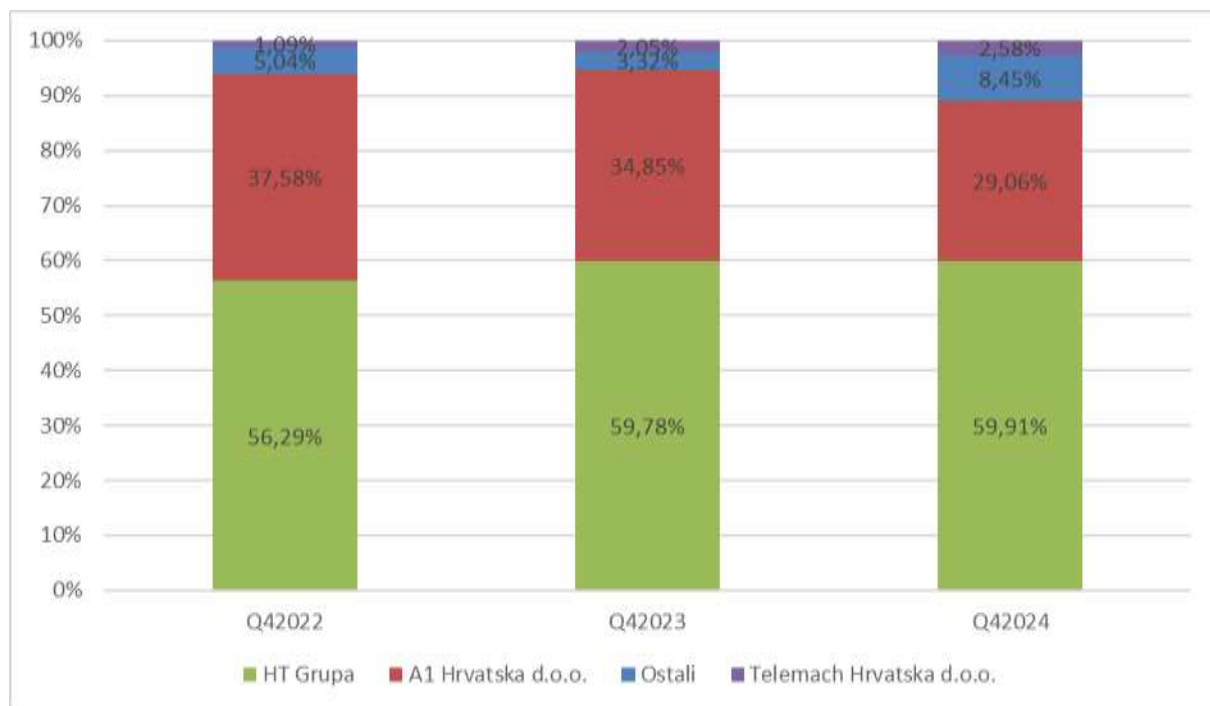
pružanje krajnjim korisnicima usluge širokopojasnog pristupa velikog kapaciteta te da je ukupan broj korisnika koji koriste uslugu širokopojasnog pristupa velikog kapaciteta značajan, HAKOM je mišljenja kako je, usprkos regulaciji FA-PON i VULA usluge na tržištu veleprodajnog lokalnog pristupa koji se pruža na fiksnoj lokaciji, potrebno osigurati odgovarajuće uvjete korištenja HT-ove FTTH bitstream usluge, odnosno kako je potrebno zadržati postojeću regulaciju te usluge jer i dalje postoje visoke i trajne strukturne zapreke ulasku na tržište veleprodajnog središnjeg pristupa velikog kapaciteta na nekonkurentnim područjima.

Nadalje, infrastruktura alternativnih operatora u velikom broju slučajeva ne zadovoljava potrebne razine pokrivenosti i utilizacije koje bi omogućile snažniji konkurentski pritisak na tržištu. U pojedinim područjima gdje takva infrastruktura i postoji, često je riječ o lokalno prisutnim operatorima s ograničenim geografskim dosegom, što dodatno ograničava tržišni potencijal konkurencije. Naime, na dijagramu koji prikazuje Slika 23 vidljivo je da na „novim“ nekonkurentnim područjima postoji trend povećanja udjela VHCN priključaka koji se realiziraju putem HT-ove infrastrukture te se nastavno na navedeno može zaključiti da na nekonkurentnim područjima još uvijek ne postoji dovoljan konkurentski pritisak na HT-ovu bitstream uslugu putem svjetlovodne mreže. Isto tako je vidljivo je da raste udio broja priključaka na tržištu širokopojasnog pristupa velikog kapaciteta – nekonkurentna područja koji se realizira putem svjetlovodnih mreža, dok udjel broja priključaka putem kabelske mreže opada.

Gledajući ukupnu pokrivenost VHCN mrežama u „novim“ nekonkurentnim područjima, ona na kraju 2024. iznosi oko 29 posto, pri čemu je pokrivenost kablskim mrežama 2,6 posto. Pritom je važno napomenuti da je utilizacija kabelske mreže još uvijek veća od utilizacije svjetlovodne mreže, što bi u perspektivi, pod pretpostavkom da se poveća utilizacija i kabelske i svjetlovodne mreže (što će se dogoditi migracijom korisnika s bakrene mreže na VHCN mreže), te pod pretpostavkom da se područja pokrivanja kablskih mreža neće više širiti, a svjetlovodnih mreža hoće, još više povećati udio broj korisnika na svjetlovodnim mrežama u odnosu na kabelske mreže.

S obzirom da je HT-ova svjetlovodna mreža u nekonkurentnim područjima najrasprostranjenija te da HT ima najveću korisničku bazu na bakrenoj mreži, logično je i da HT ima najveći maloprodajni udio na tržištu velikog kapaciteta – nekonkurentna područja te da se taj udio kroz vrijeme povećava (Slika 27).

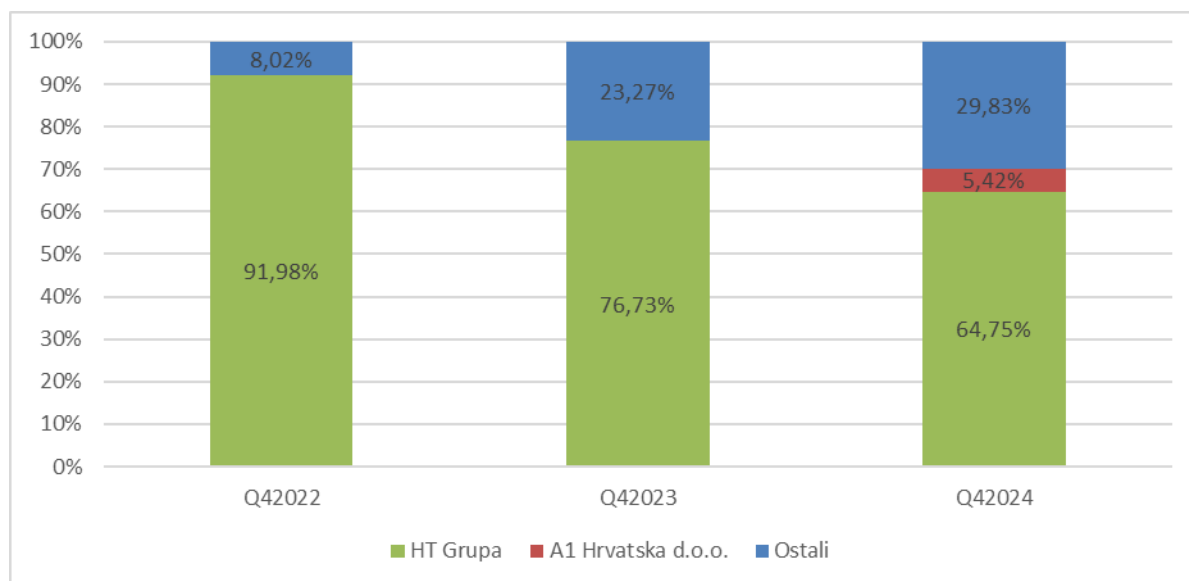
Slika 27 Udjeli VHCN priključaka po operatorima u nekonkurentnim područjima na maloprodajnoj razini

Izvor: HAKOM

Već je navedeno da je na veleprodajnoj razini na konkurentnim područjima najzastupljenija HT-ova bitstream usluga koju HT pruža putem svjetlovodne mreže. Osim HT-a na nekonkurentnim područjima svoje bitstream usluge putem svjetlovodnih mreža pružaju i A1 i RUNE Crow d.o.o., pa ako se promatraju samo bitstream usluge putem VHCN mreža na nekonkurentnim područjima, vidimo da se s vremenom HT-ov udio smanjuje i to uz povećanje ukupnog broja bitstream priključaka (Slika 28).

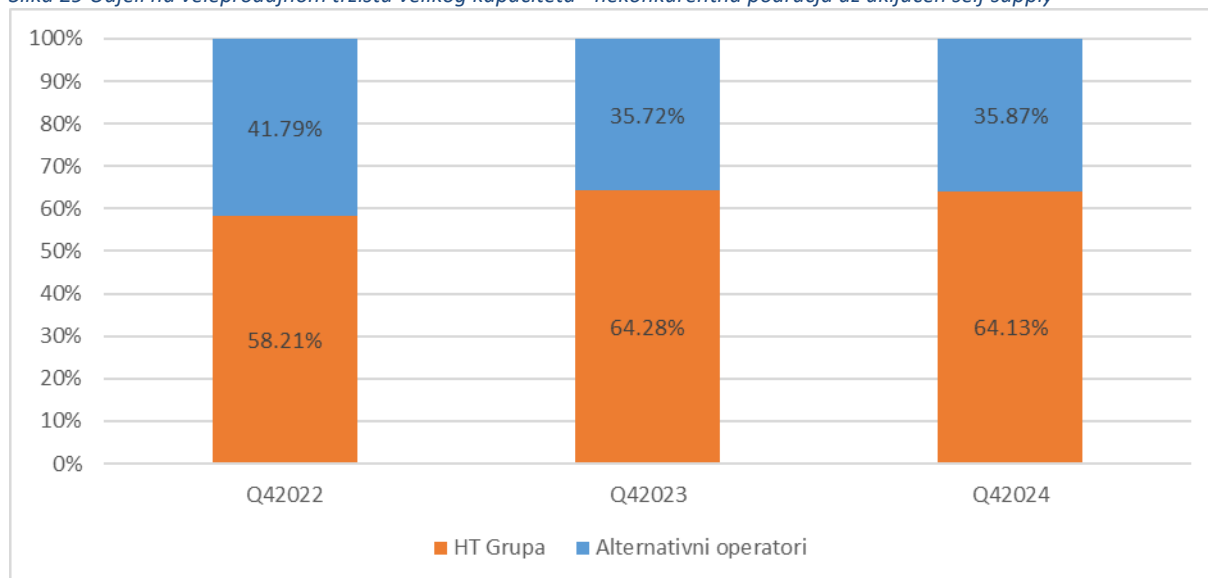
Slika 28 Udjeli po operatorima u broju bitstream priključaka na tržištu velikog kapaciteta-nekonkurentna područja

Izvor: HAKOM

Međutim, dominacija HT-a je puno stabilnija ako se promatra veleprodajno tržište uzimajući u obzir i veleprodajne usluge za vlastite potrebe (self supply).

Slika 29 Udjeli na veleprodajnom tržištu velikog kapaciteta - nekonkurentna područja uz uključen self supply

Izvor: HAKOM

Iz svega prethodno navedenog proizlazi kako će i u budućem razdoblju FTTH bitstream pristup na svjetlovodnoj mreži biti najvažniji veleprodajni proizvod na tržištu velikog kapaciteta na nekonkurentnim VHCN područjima. Drugim riječima, na tržištu središnjeg veleprodajnog širokopojasnog pristupa velikog kapaciteta na nekonkurentnim VHCN područjima najveći pružatelj FTTH bitstream usluge je HT i zadržat će visoki tržišni udio. Posljedično, bez prethodne regulacije i u budućem razdoblju održao bi se vladajući položaj HT-a.

Unatoč rastu broja priključaka na mrežama alternativnih operatora, kao i porastu korištenja HT-ovih veleprodajnih usluga (prvenstveno FTTH bitstream pristupa), tržišni položaj HT-a ostaje snažan i stabilan. Komercijalne veleprodajne usluge alternativnih operatora nisu razvijene, a korištenje FA-PON i sličnih usluga ostaje ograničeno, osobito na područjima gdje je izgradnja vlastite pristupne mreže tehnički i ekonomski zahtjevnija.

Zaključno, iako se u razdoblju od prethodne analize bilježi rast pokrivenosti VHCN mrežama, povećanje korištenja HT-ovih veleprodajnih usluga i određeni razvoj alternativne infrastrukture, strukturna obilježja tržišta ostala su u velikoj mjeri nepromijenjena, a prethodni zaključci i dalje su važeći. Zbog postojanja značajnih prepreka za ulazak i razvoja konkurencije, zadržavanje postojećih regulatornih mjera i dalje je nužno kako bi se osigurali uvjeti za djelotvorno tržišno natjecanje i dostupnost usluga krajnjim korisnicima u nekonkurentnim VHCN područjima.

Iako je došlo do pozitivnih pomaka u pogledu pokrivenosti i korištenja VHCN mreža, tržište veleprodajnog središnjeg pristupa velikog kapaciteta na nekonkurentnim područjima i dalje obilježavaju visoke strukturne prepreke ulasku i relativno nizak stupanj tržišnog natjecanja. HT-ova FTTH bitstream usluga ostaje ključna za pružanje usluga krajnjim korisnicima, a očekuje se da će njezina važnost dodatno rasti s obzirom na najširu rasprostranjenost HT-ove infrastrukture i njegovu ulogu u migraciji korisnika s bakrene na svjetlovodnu mrežu.

Uzimajući u obzir sve navedene čimbenike, može se zaključiti kako se tržišni uvjeti na nekonkurentnim VHCN područjima, unatoč određenim promjenama u strukturi i pokrivenosti mrežama, nisu promijenili u mjeri koja bi opravdala promjenu prethodnih regulatornih zaključaka. I dalje postoji potreba za zadržavanjem regulatornog okvira, osobito u dijelu koji se odnosi na pristup HT-ovoj FTTH bitstream usluzi, kako bi se osigurali uvjeti za razvoj tržišnog natjecanja i pristup krajnjih korisnika uslugama širokopojasnog pristupa velikog kapaciteta.

5 ZAKLJUČAK

Na osnovu podataka s tržišta HAKOM je zaključio da ažuriranje statusa geografskih jedinica, nije dovelo do drugačijih zaključaka u dijelu ocjene djelotvornosti tržišnog natjecanja na tim tržištima te nakon toga i na procjenu postojanja operatora sa značajnom tržišnom snagom na Tržištu velikog kapaciteta-nekonkurentna područja.

Konkretno, Tržište velikog kapaciteta - konkurentna područja i dalje se razvija u smjeru održivog i djelotvornog tržišnog natjecanja. U takvom okruženju, alternativni operatori i bez potrebe za dodatnim regulatornim intervencijama imaju pristup krajnjim korisnicima koji koriste uslugu širokopojasnog pristupa velikog kapaciteta i mogu konkurirati HT-u.

Nadalje, na Tržištu velikog kapaciteta – nekonkurentna područja, HAKOM je na temelju dokaza o visokom i stabilnom tržišnom udjelu HT-a te njegovoj kontroli nad infrastrukturom uz postojanje značajnih prepreka za razvoj infrastrukturne konkurencije, zaključio da nije došlo do promjena u pogledu značajne tržišne snage HT-a u tim područjima. Jedina promjena odnosi se na promjenu statusa određenih geografskih jedinica, iz nekonkurentnog u konkurentno područje ili obrnuto. U skladu s tim, a s obzirom na to da HT i dalje ima značajnu tržišnu snagu na ovom mjerodavnom tržištu, na sve geografske jedinice koje su određene kao „nekonkurentne“ primjenjuju se regulatorne obveze definirane odlukom o analizi tržišta iz srpnja 2023. S druge strane, na sve jedinice koje su promijenile status u „konkurentno“ područje, te se obveze ukidaju.

Privitak 4. Odgovori na komentare – revidiranje statusa geografskih jedinica M3b/2014

Br.	Autor	Zaprimljeni komentari	Odgovor
1.	A1	Nastavno na navode HAKOM-a: „Očekuje se nastavak ovog trenda, potaknut daljnjim ulaganjima i rastućom uporabom novoizgrađenih FTTH mreža. Dodatni poticaj rastu su dale i odluke o analizama iz srpnja 2023. kojima su HT-u ukinute regulatorne obveze za FTTH mrežu u pojedinim područjima RH. Naime, ukidanjem tih obveza, HT je na tzv. konkurentnim područjima počeo nuditi promotivne akcije za usluge na svojoj FTTH mreži na što su odgovorili alternativni operatori svojim promotivnim akcijama, što je sve zajedno dovelo do veće popularizacije VHCN mreža i posljedično veće potražnje za uslugama na VHCN mrežama.“, A1 navodi sljedeće. Iako je istinit navod HAKOM-a da je nakon ukidanja regulatornih obveza (prvenstveno MST-a) HT počeo nuditi promotivne akcije, na što su odgovorili i alternativni operatori, navedeno nažalost nije značajno utjecalo na povećanje utilizacije VHCN mreža, što je bio jedan od važnijih razloga iz kojih se HAKOM u konačnici i odlučio za deregulaciju HT-a. Naime, u tzv. konkurentnim područjima, u kojima su i prije deregulacije HT-a maloprodajne cijene bile niže od cijena u manje konkurentnim područjima (gdje alternativni operatori nisu izgradili svoje VHCN mreže), nuđenjem atraktivnih promocija iste su dodatno snižene. Međutim, navedene promotivne akcije su u najvećoj mjeri iskoristili postojeći VHCN korisnici, pa ukupna utilizacija VHCN mreža nije značajno porasla, a u slučaju HFC mreže je čak osjetno i pala. Dodatno snižavanje maloprodajnih cijena je postojećim VHCN korisnicima osiguralo još povoljnije uvjete kod svih operatera, ali je istovremeno dovelo i do smanjenja prihoda od navedenih korisnika za sve operatore, a što će negativno utjecati na daljnja ulaganja u VHCN mreže i širenje dostupnosti istih na nova područja.	Ne prihvaća se HAKOM u ovom dijelu samo opisuje stanje na tržištu. Činjenica je da je u proteklom razdoblju od Analize iz 2023. broj VHCN korisnika svih operatera porastao. Nadalje, HAKOM nije deregulirao HT na određenim područjima kako bi povećao utilizaciju VHCN mreža, već na temelju zaključaka proizašlih iz detaljne geografske analize. Naime, utvrđeno je da postoje značajne i trajne razlike u uvjetima tržišnog natjecanja između promatranih geografskih jedinica, odnosno da strukturne zapreke ulasku na tržište te razina tržišnog natjecanja nisu jednaki u svim dijelovima Republike Hrvatske radi čega je bilo opravdano provesti geografsku segmentaciju tržišta velikog kapaciteta. S obzirom da je na jednom dijelu tržišta velikog kapaciteta zaključeno kako nisu istodobno zadovoljena sva tri mjerila, odnosno da tržište nije podložno prethodnoj regulaciji, HT je dereguliran u tim geografskim jedinicama. Stoga, cilj HAKOM-a je bila prilagodba razine regulacije stvarnim okolnostima na tržištu.

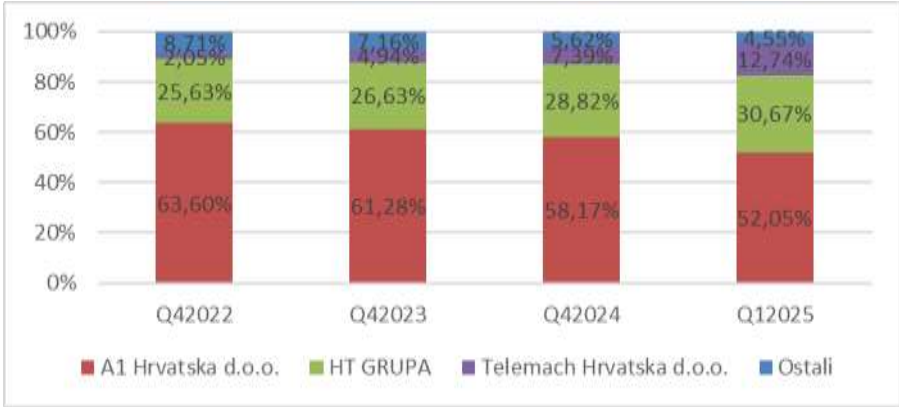
2.	A1	Nastavno na navode HAKOM-a: „Uz trend sve veće potražnje za višim brzinama pristupa, što je utjecalo na povećanje broja VHCN priključaka, bilježi se i kontinuirani pad broja priključaka putem bakrene pristupne mreže (Slika 5). Iako je ukupan broj korisnika na bakrenoj mreži još uvijek značajan, to je u velikoj mjeri posljedica ograničene dostupnosti VHCN mreža u pojedinim područjima. Osim toga, dio korisnika se svjesno odlučuje ostati na postojećoj tehnologiji jer su zadovoljni dostupnim brzinama pristupa ili iz nekog drugog razloga. Puno manje je izražen pad broja priključaka širokopojasnog pristupa na fiksnoj lokaciji koji se realizira putem pokretne mreže (FMA, eng. fixed mobile access priključci na donjoj slici) što dodatno potvrđuje činjenicu da je još uvijek veliki broj korisnika izvan dosega VHCN mreža. Osim nedostupnosti VHCN mreža, dodatni razlog za još uvijek relativno veliki udio tih priključaka je činjenica da još uvijek postoji i segment krajnjih korisnika čije potrebe za pristupom internetu ne zahtijevaju velike brzine koje omogućuju VHCN mreže. Ova okolnost dodatno potvrđuje opravdanost segmentacije maloprodajnog tržišta širokopojasnog pristupa, kako je utvrđeno analizom tržišta iz srpnja 2023.“, A1 navodi sljedeće. Istovremeno povećanje broja VHCN priključaka uz kontinuirani pad broja priključaka putem bakrene pristupne mreže je samo još jedan dokaz da HAKOM nije trebao razdvajati predmetno tržište na tržište malog i velikog kapaciteta jer isti korisnici isključuju svoje bakrene usluge i prelaze na VHCN. Napominjemo kako tvrdnja HAKOM-a da je bilo opravdano segmentirati maloprodajno tržište širokopojasnog pristupa nije potkrijepljena nikakvim konkretnim dokazima kako kod donošenja inicijalne odluke 2023. godine, tako i sada. Ako je navedeno zaista točno, HAKOM bi trebao prikazati konkretne podatke kojima dokazuje da postoji značajan broj korisnika kojima je dostupna VHCN mreža, a da ne žele preći na istu jer im nije potrebna veća brzina. Jasno je da korisnici kojima VHCN mreža nije dostupna i dalje ostaju na bakrenoj (ili mobilnoj) mreži jer nemaju drugog izbora, ali prema iskustvima A1 većina korisnika koji se nalaze u području pokrivanja	Ne prihvaća se HAKOM smatra da postojeći podaci dovoljno ukazuju da postoji određeni segment krajnjih korisnika koji iz različitih razloga ne koriste ili neće koristiti usluge putem VHCN mreža jer njihove potrebe očito zadovoljavaju i mreže putem kojih se ne mogu ostvariti veće brzine pristupa. U donjoj tablici HAKOM je izdvojio konkretne JLS-ove u kojima je već dulje vrijeme VHCN pokrivenost blizu 100 posto, a i dalje postoji određeni broj priključaka koji nisu VHCN. <table><tr><th rowspan="2">JLS</th><th colspan="4">Udio priključaka</th><th rowspan="2">VHCN pokrivenost</th></tr><tr><th>Bakrena mreža</th><th>FMA</th><th>VHCN</th><th>Ostalo</th></tr><tr><td>NOVI ZAGREB-ISTOK</td><td>4,28%</td><td>5,96%</td><td>89,15%</td><td>0,61%</td><td>99%</td></tr><tr><td>BISTRA</td><td>4,30%</td><td>10,14%</td><td>85,14%</td><td>0,42%</td><td>95%</td></tr><tr><td>STENJEVEC</td><td>7,69%</td><td>7,41%</td><td>82,35%</td><td>2,55%</td><td>95%</td></tr><tr><td>TRNJE</td><td>10,59%</td><td>10,68%</td><td>75,75%</td><td>2,98%</td><td>92%</td></tr><tr><td>NOVI ZAGREB-ZAPAD</td><td>13,47%</td><td>10,10%</td><td>71,24%</td><td>5,19%</td><td>92%</td></tr><tr><td>PODSUSED-VRAPČE</td><td>16,54%</td><td>10,26%</td><td>67,19%</td><td>6,01%</td><td>91%</td></tr><tr><td>TREŠNJEVKA-JUG</td><td>7,77%</td><td>7,18%</td><td>83,23%</td><td>1,82%</td><td>95%</td></tr><tr><td>TREŠNJEVKA-SJEVER</td><td>17,02%</td><td>10,24%</td><td>71,13%</td><td>1,61%</td><td>92%</td></tr></table> Nadalje, upravo je i HAKOM naveo u Analizi iz 2023. da prema informacijama koje dobiva od operatora, jedan od češćih razloga zbog kojeg korisnici ne žele svoj priključak koji ostvaruju putem bakrene pristupne mreže zamijeniti svjetlovodnim je taj što ne žele da se u njihovom stanu obavljaju bilo kakvi radovi prilikom priključenja. Iz navedenog se može zaključiti da im zapravo velike brzine ne predstavljaju dodatnu korist, odnosno zadovoljni su s postojećom brzinom kad nisu spremni „pretrpiti“ radove u stanu.	JLS	Udio priključaka				VHCN pokrivenost	Bakrena mreža	FMA	VHCN	Ostalo	NOVI ZAGREB-ISTOK	4,28%	5,96%	89,15%	0,61%	99%	BISTRA	4,30%	10,14%	85,14%	0,42%	95%	STENJEVEC	7,69%	7,41%	82,35%	2,55%	95%	TRNJE	10,59%	10,68%	75,75%	2,98%	92%	NOVI ZAGREB-ZAPAD	13,47%	10,10%	71,24%	5,19%	92%	PODSUSED-VRAPČE	16,54%	10,26%	67,19%	6,01%	91%	TREŠNJEVKA-JUG	7,77%	7,18%	83,23%	1,82%	95%	TREŠNJEVKA-SJEVER	17,02%	10,24%	71,13%	1,61%	92%
JLS	Udio priključaka				VHCN pokrivenost																																																								
	Bakrena mreža	FMA	VHCN	Ostalo																																																									
NOVI ZAGREB-ISTOK	4,28%	5,96%	89,15%	0,61%	99%																																																								
BISTRA	4,30%	10,14%	85,14%	0,42%	95%																																																								
STENJEVEC	7,69%	7,41%	82,35%	2,55%	95%																																																								
TRNJE	10,59%	10,68%	75,75%	2,98%	92%																																																								
NOVI ZAGREB-ZAPAD	13,47%	10,10%	71,24%	5,19%	92%																																																								
PODSUSED-VRAPČE	16,54%	10,26%	67,19%	6,01%	91%																																																								
TREŠNJEVKA-JUG	7,77%	7,18%	83,23%	1,82%	95%																																																								
TREŠNJEVKA-SJEVER	17,02%	10,24%	71,13%	1,61%	92%																																																								

		VHCN mrežom i ne žele preći na istu, kao razlog navode činjenicu da ne žele dodatne radove/bušenja u svojim objektima pri postavljanu kućne instalacije, a ne da im nije potrebna veća brzina pristupa.	
3.	A1	Nastavno na navode HAKOM-a: „VHCN mreže postavljaju u jednakoj mjeri i HT kao povijesni operator i alternativni operatori, koji se u velikoj mjeri oslanjaju na pristup HT-ovoj kabelskoj kanalizaciji. Štoviše, od odluka o analizama iz srpnja 2023., ulaganja u VHCN mreže su u stalnom porastu, a ukupna ulaganja alternativnih operatora su čak i veća od ulaganja HT-a, iako su pojedinačna ulaganja HT-a daleko najveća. Pritom je potrebno napomenuti da se kroz godine povećavaju ulaganja i HT-a i alternativnih operatora.“, A1 navodi sljedeće. Prema ovom tekstu HAKOM-a moglo bi se zaključiti da su ulaganja operatora značajno narasla kao posljedica odluka o analizama, što svakako nije slučaj. Ako npr. uzmemo u obzir da je HT tijekom 2024. godine ulagao gotovo isključivo u područja koja se obvezao pokriti tzv. PRŠI ugovorima, jasno je od kud zapravo dolazi prikazano povećanje ulaganja od strane HT-a u 2024. godini. Naime, u navedenom razdoblju se oko 70% novih adresa koje je HT pokrio svjetlovodnom mrežom odnosilo upravo na bijele adrese iz PRŠI područja. Ne ulazeći dodatno u provjeru je li od navedenog iznosa ulaganja umanjen iznos koji je sufinanciran sredstvima iz EU fondova, bez navedenih ulaganja koja se odnose na PRŠI područja, ukupna ulaganja HT-a u 2024. godini bi bila značajno ispod ranijih godina, tj. na razini od maksimalno 20 milijuna EUR.	Ne prihvaća se HAKOM u ovom dijelu samo navodi podatke o kretanjima ulaganja u razdoblju od Analize iz 2023., ne naglašavajući da je do porasta ulaganja došlo kao posljedica odluka o analizama kako to insinuira A1.
4.	A1	Nastavno na navode HAKOM-a: „Na kraju 2024. preko 45 posto korisničkih jedinica su pokrivene barem jednom VHCN infrastrukturom. Od zadnje analize povećao se i postotak korisničkih jedinica koje su pokrivene s VHCN infrastrukturom dva ili više, odnosno 3 ili više različitih operatora, međutim, i dalje se može zaključiti da se u RH svjetlovodne mreže relativno rijetko preklapaju, dok je preklapanje	Prihvaća se A1 je ispravno uočio da je HAKOM upotrijebio pogrešan izričaj „...dalje se može zaključiti da se u RH svjetlovodne mreže relativno rijetko preklapaju...“ u kontekstu opisa stanja na tržištu. Naime, ako se promatraju samo korisničke jedinice koje su već pokrivene svjetlovodnom mrežom, onda je zaista točno da je 30 posto takvih korisničkih jedinica pokriveno barem još

		svjetlovodne s HFC DOCSIS 3.1. mrežom relativno veliko (na 93,43 posto adresa na kojima je dostupna HFC DOCSIS 3.1. mreža dostupna je i svjetlovodna mreža).“, A1 navodi sljedeće. Prema podacima sa slike 9 vidljivo je da je stopa pregradnje postojećih FTTH mreža oko 30% (i sudeći po prethodnom periodu ima trend rasta), pa ne možemo reći da se u Republici Hrvatskoj svjetlovodne mreže relativno rijetko preklapaju, a pogotovo ako uzmemo u obzir i činjenicu da je kao jedan od kriterija za ocjenu konkurentnosti određenog geografskog područja HAKOM odredio i postotak pokrivanja mrežom alternativnog operatora od 33%. Iako HAKOM nije objavio zasebne podatke za konkurentna i nekonkurentna područja, pretpostavljamo da je u konkurentnim područjima navedena stopa pregradnje još i veća.	jednom svjetlovodnom mrežom. Dakle, A1 je u pravu i u tom kontekstu se ne može govoriti o „rijetkom preklapanju“. Međutim, HAKOM je ovdje želio istaknuti da je relativno mali broj korisničkih jedinica (od ukupnog broja) pokriven s dvije ili više svjetlovodnih mreža. Isto tako je činjenica da je postotak korisničkih jedinica koje su na kraju 2024. pokrivene s dvije ili više svjetlovodnih mreža u „starim“ konkurentnim područjima 34,37 posto, a ako se uzme u obzir činjenica da je barem jednom svjetlovodnom mrežom pokriveno 79,51 posto korisničkih jedinica u „starim“ konkurentnim područjima iz toga proizlazi da je preklapanje svjetlovodnih mreža u konkurentnim područjima oko 43 posto. U tom smislu HAKOM je izmijenio i nadopunio dio teksta koji A1 navodi te je dodao prikaz postotka korisničkih jedinica prema broju dostupnih VHCN infrastruktura različitih operatora u „starim“ konkurentnim područjima. HAKOM pritom želi istaknuti da je svrha ovoga poglavlja isključivo pregled činjeničnog stanja na tržištu bez ulaženja u detaljnija tumačenja takvog stanja. Što se tiče kriterija „postotak pokrivanja mrežom alternativnog operatora od 33%“, taj kriterij je utvrđen u analizi tržišta jer činjenica da je neki alternativni operator pokrio 33 posto korisničkih jedinica u nekoj geografskoj jedinici ukazuje da ne postoje visoke i trajne strukturne zapreke ulasku na tržište. Pritom postotak pokrivanja od 33 posto ne mora značiti da postoje preklapanja s drugim svjetlovodnim mrežama.
5.	A1	Nastavno na navode HAKOM-a: „Unatoč velikim ulaganjima u postavljanje vlastitih VHCN mreža, niti jednom operatoru nije ekonomski opravdano niti učinkovito sve korisničke jedinice pokriti vlastitom VHCN infrastrukturom, što potvrđuju i podaci s gornjeg dijagrama (Slika 9). Stoga operatori korisnicima na adresama na kojima nemaju vlastitu infrastrukturu uslugu širokopojsnog pristupa velikog kapaciteta pružaju putem veleprodajnih usluga.“, A1 navodi sljedeće. Jasno je da niti jednom operatoru nije ekonomski isplativo pokriti sve korisničke jedinice vlastitom VHCN mrežom, ali svakako ne treba zanemariti i činjenicu da je stopa preklapanja već danas relativno velika	Djelomično se prihvaća HAKOM ističe da je svrha ovoga dijela dokumenta dati pregled stanja na tržištu velikog kapaciteta od donošenja odluka o analizama, a ne preispitivanje zaključaka iz tih analiza. U tom smislu, HAKOM prihvaća prijedlog A1 da preispita navode iz ove odluke vezano za procjene preklapanja VHCN mreža, međutim predmet ove odluke nije preispitivanje kriterija pokrivenosti koji se koristi za identifikaciju konkurentnih i nekonkurentnih područja. Sam podatak o preklapanjima je trebao ilustrirati da će malom broju korisnika, od ukupnog broja potencijalnih korisnika u RH, biti dostupno više od jedne VHCN mreže. S druge strane, veće preklapanje VHCN mreža u konkurentnim područjima dodatno ukazuje na nepostojanje visokih i trajnih zapreka za ulazak na tržište te dodatno potvrđuje ispravnost kriterija pokrivanja koji je korišten u analizama tržišta. Međutim, i dalje ostaje činjenica da će i u

		(čak i u slučaju preklapanja FTTH mreža), a vidi se i jasan trend povećanja navedene stope u promatranom razdoblju. Stoga HAKOM svakako treba preispitati svoje zaključke vezano za procjene preklapanja VHCN mreža i definiranja kriterija pokrivenosti sa samo jednom mrežom alternativnog operatora.	konkurentnim područjima većina krajnjih korisnika ostati na samo jednoj VHCN infrastrukturi. U tom smislu izmijenjen je tekst u dokumentu.
6.	A1	Nastavno na navode HAKOM-a: „Za razliku od tržišnih udjela u broju priključaka na sveukupnom (ne-segmentiranom) tržištu, na tržištu velikog kapaciteta je došlo do značajnijih promjena. Dakle, ako se promatra tržište velikog kapaciteta na razini RH (ne-segmentirano na konkurentna i nekonkurentna područja) vidljiv je pad tržišnog udjela operatora A1 Hrvatska d.o.o. (dalje: A1) za cca 10 postotnih poena. Pritom je potrebno naglasiti da se broj priključaka velikog kapaciteta kod svih operatora od zadnje analize povećao, pa tako i kod A1. Taj „gubitak“ tržišnog udjela A1 je gotovo ravnomjerno raspodijeljen između operatora Telemach Hrvatska d.o.o. (dalje: Telemach) i HT-a.“, A1 navodi sljedeće. S obzirom da je analizom tržišta, HAKOM odlučio razdvojiti tržište velikog kapaciteta na 2 podtržišta, nejasno je zašto HAKOM ovdje nije prikazao stanje na navedena dva odvojena podtržišta već je prikazao isključivo situaciju na cjelokupnom tržištu velikog kapaciteta. Naime, na tzv. konkurentnom tržištu velikog kapaciteta koje je odlukom HAKOM-a deregulirano, dogodile su puno veće promjene od ovih koje HAKOM prikazuje na slici 11. Prema podacima kojima raspolaže A1, na navedenom tržištu nisu ostvarena značajna ulaganja u nove VHCN mreže već su se operatori, nudeći izrazito agresivne promocije, borili za iste korisnike na tom području, što nije dovelo do bilo kakvog povećanja utilizacije VHCN mreža (u slučaju HFC mreže je došlo čak i do primjetnog smanjenja utilizacije), već isključivo do smanjenog potencijala za nova ulaganja jer su se prihodi od navedenih, već izgrađenih, mreža dodatno smanjili.	Djelomično se prihvaća HAKOM je iste podatke koji su prikazani na dijagramu sa slike 11 „Udjeli operatora u broju priključaka širokopojasnog pristupa Internetu na tržištu velikog kapaciteta“ koji prikazuje maloprodajne tržišne udjele operatora na nacionalnoj razini, odnosno podatke sa slike 13 „Udjeli operatora na veleprodajnom tržištu velikog kapaciteta uz uključen self supply“ koji prikazuje veleprodajne tržišne udjele na nacionalnoj razini prikazao i za „stara“ konkurentna područja. Novi dijagrami koji su ugrađeni u verziju za notifikaciju potvrđuju navode HAKOM-a vezano uz stanje na tržištu velikog kapaciteta, a naročito pokazuju da se na dereguliranim područjima nisu dogodile nikakve neočekivane i neželjene posljedice za tržište koje bi HAKOM htio zamaskirati, kako to insinuiira A1. HAKOM ističe da redovito prati stanje na tržištu te bi pravovremeno reagirao u slučaju da je odluka o analizi imala bilo kakve neželjene posljedice za tržište. Vezano uz navode A1 o stanju na tržištu velikog kapaciteta na konkurentnim područjima HAKOM ističe da su isti kontradiktorni navodima iz prethodnih komentara gdje A1 ukazuje na veliku pregrađenost svjetlovodnih mreža u konkurentnim područjima. Naime, postavlja se pitanje kako dolazi do pregrađivanja svjetlovodnih mreža ako nema ulaganja u nove VHCN mreže. Međutim, iako HAKOM nema podatke o ulaganjima raspodijeljene na konkurentna i nekonkurentna područja, iz podataka o pokrivenosti može se zaključivati ima li novih ulaganja ili nema. Pa tako, prema podacima HAKOM-a, VHCN pokrivenost u „starim“ konkurentnim područjima je porasla s gotovo 77 posto korisničkih jedinica na kraju 2022. na preko 84 posto pokrivenih korisničkih jedinica na kraju 2024. Dakle, A1 nije u pravu kada tvrdi da nije bilo značajnih ulaganja u konkurentnim područjima. A1 je također kontradiktoran kada navodi da nije došlo do povećanja utilizacije. Naime, ako nije bilo ulaganja u nove VHCN mreže, a povećao se nedvojbeno ukupan broj VHCN korisnika, jasno je da se povećala utilizacija postojećih VHCN mreža. Međutim, A1 stanje na tržištu promatra iz vlastite perspektive, gdje se očekivano, uslijed konkurentskih pritisaka smanjio tržišni udio A1, međutim, ukupan broj korisnika se povećao svim operatorima, pa i A1. A1 navodi da je

	Npr. u konkurentnom području A1 je od donošenja odluka o analizama izgubio oko 20 tisuća postojećih HFC korisnika pri čemu je nešto manje od 50% navedenih korisnika A1 uspio migrirati na FTTH mrežu, bilo na vlastitu FTTH mrežu nudeći pritom niže cijene od dotadašnjih ili na mrežu drugih operatora putem komercijalnih veleprodajnih usluga, što je utjecalo na povećanje operativnih troškova A1. Preostale korisnike je A1 u potpunosti izgubio jer su isti prešli na maloprodajne usluge drugih operatora. Na taj način je A1 u tim područjima značajno smanjio utilizaciju svoje HFC mreže, uz relativno nisku utilizaciju novoizgrađene FTTH mreže, a zbog korištenja veleprodajne usluge HT-a (na području gdje ima vlastitu HFC mrežu) pojavili su se i operativni troškovi koje do tada nije imao. U isto vrijeme, HT na navedenim područjima ima potpunu slobodu svoje korisnike s bakra migrirati na vlastitu FTTH mrežu, bez smanjivanja utilizacije svoje VHCN mreže i generiranja bilo kakvih operativnih troškova jer radi migraciju između vlastitih mreža. Pritom, nuđenje agresivnih promocija navedenim korisnicima ne rezultira tako značajnim utjecajem na ukupne prihode jer, za razliku od situacije s A1 HFC mrežom, korisnici ne prelaze na mreže u vlasništvu drugih operatora već ostaju na HT-ovoj mreži. Pritom HT dodatno ima veću mogućnost i "preotimanja" korisnika drugih operatora jer ne postoje bilo kakva ograničenja u vidu nuđenja preniskih cijena. Dodatno, iako HAKOM navodi da broj priključaka velikog kapaciteta kod svih operatora raste, činjenica je da navedeni porast kod A1 dolazi najvećim dijelom iz nekonkurentnih područja (oko 70%) u kojima je HT i dalje reguliran, dok je porast broja priključaka u konkurentnim područjima značajno manji (iako je pokrivanje A1 VHCN mrežom u konkurentnim područjima značajno veće od pokrivanja u nekonkurentnim područjima). Pritom, porast broja korisnika u konkurentnim područjima je i dalje prisutan (iako značajno usporen) isključivo zbog novih korisnika na novoizgrađenim (još uvijek nepregrađenim) FTTH mrežama A1, dok na područjima VHCN mreža	od donošenja odluka o analizama izgubio oko 20 tisuća postojećih HFC korisnika, a da s druge strane HT ima „<i>ima potpunu slobodu svoje korisnike s bakra migrirati na vlastitu FTTH mrežu</i>“. HAKOM najprije ističe da je podatak o 20 tisuća izgubljenih korisnika od donošenja odluka o analizama do 30. lipnja 2025. ispravan. Međutim, u istom se razdoblju broj svjetlovodnih priključaka povećao za oko 55 tisuća. Ako promatramo samo „stara“ konkurentna područja, prema podacima s kojima HAKOM raspolaže, na njima je A1 u razdoblju 30. lipnja 2023. do 30. ožujka 2025. izgubio oko 16 tisuća HFC korisnika i dobio oko 29 tisuća FTTH korisnika. HAKOM pritom ističe da su većina korisnika koje A1 ima na svojoj HFC i svjetlovodnoj mreži korisnici koji su nekad bili korisnici HT-ove bakrene mreže te da je u konkurentnom okruženju prirodno da korisnici prelaze s manje kvalitetne mreže na kvalitetniju mrežu i s postojećeg operatora na operatora koji mu ponudi bolje uvjete. Dakle, A1 i svi drugi operatori, jednako kao i HT, ima potpunu slobodu migrirati postojeće korisnike s bakrene mreže HT-a na vlastite VHCN mreže, a što i rade. A1 je kontradiktoran kada navodi da HT u konkurentnim područjima „<i>dodatno ima veću mogućnost i "preotimanja" korisnika drugih operatora jer ne postoje bilo kakva ograničenja u vidu nuđenja preniskih cijena</i>“, dok s druge strane navodi da i sam nudi niže cijene usluga od cijena prije deregulacije kako bi pridobio ili zadržao korisnike. HAKOM smatra da ne postoji nikakav opravdani razlog zašto bi samo HT bio ograničen u definiranju svojih maloprodajnih cijena. Naime, borba za korisnike nižim cijenama je jedan od pokazatelja konkurentnosti tržišta i to je jedan od očekivanih učinaka deregulacije HT-a na konkurentnim područjima.
--	--	---

		koje su izgrađene do 2022. godine A1 bilježi pad broja korisnika kao izravnu posljedicu odluke HAKOM-a o deregulaciji.																										
7.	A1	Nastavno na navode HAKOM-a: „<i>Takvo kretanje tržišnih udjela od zadnje analize je u skladu s očekivanjima i može se objasniti time da je HT, kao operator s najvećom korisničkom bazom, u navedenom razdoblju ostvario najveća pojedinačna ulaganja u postavljanje novih svjetlovodnih mreža. Posljedično, povećanje tržišnog udjela HT-a na tržištu velikog kapaciteta bilo je očekivano. Isto tako je očekivano da je Telemach kao novi „igrač“ na tržištu i veliki pojedinačni ulagač u svjetlovodnu infrastrukturu, kako bi ostvario povrat na svoja ulaganja, pojačanim marketinškim aktivnostima pridobio određeni broj korisnika. Kod Telemacha je tome pridonijela i mogućnost nuđenja konvergentnih ponuda (ponude koje uključuje usluge u nepokretnoj i pokretnoj mreži).</i>“, A1 navodi sljedeće. Tvrdnja HAKOM-a da je kretanje tržišnog udjela HT-a očekivano s obzirom na najveća pojedinačna ulaganja u postavljanje novih svjetlovodnih mreža je zapravo pogrešna i neutemeljena na bilo kakvim podacima jer je stvarno stanje značajno drugačije. Najveća pojedinačna ulaganja HT-a odnose se zapravo na ispunjavanje obveza koje je HT preuzeo tzv. PRŠI ugovorima gdje se obvezao pokriti oko 150 tisuća korisnika u bijelim područjima te je i većina izgrađenih HT priključaka ostvarena upravo u navedenim (nekonkurentnim) područjima. S druge strane, najveći broj novih FTTH korisnika HT je ostvario u konkurentnim područjima u kojima nije imao značajnija ulaganja u proširenje FTTH dostupnosti već je povećanje broja korisnika ostvario na akvizicijama na već izgrađenim FTTH mrežama kojima je ranije pregradio A1 HFC mrežu. Stoga je jasno da porast HT-ovog tržišnog udjela ne dolazi od novopostavljenih svjetlovodnih mreža već najvećim dijelom od preuzimanja HFC korisnika A1 nuđenjem agresivnih promocija, a što im je HAKOM omogućio ukidanjem regulatornih obveza, prvenstveno MST obveze.	Prihvaća se Nastavno na komentar A1, HAKOM je u verziji odluke za notifikaciju ugradio prikaz kretanja tržišnih udjela na „starim“ konkurentnim područjima. Iz tog prikaza je vidljivo da su se tržišni udjeli na tržištu velikog kapaciteta na „starim“ konkurentnim područjima kretali slično kao i na nacionalnom tržištu. Naime, kada se pogledaju tržišni udjeli HT-a i A1 na za Q42022 i Q12025, vidljivo je da na konkurentnim područjima, slično kao i na nacionalnoj razini tržišni udio A1 pao za nešto više od 11 postotnih poena, dok je tržišni udio HT-a narastao za nešto više od 5 postotnih poena. Najveće odstupanje na konkurentnim područjima u odnosu na nacionalnu razinu je u kretanju tržišnog udjela Telemacha koji je narastao za preko 10 postotnih poena te padu tržišnog udjela ostalih operatora za više od 4 postotna poena. Dakle, na konkurentnim područjima je najveći prirast tržišnog udjela ostvario Telemach, a ne HT, kako to insinuira A1. <table><tr><th>Quarter</th><th>A1 Hrvatska d.o.o.</th><th>HT GRUPA</th><th>Telemach Hrvatska d.o.o.</th><th>Ostali</th></tr><tr><td>Q42022</td><td>63,60%</td><td>25,63%</td><td>2,05%</td><td>8,71%</td></tr><tr><td>Q42023</td><td>61,28%</td><td>26,63%</td><td>4,94%</td><td>7,16%</td></tr><tr><td>Q42024</td><td>58,17%</td><td>28,82%</td><td>7,39%</td><td>5,62%</td></tr><tr><td>Q12025</td><td>52,05%</td><td>30,67%</td><td>12,74%</td><td>4,55%</td></tr></table>	Quarter	A1 Hrvatska d.o.o.	HT GRUPA	Telemach Hrvatska d.o.o.	Ostali	Q42022	63,60%	25,63%	2,05%	8,71%	Q42023	61,28%	26,63%	4,94%	7,16%	Q42024	58,17%	28,82%	7,39%	5,62%	Q12025	52,05%	30,67%	12,74%	4,55%
Quarter	A1 Hrvatska d.o.o.	HT GRUPA	Telemach Hrvatska d.o.o.	Ostali																								
Q42022	63,60%	25,63%	2,05%	8,71%																								
Q42023	61,28%	26,63%	4,94%	7,16%																								
Q42024	58,17%	28,82%	7,39%	5,62%																								
Q12025	52,05%	30,67%	12,74%	4,55%																								

		Navedeno bi se jasno vidjelo da je HAKOM objavio posebne prikaze kretanja tržišnih udjela na konkurentnim i nekonkurentnim područjima, što je iz nepoznatog razloga propustio učiniti. I dok je sasvim očekivano bilo da Telemach, uz pomoć pojačanih marketinških aktivnosti, kao novi "igrač" na tržištu poveća svoj tržišni udjel i preuzme dio postojećih korisnika, i dalje je sasvim nepotrebno bilo ukidanje regulatornih obveza HT-u od strane HAKOM-a, čime je HT dodatno povećao svoju snagu na tržištu, a koja je i do tada bila značajna.	
8.	A1	U odnosu na sliku 13. „<i>Udjeli operatora na veleprodajnom tržištu velikog kapaciteta uz uključen self supply</i>“, A1 navodi sljedeće. Slično kao i kod slike 11., smatramo da je HAKOM trebao zasebno prikazati situaciju na konkurentnim i nekonkurentnim područjima kako bi se vidjele jasne posljedice deregulacije dijela VHCN tržišta, kojom je HAKOM omogućio HT-u značajan rast i preuzimanje prvenstveno A1 postojećih korisnika, osiguravajući pritom da sve "gubitke" u broju korisnika koje ostvaruje u i dalje reguliranim tržištima, lagano nadoknađuje na ovom dereguliranom tržištu. S obzirom da je analizama tržišta navedeno VHCN tržište podijeljeno na 2 podržništva, ne vidimo niti jedan opravdan razlog da HAKOM u cijeloj svojoj analizi prikazuje stanje na ukupnom (ne-segmentiranom) tržištu te na taj način "maskira" stvarno stanje i posljedice odluka o analizama tržišta iz 2023. godine.	Prihvaća se Nastavno na komentar A1, HAKOM je u verziji odluke za notifikaciju prikazao stanje veleprodajnih tržišnih udjela na „starim“ konkurentnim područjima kako bi pokazao da nema namjeru maskirati posljedice (neželjene) deregulacije. Ti podaci pokazuju da se kao i na maloprodajnoj razini ne vidi značajnija razlika u kretanju tržišnih udjela u odnosu na nacionalnu razinu koji bi bili neželjena ili neočekivana posljedica deregulacije, koju je HAKOM želio „zamaskirati“, kako insinuira A1. Naime, HAKOM redovito prati stanje na dereguliranim područjima te bi u slučaju neočekivanih i neželjenih, odnosno štetnih posljedica za tržišno natjecanje reagirao i pokrenuo postupak analiza tržišta. S obzirom da do toga nije došlo, HAKOM je pokrenuo postupak revizije konkurentnih i nekonkurentnih područja kako je i predviđeno postojećom analizom. Stoga, HAKOM nije smatrao potrebnim detaljno analizirati stanje na „starim“ konkurentnim i nekonkurentnim područjima.
9.	A1	Nastavno na navode HAKOM-a: „<i>Slično kao i na maloprodajnoj razini, od zadnje analize se smanjio udio priključaka velikog kapaciteta koji se ostvaruje putem mreže A1, dok se udio svih ostalih operatora povećava. Pritom je potrebno napomenuti da se apsolutni broj priključaka velikog kapaciteta ostvarenih putem mreža svakog pojedinog operatora u međuvremenu povećao.</i>“, A1 navodi sljedeće. Pad A1 tržišnog udjela je prvenstveno rezultat pregradnje A1 kabelske mreže FTTH mrežama i činjenice da se većina kabelske mreže nalazi u konkurentnim područjima gdje i sam HAKOM navodi da je HT na tzv.	U odnosu na navod A1 „<i>Ako se u obzir uzme percepcija korisnika da je FTTH mreža superiornija od kabelske mreže, ali potenciranje te percepcije i od strane drugih operatora, HAKOM je na neki način deregulacijom HT-a odredio da je budućnost kabelske mreže identična budućnosti bakrene mreže</i>“ HAKOM ističe da je tzv. pregradnja kabelske mreže A1 bila u značajnoj mjeri prisutna već prije same deregulacije, kao što su u urbanim područjima prisutna preklapanja svjetlovodnih mreža. Stoga je nejasno na koji način je deregulacija HAKOM-a odredila da budućnost kabelske mreže bude identična budućnosti bakrene mreže. Naime, deregulacija je rezultat geografske analize tržišta koja je pokazala da u određenim područjima RH postoji dovoljna razina tržišnog natjecanja na tržištu velikog

		konkurentnim područjima počeo nuditi promotivne akcije za usluge na svojoj FTTH mreži na što su odgovorili alternativni operatori svojim promotivnim akcijama. Ako se u obzir uzme percepcija korisnika da je FTTH mreža superiornija od kabela mreže, ali potenciranje te percepcije i od strane drugih operatora, HAKOM je na neki način deregulacijom HT-a odredio da je budućnost kabela mreže identična budućnosti bakrene mreže. Nesporno je da je A1 u određenoj prednosti zadržati svoje postojeće korisnike na kabela mreži, kao što je i HT u prednosti zadržati svoje korisnike prilikom migracije s bakra na FTTH mrežu, ali u tom procesu ne može se očekivati 100% uspješnost, pa tako A1 gubi relativno veliki broj korisnika na kabela mreži, a time i svoj udio na tržištu. Pritom ne treba zanemariti i troškovne pritiske na A1 u vidu modernizacije kabela mreže koja je dovršena netom prije odluke o deregulaciji, pregradnje kabela mreže FTTH mrežom, ali i troškove promotivnih ponuda. Stoga su trenutni efekti deregulacije HT-a u ovom početnom razdoblju izrazito negativni za A1, ali dugoročno i za cijelo tržište kao što smo upozoravali i prije donošenja odluke HAKOM-a o deregulaciji.	kapaciteta (u koje zbog tehničkih značajki kabela mreže spadaju i usluge koje se pružaju putem iste), a što pokazuje i A1 svojim navodima da se u konkurentnim područjima grade paralelne mreže, usluge nude po nižim cijenama i slično. Jasno je da je FTTH mreža naprednija od kabela mreže te da korisnici, ako im je dostupna, a pogotovo ako im je dostupna po nižim cijenama, biraju prelazak na napredniju infrastrukturu. Na isti način su korisnici s bakrene mreže prelazili na kabela infrastrukturu A1. Dakle, to je prirodno u konkurentnom tržišnom okruženju. HAKOM ne osporava da A1 osjeća određene negativne učinke deregulacije, međutim potrebno je naglasiti da HAKOM ne prilagođava regulaciju pojedinim operatorima nego mora voditi računa o cijelom tržištu i krajnjim korisnicima. Regulacija gdje nije potrebna ima negativne učinke na tržišno natjecanje i krajnje korisnike, kao i nepostojanje regulacije tamo gdje je ista zbog tržišnih okolnosti nužna.
10.	A1	Nastavno na navode HAKOM-a: „Naime, revizijom područja utvrđene su 22 geografske jedinice koje su promijenile status pripadanja iz konkurentnog u nekonkurentno područje (Privitak 1, Tablica 2), odnosno istodobno nisu zadovoljena sva tri kriterija za utvrđivanje konkurentskih uvjeta. Razlog tomu je što se u 20 geografskih jedinica povećala korištenost VHCN infrastrukture veleprodajnih operatora što je rezultiralo porastom korisničke baze HT-a, odnosno tržišni udio HT-a je na navedenim područjima porastao iznad 50 posto, čime nije zadovoljen treći kriterij.“, A1 navodi sljedeće.	Ne prihvaća se HAKOM u ovom postupku nije preispitivao kriterije za utvrđivanje konkurentskih uvjeta u geografskim jedinicama, već je samo ažurirao status konkurentnosti geografskih jedinica na temelju istih kriterija korištenih u Analizi iz 2023. Potreba za izmjenom postojećih kriterija konkurentnosti će se razmatrati u sljedećoj analizi mjerodavnog tržišta.

		Uvrštavanje navedenih područja (prvenstveno pokrivenih RUNE svjetlovodnom mrežom) u nekonkurentno područje nakon što su inicijalnim odlukama bili svrstani u konkurentna područja zapravo pokazuje da kriteriji HAKOM-a nisu postavljeni na ispravan način, a na što smo upozoravali i u samom postupku analiza tržišta. Naime, HT je u dokumentu analize iz 2023. godine naveo da je RUNE u svojoj mreži na kraju 2022. imao nešto više od tisuću korisnika, dok u ovom dokumentu navodi da je na kraju 2024. broj korisnika porastao na oko 8 tisuća. Prema navedenom, može se zaključiti da je razlika od samo 7 tisuća novih korisnika (ili čak i manje jer su neki ostvareni i na drugim RUNE područjima izvan ovih 20 geografskih jedinica) u dvije godine dovela do značajne promjene tržišnih okolnosti na tim područjima na način da je čak 20 geografskih jedinica iz konkurentnih uvjeta prešlo u nekonkurentni dio samo iz razloga jer je HT počeo koristiti veleprodajne usluge RUNE-a. U narednom razdoblju se lako može dogoditi da neke od navedenih geografskih jedinica opet pređu u konkurentna područja samo iz razloga što je u međuvremenu i A1 počeo koristiti navedene veleprodajne usluge pa će se možda tržišni udio HT-a smanjiti i pasti opet ispod definiranih 50%. Smatramo da tako male promjene u broju korisnika nikako ne bi smjele utjecati na tako značajne promjene u zaključcima o stupnju tržišnog natjecanja u određenom području, što opet ukazuje da kriteriji za ocjenu konkurentnosti od strane HAKOM-a nisu ispravno postavljeni.	
11.	A1	Nastavno na navode HAKOM-a: „U nastavku se razmatra stanje na tržištu nakon provjere statusa geografskih jedinica i ažuriranja popisa geografskih jedinica koje pripadaju „konkurentnim“ geografskim područjima iz Priloga 2 odluke, primjenom istih kriterija konkurentnosti kao u analizi iz 2023.“, A1 navodi sljedeće. Smatramo kako razmatrano stanje u nastavku ne predstavlja analizu kojom bi se pokazali efekti deregulacije u inicijalno definiranim	Ne prihvaća se Cilj ovog postupka je ažurirati popis nekonkurentnih područja i popis konkurentnih područja te revidirati status pripadanja geografskih jedinica odgovarajućem području, na temelju čega će se HT-u revidirati status operatora sa značajnom tržišnom snagom na geografskim jedinicama koje su promijenile status pripadanja. Naime, odlukom o analizi tržišta iz 2023. definirano je da će HAKOM, nakon isteka razdoblja od dvije godine od stupanja na snagu odluke o analizi tržišta, na temelju kriterija za utvrđivanje konkurentskih uvjeta u

		konkurentnim područjima, a što bi HAKOM svakako prethodno trebao napraviti. Promjenom područja za koje se u nastavku razmatra stanje, HAKOM ne daje uvid u efekte deregulacije u zadnje 2 godine, već daje uvid u stanje na novim područjima koja je prema podacima na kraju Q4 2024 uvrstio u konkurentna područja, a prema prethodno donesenim kriterijima konkurentnosti. HAKOM iz svega navedenog u nastavku zaključuje da su kriteriji i sama deregulacija opravdani, ali prema mišljenju A1, bez jasnog prikaza stanja u inicijalno definiranim konkurentnim i nekonkurentnim područjima, HAKOM nije mogao izvući bilo kakve valjane zaključke o efektima deregulacije s obzirom da se ne radi o istim područjima.	geografskim jedinicama provesti provjeru statusa geografskih jedinica u cilju utvrđivanja mijenjaju li pojedine geografske jedinice status pripadanja konkurentnim, odnosno nekonkurentnim područjima. S obzirom na utvrđene promjene, ažurirani su popisi nekonkurentnih i konkurentnih područja. Međutim, kako je opisano u odgovoru na komentar br. 6, HAKOM je u verziju za notifikaciju ugradio dijagrame koji pokazuju da se na dereguliranim područjima nisu dogodile nikakve neočekivane i neželjene posljedice za tržište. HAKOM ističe da redovito prati stanje na tržištu te bi pravovremeno reagirao u slučaju da je odluka o analizi imala bilo kakve neželjene posljedice za tržište.
12.	A1	U odnosu na sliku 15. „Broj priključaka i pokrivenost VHCN mrežama na tržištu velikog kapaciteta –konkurentna područja (2024/Q4)“, A1 navodi sljedeće. Podaci na slici 15 u dijelu koji se odnosi na pokrivenost VHCN mrežama su pogrešni, ako se isti usporede s podacima navedenima u tekstu iznad tj. udjelima operatora u korisničkim jedinicama. Prema navedenim podacima, izgleda da se podatak o pokrivenosti pod nazivom "Alternativni operatori - svjetlovodna mreža" (796,017) zapravo odnosi na ukupno pokrivanje VHCN mrežama alternativnih operatora (FTTH + HFC), dok bi stvarna brojka trebala biti na razini od oko 620 tisuća. Na isti način, prikazani podatak o pokrivanju HFC mrežama bi trebao biti na razini od oko 405 tisuća umjesto prikazanih 668 tisuća pokrivenih korisničkih jedinica. Dodatno, iako bi se korištenjem ispravnih podataka o pokrivenosti moglo zaključiti da je ukupna iskorištenost VHCN mreža (bez preklapanja) oko 43% (388,528/911,833), ako se u obzir uzmu podaci o svim izgrađenim VHCN mrežama (s preklapanjem) dolazimo do iskorištenosti od svega 25%.	Prihvaća se HAKOM je ispravio omašku i u verziji odluke za notifikaciju objavio ispravan dijagram.

		Navedeno sugerira na vrlo visoku stopu ukupne pregradnje VHCN mreža (FTTH vs. HFC, ali i FTTH vs. FTTH) od preko 70%, što izravno upućuje na činjenicu da će biti gotovo nemoguće ostvariti značajno veću iskorištenost VHCN mreže u konkurentnim područjima te time u razumnom roku ostvariti povrat ulaganja. Dodatno, ako promatramo samo FTTH mrežu u navedenim područjima, stvarna stopa iskorištenosti je oko 21%. U slučaju da je uz ovaj pregled HAKOM omogućio i uvid u kretanja na konkurentnim područjima definiranim 2023. godine, pretpostavljamo da bi na tom području stopa pregradnje VHCN mreža bila blizu 80%, te se prema procjeni A1 oko 70% ulaganja u VHCN mreže u proteklom razdoblju zapravo odnosilo na pregradnju postojeće VHCN mreže, dok je tek 30% uloženo u širenje pokrivanja VHCN mreža.	
13.	A1	Nastavno na navode HAKOM-a: „<i>Također, udio priključaka realiziranih na mreži HT Grupe znatno je niži od udjela priključaka koji se realiziraju VHCN mrežama alternativnih operatora. Pokrivenost VHCN mrežama alternativnih operatora veća je od pokrivenosti HT Grupe što im omogućuje da uslugu velikog kapaciteta putem vlastite infrastrukture ponude većem broju krajnjih korisnika. Rezultat većeg pokrivanja vlastitim VHCN mrežama i njihova bolja utilizacija (posebice kableske HFC DOCSIS 3.1. mreže) je značajno viši tržišni udio alternativnih operatora na maloprodajnoj razini na tržištu velikog kapaciteta-konkurentna područja. Istovremeno, iako je njihov maloprodajni tržišni udio na novim konkurentnim područjima u blagom padu u odnosu na prethodnu analizu, i dalje ostaje iznad 70 posto (Slika 17), što pokazuje da tržište i dalje teži tržišnom natjecanju.</i>“, A1 navodi sljedeće. Uz pregled koji je HAKOM prikazao na slici 17 i opisao u ovom dijelu teksta, postoji i drugi pogled na trenutnu situaciju na predmetnom tržištu.	Ne prihvaća se HAKOM u ovom dijelu razmatra tržišne udjele na tržištu velikog kapaciteta u konkurentnim područjima. Prema važećoj analizi tržišta u definiciju tržišta velikog kapaciteta ulaze FTTH i HFC DOCSIS 3.1 priključci, stoga nije opravdano razmatrati samo FTTH priključke.

		Naime, iako se HFC mreža smatra VHCN mrežom na jednak način kao i FTTH mreža, percepcija korisnika je da je FTTH mreža superiornija od HFC mreže. Samim time, a i potenciranjem te percepcije od strane drugih operatora otvara se put "masovnih" migracija korisnika s HFC na FTTH mreže. S obzirom na trenutno stanje na tržištu i stopu pregradnje HFC mreže FTTH mrežama, neminovno je da će u narednom periodu od nekoliko godina gotovo svi korisnici HFC mreže biti migrirani na FTTH mreže. Time je više nego očito da će "sudbina" HFC mreže biti identična sudbini bakrene mreže koja je odlukom HAKOM-a svrstana u zasebno tržište. Stoga, ako bismo udjele operatora promatrali isključivo u kontekstu FTTH mreža (koje su ionako većinom pregradile HFC mrežu) dolazimo do podatka da alternativni operatori i nisu u toliko boljoj situaciji u odnosu na HT. Prema podacima koje je HAKOM prikazao za Q4 2024, pokrivenost FTTH mrežama alternativnih operatora iznosi 53%, dok je pokrivenost HT-a tek nešto manja i iznosi 47%. Gotovo iste omjere dobijemo i kada gledamo podatke o realiziranim priključcima na FTTH mrežama.	
14.	A1	U odnosu na sliku 17. „<i>Udjeli VHCN priključaka po operatorima u nekonkurentnim područjima na maloprodajnoj razini</i>“, A1 navodi sljedeće. U nazivu slike se navodi da se radi o nekonkurentnim područjima, što pretpostavljamo da je pogrešno te da se podaci zapravo odnose na konkurentna područja.	Prihvaća se HAKOM je ispravio omašku u nazivu slike 17.
15.	A1	U odnosu na sliku 19. „<i>Broj VHCN priključaka i pokrivenost na nekonkurentnim područjima Q4 2024</i>“, A1 navodi sljedeće. Usporedbom podataka sa slike 19 s podacima prikazanim za konkurenta područja, kao i podacima koje je HAKOM omogućio u inicijalnim dokumentima analize tržišta iz 2023. godine, može se zaključiti da je HT	Ne prihvaća se HAKOM u ovom dijelu samo opisuje stanje na tržištu. Nije jasno što A1 insinuiira ovim komentarom. Kao što je odgovoreno u komentaru pod 1., HAKOM je deregulirao HT na određenim područjima na temelju zaključaka proizašlih iz detaljne geografske analize,

		povećao pokrivanje svojom FTTH mrežom u nekonkurentnim područjima za preko 200 tisuća korisničkih jedinica u proteklom razdoblju od donošenja odluka o analizama tržišta. Međutim, kao što smo i ranije naveli, veliki dio novih korisničkih jedinica na nekonkurentnom tržištu odnosi se na PRŠI područja te se u budućnosti, bez daljnjeg sufinanciranja ne može očekivati nastavak takvog trenda izgradnje. Ako bismo iz pokrivanja izuzeli adrese iz PRŠI projekata (HT i A1), jer je poslovna odluka operatora o izgradnji istih donesena prije HAKOM-ove odluke o deregulaciji, i nakon toga preostale adrese u nekonkurentnim područjima usporedili između HT-a i alternativnih operatora, razlika u izgradnji novih FTTH mreža nakon 2023. godine bi bila minimalna, ako ne i u korist alternativnih operatora. Navedeno ukazuje na činjenicu da HT, unatoč predviđanjima HAKOM-a, nakon deregulacije ipak nije uložio dodatna sredstva za izgradnju FTTH mreže u nekonkurentnim područjima, već se isključivo fokusirao na pridobivanje korisnika u konkurentnim područjima gdje je od ranije već imao izgrađene (ali slabo korištene) mreže.	odnosno prilagodio razinu regulaciju tržišnim uvjetima, a ne kako bi se povećala ulaganja HT-a u nekonkurentna područja.
16.	Telemach	1. Podaci o broju korisničkih jedinica U okviru ovog ažuriranja geografskih jedinica, podaci o broju korisničkih jedinica te izvori tih podataka nisu u potpunosti transparentno i precizno navedeni uslijed čega podaci nisu usporedivi s prethodnim podacima na kojima su se temeljile Odluke o analizama tržišta. Veća transparentnost u pogledu izvora i metodologije doprinijela bi većem i usklađenom razumijevanju podataka iz perioda donošenja Odluka o analizama Tržišta, ako i ove revizije (ne)konkurentnih područja. S tim u vezi, bitno je za naglasiti i činjenicu da se u periodu između donošenja Odluka o analizama Tržišta i ovog postupka ažuriranja geografskih jedinica dogodila značajna promjena u samoj definiciji korisničke jedinice. Po prethodnom i sada nevažećem Pravilniku o svjetlovodnim distribucijskim mrežama definicija korisničke jedinice glasila:	Ne prihvaća se U Analizi iz 2023. HAKOM je naveo da se pod korisničkom jedinicom smatra bilo koja prostorna jedinica koja može biti stambena jedinica ili poslovni prostor, odnosno bilo koja prostorna jedinica koja može biti priključena na mrežu ili se u njoj nalaziti krajnji korisnik usluge. HAKOM nije u korisničke jedinice uključivao semafore, nadzorne kamere, trafostanice i slične objekte. Stoga, izmjene Pravilnika o SDM-u nisu utjecale na definiciju korisničke jedinice u ovom postupku. U okviru revizije geografskih područja, kao i u postupku Analize tržišta iz 2023., HAKOM je koristio podatke o broju korisničkih jedinica koje je dostavila Hrvatska pošta te podatke o dostupnosti i korištenju širokopojasnih mreža vrlo velikog kapaciteta (VHCN) koje operatori dostavljaju u svrhu mapiranja, sukladno članku 58. ZEK-a. U postupku mapiranja, operatori

	<i>„Korisničkim jedinicama, u smislu mogućnosti povezivanja na svjetlovodnu distribucijsku jedinicu, smatraju se jedinice u stambenim i poslovnim građevinama te razni drugi objekti (semafori, trafostanice, precrpne stanice, nadzorne kamere i slično)“.</i> Ova definicija bila je ključna za podatak o broju korisničkih jedinica u određenom geografskom području prilikom donošenja Odluka o analizama tržišta u srpnju 2023. godine. No, u travnju 2024. godine usvaja se potpuno novi Pravilnik o svjetlovodnim distribucijskim mrežama, koji važi danas i relevantan je za definiciju korisničke jedinice u ovom postupku ažuriranja geografskih jedinica. U njemu dolazi do izmjene definicije koja danas glasi: <i>„U smislu mogućnosti povezivanja na svjetlovodnu distribucijsku mrežu, korisničkim jedinicama smatraju se jedinice u stambenim i poslovnim građevinama te javni objekti“.</i> Razlika je evidentna i očigledno je da je definicija iz prethodnog Pravilnika značajno sužena obzirom da su iz definicije izbrisani svi „drugi objekti“ (semafori, trafostanice, nadzorne kamere...). S time u vezi, u prethodno spomenutim odgovorima na upite operatora prilikom donošenja Odluka o analizama Tržišta, HAKOM se očitovao kako je prilikom provođenja predmetnih postupaka podatke o broju korisničkih jedinica dobio od Hrvatske Pošte. Razumijemo da je HAKOM u 2023. godini prilikom donošenja Odluka o analizama Tržišta podatke o kućanstvima i poslovnim prostorima mogao dobiti od Hrvatske pošte. Međutim, ostaje nejasno u kojoj mjeri Hrvatska pošta raspolaže podacima o semaforima, nadzornim kamerama, trafostanicama i sličnim objektima koji su, sukladno definiciji tada važećeg Pravilnika, trebali biti obuhvaćeni kao korisničke jedinice. Stoga, u svrhu transparentnosti, smatramo važnim razjasniti aspekt točnosti i potpunosti podataka koji su korišteni prilikom donošenja Odluka o analizama Tržišta. Naime, postoji mogućnost da u postupku nisu uzete u obzir sve korisničke jedinice unutar pojedinih geografskih jedinica, a što je moglo utjecati na preciznost izračuna postotka pokrivenosti. Istovremeno, ako se predmetno ne razjasni, postoji rizik	dostavljaju podatke o dostupnosti vlastitih širokopojsnih mreža na razini pojedine adrese, u skladu s adresnim modelom Državne geodetske uprave (DGU). Radi utvrđivanja postotka pokrivenosti korisničkih jedinica unutar pojedinog geografskog područja, HAKOM je uparao podatke o broju korisničkih jedinica Hrvatske pošte s adresama na kojima su operatori iskazali dostupnost vlastitih VHCN mreža. Međutim, prilikom uparivanja podataka Hrvatske pošte i adresnog modela DGU-a utvrđene su određene neusklađenosti, zbog čega pojedine adrese nije bilo moguće izravno povezati s pripadajućim korisničkim jedinicama. Radi osiguranja potpunosti obuhvata, svim adresama bez pripadajućih korisničkih jedinica pridružena je po jedna korisnička jedinica. Takav pristup rezultirao je povećanjem ukupnog broja korisničkih jedinica, kao i ukupnog broja pokrivenih korisničkih jedinica u odnosu na podatke iz Analize tržišta iz 2023. Međutim, navedeno povećanje nije utjecalo na konačne rezultate pokrivenosti, budući da se postotak pokrivenosti korisničkih jedinica računa kao omjer broja pokrivenih korisničkih jedinica i ukupnog broja korisničkih jedinica u odabranom geografskom području. Što se tiče podataka o broju stanovnika u konkurentnim područjima utvrđenim iz Analize tržišta iz 2023., konkurentno područje je obuhvaćalo 1.433.613 stanovnika.
--	---	---

	da se slična nejasnoća glede točnosti podataka pojavi i u aktualnom procesu ažuriranja geografskih jedinica. Također, određene nejasnoće, u vrijeme donošenja Odluka o analizi Tržišta ili sada prilikom ažuriranja geografskih jedinica, proizlaze i iz usporedbe sada objavljenih tablica s revidiranim popisom geografskih jedinica, a u odnosu na popis iz 2023. godine. Naime, vidljivo je povećanje ukupnog broja korisničkih jedinica za 387.931, pri čemu se najveći dio tog povećanja, 233.515 više korisničkih jedinica, odnosi na konkurentna područja (2023. - 956.444, a 2025. - 1.189.959 korisničke jedinice), uključujući 171.215 novih korisničkih jedinica s VHCN-om. S obzirom na spomenutu izmjenu definicije korisničkih jedinica temeljem koje je danas, a u odnosu na 2023. godinu, broj korisničkih jedinica trebao biti umanjen za sve prethodno uključene „druge objekte“ (semafore, nadzorne kamere, trafostanice i sl.), a da u ovom ažuriranju ipak imamo značajno povećanje broja korisničkih jedinica, mogu se razmotriti tri moguća tumačenja: (i) prilikom donošenja Odluka o analizama Tržišta u 2023. godini možda nisu uzete u obzir sve korisničke jedinice, već samo one za koje je Hrvatska pošta imala dostupne podatke; ili (ii) izvori iz kojih se prikupljaju podaci o korisničkim jedinicama nisu u potpunosti transparentno prikazani ili (iii) su podaci dijelom procijenjeni. Također, uvidom u trenutno objavljene dokumente, vidljivo je da HAKOM, za razliku od Odluka o analizama Tržišta iz 2023. godine, sada uključuje i podatke o broju stanovnika po (ne)konkurentnim područjima. Upravo taj podatak o broju stanovnika može imati ključnu ulogu u procjeni stvarnog dosega tržišnih promjena i učinaka deregulacije. Stoga, smatramo da bi bilo izuzetno korisno, a i nužno, u svrhu jasne slike o utjecaju promjena u regulaciji na krajnje korisnike i tržišnu dinamiku, objaviti i usporedive podatke o broju stanovnika u geografskim jedinicama u 2023. godini. S obzirom na sve prethodno navedeno, smatramo da bi svi sudionici na tržištu trebali imati pristup svim relevantnim informacijama u ovom postupku. Stoga, molimo HAKOM za:	
--	---	--

		• pojašnjenje i navođenje svih izvora podataka o korisničkim jedinicama koji su korišteni prilikom donošenja Odluka o analizama Tržišta, kao i u okviru ovog ažuriranja geografskih jedinica, • transparentno pojašnjenje razlika između podatka prikupljenih u 2023. godini i sadašnjih podataka, uključujući razloge povećanja broja korisničkih jedinica kao i utjecaja izmjene definicije korisničke jedinice na ukupnu količinu korisničkih jedinica i • objavu podataka o broju stanovnika iz 2023. godine po geografskim jedinicama, a sve u svrhu usporedivosti podataka i boljeg razumijevanja stvarnog tržišnog konteksta i utjecaja deregulacije.	
17.	Telemach	2. Revizija (ne)konkurentnih područja Provedenom analizom Tržišta 2023. godine u svih 572 geografske jedinice, HAKOM je zaključio kako u konkurentna područja, zadovoljenjem sva tri kriterija, ulaze 72 geografske jedinice što predstavlja 12,59% svih geografskih jedinica dok je 500 jedinica svrstano u nekonkurentna područja. Revizijom konkurentnih područja utvrđeno je kako su sva tri kriterija zadovoljena u 80 geografskih jedinica što predstavlja 13,99% svih geografskih jedinica i koje obuhvaćaju 1.696.963 stanovnika, 648.537 kućanstava te 388.528 VHCN korisnika. Također je utvrđeno kako je novih 30 geografskih jedinica koje su promijenile status pripadanja iz nekonkurentnog u konkurentno područje dok u 50 geografskih jedinica nije došlo do promjene statusa pripadanja. U većini novih geografskih jedinica svrstanih u konkurentna područja izgrađena je nova širokopojasna infrastruktura realizacijom PRŠI projekata u sklopu Okvirnog nacionalnog programa za razvoj infrastrukture širokopojasnog pristupa u područjima u kojima ne postoji dostatan komercijalni interes za ulaganja. Dakle, riječ je o projektima koji ne predstavljaju komercijalna ulaganja operatora izvršena u periodu analize Tržišta ili tijekom protekle 2 godine, već je riječ o projektima ugovorenim prije provođenja analize Tržišta koje se financiraju sredstvima iz EU fondova.	Ne prihvaća se Nastavno na komentar A1, HAKOM je u verziji odluke za notifikaciju ugradio prikaz kretanja tržišnih udjela na „starim“ konkurentnim područjima. Iz tih prikaza je vidljivo da je na konkurentnim područjima tržišni udio Telemacha narastao za preko 10 postotnih poena. Dakle, upravo je Telemach na konkurentnim područjima ostvario najveći porast tržišnog udjela. HAKOM redovito prati stanje na dereguliranim područjima te bi u slučaju neočekivanih i neželjenih, odnosno štetnih posljedica za tržišno natjecanje reagirao i pokrenuo postupak analiza tržišta. S obzirom da do toga nije došlo, HAKOM je pokrenuo postupak revizije konkurentnih i nekonkurentnih područja kako je i predviđeno postojećom analizom.

		Revizijom pak nekonkurentnih područja utvrđeno jest kako u iste ulazi 492 geografskih jedinica što predstavlja 86,01% svih geografskih jedinica koje obuhvaćaju 2.174.870 stanovnika, 789.903 kućanstva te 129.689 VHCN korisnika. Također je utvrđeno da su 22 geografske jedinice promijenile status pripadanja iz konkurentnog u nekonkurentno područje od čega je u čak 20 jedinca došlo do povećanja tržišnog udjela HT-a iznad 50% uslijed povećanja korištenosti VHCN infrastrukture veleprodajnih operatora. Međutim, bez obzira što će te jedinice pripadati nekonkurentnim područjima na kojima će HT biti u obvezi ispunjavanja regulatornih obveza, HT neće imati obvezu provođenja Testa istiskivanja marže za maloprodajne ponude koje pruža temeljem infrastrukture u vlasništvu treće osobe, a koju unajmljuje na veleprodajnoj razini. Slijedom toga, HT će u tim područjima, sada ponovo klasificiranim kao nekonkurentnim, imati mogućnosti nuditi maloprodajne ponude temeljem unajmljene infrastrukture po komercijalnim cijenama koje ne bi zadovoljile Test istiskivanja marže, a što može imati dodatan utjecaj na povećanje korisničke baze HT-a. Stoga se može zaključiti da ova promjena nije doprinijela pozitivnom jačanju tržišnog natjecanja imajući u vidu da je HT na područjima koju su prethodnu utvrđena kao konkurentna, a sada ponovo nekonkurentna, kao i ukupno na tržištu, ostvario rast svog tržišnog udjela.	
18.	Telemach	Zaključno, svjesni smo činjenice da je provedbom prvih koraka deregulacije uspostavljen okvir unutar kojeg danas posluju svi operatori, a koji će definirati i buduće uvjete poslovanja. Upravo iz tog razloga smatramo iznimno važnim postupak ažuriranja geografskih jedinica provesti na transparentan način, uz korištenje točnih, provjerljivih, usporedivih i dosljedno prikazanih podataka.	Upravo je intencija HAKOM-a provesti postupak ažuriranja na transparentan način te je s tim ciljem HAKOM proveo javno savjetovanje i dao sva potrebna pojašnjenja vezano uz korištene podatke.
19.	Pro-Ping	Pro-Ping smatra da je prethodna deregulacija HT-a na određenom geografskom području trebalo razmatrati tek ove godine, nakon što se ostvare barem minimalni preduvjeti konkurentnosti i postojanja	Ne prihvća se

	paralelnih infrastruktura u pojedinim područjima Republike Hrvatske, a do tada eventualno ublažiti regulatorne obveze HT-u na područjima na kojima HAKOM utvrdi da postoje određene razlike u stupnju infrastrukturnog tržišnog natjecanja. U nastavku se moramo osvrnuti na sljedeće: 1. nepoštena podjela tržišta u dimenziji usluga na tržište niskog i visokog kapaciteta gdje je HAKOM pogrešno prikazao stvarno stanje na tržištu, odnosno ovakvom podjelom je na umjetan način povećao tržišne udjele alternativnih operatora i neopravdano umanjio realnu tržišnu snagu HT-a na mjerodavnom tržištu širokopojasnog pristupa kako bi se stvorila osnova za deregulaciju HT-a, prvenstveno iz činjenica da neki (pogotovo manji poput nas) alternativni operatori nemaju mogućnosti pružati istovjetne usluge kao HT. Tu prvenstveno mislimo na mobilne usluge, koje se nude u kombinaciji paketa sa fiksnim uslugama ili kao alternativa za bakrene priključke te se na taj način alternativni operatori poput Pro-Ping-a stavljaju u nepovoljniji položaj, bez obzira što na dijelu nekog područja imamo svjetlovodnu mrežu. Smatramo da je u segmentaciju tržišta mobilne usluge trebalo uključiti u visoki kapacitet. Uzimajući u obzir i dalje vrlo visok tržišni udjel HT-a na nacionalnoj razini, HAKOM je preuranjeno donio odluku o deregulaciji HT-a. 2. Izborom i primjenom neodgovarajućih kriterija za geografsku segmentaciju tržišta, HAKOM je pogrešno ocijenio stupanj tržišnog natjecanja u pojedinim geografskim jedinicama te je neopravdano deregulirao HT u određenim gradovima i/ili općinama gdje HT realno još uvijek ima značajni tržišni udio. Kako u Republici Hrvatskoj još uvijek ne postoje značajne i trajne razlike u uvjetima tržišnog natjecanja na tržištu širokopojasnog pristupa koje bi opravdale geografsku segmentaciju tržišta, Pro-Ping smatra da bi HAKOM i dalje trebao u zemljopisnoj dimenziji zadržati nacionalnu dimenziju tržišta 3b te zbog izrazito visokog tržišnog udjela odrediti HT SMP operatorom na nacionalnoj razini. Pritom bi, s obzirom na još uvijek značajnu ulogu bakrene pristupne mreže u Republici Hrvatskoj i relativno ranu fazu izgradnje i korištenja VHCN mreža, usluge koje se pružaju putem bakrene i mobilne mreže trebale biti sastavni dio istog mjerodavnog tržišta na kojem se	HAKOM u ovom postupku nije preispitivao definiciju tržišta niti kriterije utvrđivanje konkurentskih uvjeta u geografskim jedinicama, već samo ažurirao status konkurentnosti geografskih jedinica na temelju istih kriterija korištenih u Analizi iz 2023. HAKOM je u Analizi iz 2023. podijelio tržište širokopojasnog pristupa na tržište malog i tržište velikog kapaciteta jer postoji skupina korisnika kojima veće brzine pristupa nisu potrebne — njihove potrebe su zadovoljene nižim brzinama. Iako veličinu tog segmenta nije moguće točno utvrditi, činjenica je da on postoji, iako se s vremenom smanjuje. Nadalje, korisnici kojima je dostupna VHCN mreža imaju mogućnost prebaciti se na usluge s većim brzinama pristupa, dok korisnici kojima ista još uvijek nije dostupna to ne mogu napraviti jer bakrena mreža i druge tehnologije koje je HAKOM uključio u tržište malog kapaciteta imaju tehnička ograničenja zbog kojih nije moguće pružanje usluge s većim brzinama pristupa (u pravilu iznad 100 Mbit/s). Dodatno, HAKOM je u odgovoru na komentar br. 2 izdvojio konkretne JLS-ove u kojima je već dulje vrijeme VHCN pokrivenost blizu 100 posto, a i dalje postoji značajan broj korisnika širokopojasnog pristupa koji nisu priključeni na svjetlovodne mreže. Također, ne postoji dvosmjerna zamjenjivost između usluga malog i velikog kapaciteta. Korisnici bakrene mreže mogu, ako to žele, prijeći na „brže“ usluge putem VHCN mreže, ali korisnici koji već koriste VHCN usluge ne mogu te iste brzine zamijeniti uslugama putem bakrene mreže jer one jednostavno ne mogu pružiti istu razinu kapaciteta. Stoga, HAKOM naglašava da je tržište segmentirano na tržište malog i velikog kapaciteta isključivo zbog navedenih tehničkih i tržišnih razloga zamjenjivosti, a ne da bi se HT-u umjetno smanjio, a alternativnim operatorima umjetno povećao tržišni udio na tržištu velikog kapaciteta. Nadalje, sukladno Preporuci EK o mjerodavnim tržištima, problemi povezani s tržišnim natjecanjem na tržištima koji su sastavni dio Preporuke, vjerojatno nisu jednako prisutni na cijelom teritoriju države članice pa bi takva tržišta trebalo temeljito geografski analizirati. Na temelju detaljne geografske analize HAKOM je utvrdio da postoje značajne razlike u uvjetima tržišnog natjecanja između različitih geografskih jedinica u Republici Hrvatskoj. Stoga je proveo geografsku segmentaciju tržišta velikog kapaciteta te na temelju testa tri mjerila utvrdio podjelu tržišta na ono koje je podložno prethodnoj regulaciji i na ono koje više nije podložno prethodnoj regulaciji. Europska komisija nije imala primjedbi na provedenu geografsku segmentaciju tržišta i ukidanje regulatornih obveza HT-u na konkurentnim područjima (odluka u predmetu HR/2023/2451).
--	---	--

		pružaju i VHCN usluge te činiti jedno zajedničko tržište u dimenziji usluga. Nadalje, neovisno o predloženoj nacionalnoj dimenziji tržišta, s obzirom da u određenim geografskim područjima ipak postoje određene razlike u stupnju tržišnog natjecanja, umjesto geografske segmentacije tržišta, Pro-Ping smatra da bi HAKOM trebao segmentirati regulatorne obveze određene HT-u kao SMP operatoru na način da odredi odgovarajuće kriterije koji trebaju biti zadovoljeni kako bi se na određenom geografskom području ublažile ili potpuno uklonile navedene regulatorne obveze HT-u. Jedan od osnovnih kriterija u svakom slučaju treba biti iskorištenost izgrađenih alternativnih mreža. U skladu s navedenim, kriteriji za segmentiranje regulatornih obveza u određenoj geografskoj jedinici bi, prema našem mišljenju, trebali biti definirani na sljedeći način: • prisutnost najmanje 1 alternativne svjetlovodne mreže s pojedinačnim pokrivanjem većim od 35% korisničkih jedinica, • pojedinačni maloprodajni tržišni udjel usluga putem svjetlovodnih mreža jednog alternativnog operatora veći od 20% • ukupni maloprodajni tržišni udjel HT-a manji od 50%. S obzirom da se HAKOM odlučio za geografsku segmentaciju tržišta, smatramo da je trebalo primijeniti navedene kriterije za određivanje geografskih granica mjerodavnog tržišta.	Da je HAKOM odredio HT SMP operatorom na nacionalnom tržištu te mu segmentirao regulatorne obveze, HAKOM bi zanemario činjenicu da HT na nekim područjima ima manju pokrivenost VHCN mrežom od alternativnih operatora. Na taj način bi u takvim područjima bio reguliran pristup HT-ov mreži, iako neki drugi operatori, čijoj mreži pristup u tom slučaju ne bi bio reguliran, imaju veću pokrivenost od HT-a.
20.	Pro-Ping	1. Neopravdana podjela tržišta u dimenziji usluga na tržište niskog i visokog kapaciteta Pri određivanju granica mjerodavnog tržišta u dimenziji usluga, HAKOM je podijelio maloprodajno tržište širokopojasnog pristupa na dva segmenta tržišta, malog kapaciteta i tržište velikog kapaciteta. U tržište malog kapaciteta HAKOM je uključio pristup putem bakrene parice, pristup na fiksnoj lokaciji putem mobilnih mreža, hibridni pristup	Ne prihvaća se Kao što je već pojašnjeno u prethodnom odgovoru, HAKOM je u Analizi iz 2023. podijelio tržište širokopojasnog pristupa na tržište malog i tržište velikog kapaciteta jer postoji skupina korisnika kojima veće brzine pristupa nisu potrebne — njihove potrebe su zadovoljene nižim brzinama. Iako veličinu tog segmenta nije moguće točno utvrditi, činjenica je da on postoji, iako se s vremenom smanjuje. Nadalje, korisnici kojima je dostupna VHCN mreža imaju mogućnost prebaciti se na usluge s većim brzinama pristupa, dok korisnici kojima ista još uvijek nije dostupna to ne mogu napraviti jer bakrena mreža i

	(kombinacija bakrene parice i mobilne mreže) te pristup putem bežičnih (dalje: FWA) tehnologija, dok tržištu velikog kapaciteta pripadaju pristup putem svjetlovodne i kabelske mreže. Ovakvu podjelu HAKOM prvenstveno temelji na tvrdnji da postoji segment korisnika kojima nisu potrebne brzine pristupa koje su ostvarive putem VHCN mreža iz razloga što su njihove potrebe zadovoljene i s nižim brzinama pristupa iako posebno ne navodi podatke kojima bi potkrijepio takav zaključak. Naime, kod definiranja zasebnih segmenata tržišta HAKOM ne navodi podatak o broju korisnika koji izričito ne žele koristiti veće brzine iako su im iste dostupne, kao ni podatak o broju korisnika koji možda zbog ugovorne obveze s postojećim operatorom nisu u mogućnosti promijeniti operatora i postojeću tehnologiju bez dodatnih troškova, kao ni bilo kakve druge podatke kojima bi opravdao takvu definiciju maloprodajnog tržišta. Smatramo da su usluge pristupa internetu, bez obzira putem koje pristupne tehnologije se pružaju, zamjenske usluge i kao takve bi trebale biti sastavni dio jednog mjerodavnog tržišta. Krajnji korisnici u pravilu niti ne znaju koje se tehnologije primjenjuju u pojedinoj vrsti mreže te im navedeno nije ni osobito bitno sve dok imaju zadovoljavajuću uslugu sa zadovoljavajućom brzinom. Jasno je da primjena različitih tehnologija utječe na maksimalnu brzinu koju krajnji korisnik može ostvariti, ali korisnici u pravilu neće odbiti veću brzinu internet usluge putem bilo koje tehnologije ako ostali parametri usluge ostaju isti (npr. stabilnost usluge, količina podatkovnog prometa itd.) i ako ne trebaju platiti značajno veću cijenu za povećanje brzine. Stoga se može zaključiti i da sve različite brzine pristupa internetu pripadaju istom (jednom) mjerodavnom tržištu te da korištenje različitih brzina od strane krajnjih korisnika ne ovisi o tehnologiji koja je dostupna na određenom području na kojem krajnji korisnik živi. Dodatno na navedeno, bitno je istaknuti da su maloprodajne cijene za identičnu uslugu izuzetno različite kod nekih operatora te nije jasno na čemu se temelji takva razlika i vrši se diskriminacija korisnika ovisno na	druge tehnologije koje je HAKOM uključio u tržište malog kapaciteta imaju tehnička ograničenja zbog kojih nije moguće pružanje usluge s većim brzinama pristupa (u pravilu iznad 100 Mbit/s). Također, ne postoji dvosmjerna zamjenjivost između usluga malog i velikog kapaciteta. Korisnici bakrene mreže mogu, ako to žele, prijeći na brže usluge putem VHCN mreže, ali korisnici koji već koriste VHCN usluge ne mogu te iste brzine zamijeniti uslugama putem bakrene mreže jer one jednostavno ne mogu pružiti istu razinu kapaciteta. Stoga, HAKOM naglašava da je tržište segmentirano na tržište malog i velikog kapaciteta isključivo zbog navedenih tehničkih i tržišnih razloga zamjenjivosti, a ne da bi se HT-u umjetno smanjio, a alternativnim operatorima umjetno povećao tržišni udio na tržištu velikog kapaciteta.
--	---	---

		kojem području stanuju. Prema našem mišljenju ne postoji opravdani razlog za razdvajanje navedenih tehnologija u zasebna tržišta. Naime, svi alternativni operatori koji svoje usluge pružaju putem vlastite svjetlovodne infrastrukture se isključivo natječu s HT-ovom bakrenom i mobilnom mrežom na kojoj se i dalje nalazi najveći broj krajnjih korisnika. Drugim riječima, ne postoje alternativne bakrene mreže koje bi alternativni operatori koristili za pružanje usluga korisnicima koji su trenutno na bakrenoj mreži HT-a (bez obzira koju brzinu pristupa koriste), već svim krajnjim korisnicima nude svoje VHCN usluge, bez obzira koriste li krajnji korisnici usluge trenutno putem bakrene ili mobilne mreže HT-a, neovisno radi li se o VHCN mreži HT-a ili nekog drugog alternativnog operatora. S druge strane, u područjima u kojima ne posjeduje vlastitu VHCN mrežu, HT se sa svojim ponudama putem mobilne mreže natječe s ponudama alternativnih operatora te određeni broj korisnika svakodnevno mijenja postojećeg operatora, nerijetko i uz promjenu tehnologije. Ovdje prvenstveno mislimo na gubitke korisnika na našoj FWA mreži. Sve navedeno jasno ukazuje na činjenicu da su svi korisnici na bakrenoj mreži HT-a i korisnici spojeni na VHCN mreže HT-a i drugih operatora dio istog tržišta te ne postoji opravdani razlog za segmentaciju maloprodajnog tržišta na temelju tehnologije putem koje se pruža maloprodajna usluga krajnjem korisniku. S obzirom da krajnjim korisnicima izbor tehnologije nije presudan ako usluga funkcionira u skladu s očekivanjima, uzimajući u obzir i prethodne analize tržišta koje je HAKOM proveo prije odluke o deregulaciji, u kojima je do sada uvijek definirao jedinstveno mjerodavno tržište, smatramo da HAKOM podjelu tržišta nikako ne smije vršiti prema korištenoj tehnologiji.	
21.	Pro-Ping	2. Zadržavanje deregulacije HT-a s obzirom na visok tržišni udjel na nacionalnoj razini	Ne prihvaća se

	S obzirom na stanje tržišta elektroničkih komunikacija u Republici Hrvatskoj na kojem HT na tržištu maloprodajnog širokopojasnog pristupa ima i dalje značajan tržišni udio, smatramo kako uopće nije opravdana deregulacija HT-a i na taj način poticanje jačanja tržišne snage HT-a u trenutku kada su drugi alternativni operatori u najintenzivnijem periodu investicija u svjetlovodne mreže u Republici Hrvatskoj. Pogotovo na područjima gdje alternativni operatori koriste 100% vlastita sredstva za investicije uz znatno veći trošak po kućanstvu s obzirom na malu gustoću naseljenosti. Kao primjer utilizacije svjetlovodne mreže izgrađene na ruralnom području, želimo istaknuti naš SDM na području Općine Koprivnički Ivanec, koja je prethodnom odlukom iz 2023. svrstana u konkurentna područja. Od ukupno 1.179 korisničkih jedinica, Pro Ping je uspio prodati svoju uslugu pristupa internetu na 88 korisničkih jedinica od aktivacije SDM-a 2022. godine. Postavlja se pitanje koriste li ostali stanovnici Općine uslugu pristupa internetu. Kad se tržišnom udjelu HT-a nadoda i tržišni udjel Iskona, koji je u 100% vlasništvu HT-a, tržišni udio HT-a je najveći tržišni udjel među svim povijesnim operatorima u EU. Ovo ističemo jer baš putem Iskon-a, HT zadržava svoju poziciju na konkurentnim područjima prelijevanjem tržišnog udjela s HT-a na Iskon, a HAKOM taj segment isključuje iz analize paralelno uspoređujući Infrastrukturu d.o.o., no Infrastruktura ne posluje na maloprodajnom tržištu, već je isključivo operator koji svoje usluge nudi u veleprodaji, za razliku od HT-a. Slijedom svega navedenog, prijedlog HAKOM-a prema kojem bi HT bio u potpunosti dereguliran na dodatnim geografskim jedinicama, prema mišljenju Pro-Ping-a nikako nije opravdano. Upravo suprotno, umjesto uvedene (djelomične) deregulacije HT-a na području Republike Hrvatske na kojem živi preko 50% stanovništva, HAKOM bi zapravo trebao razmišljati na koji način bi kroz kontinuirani nastavak regulacije mogao povećati stupanj konkurentnosti na tržištu	Sukladno Preporuci EK o mjerodavnim tržištima, problemi povezani s tržišnim natjecanjem na tržištima koji su sastavni dio Preporuke, vjerojatno nisu jednako prisutni na cijelom teritoriju države članice pa bi takva tržišta trebalo temeljito geografski analizirati. rečenicu: Navedena logika se može primijeniti i na tržište veleprodajnog širokopojasnog pristupa. Na temelju detaljne geografske analize HAKOM je utvrdio da postoje značajne razlike u uvjetima tržišnog natjecanja između različitih geografskih jedinica u Republici Hrvatskoj. Stoga je proveo geografsku segmentaciju tržišta velikog kapaciteta te na temelju testa tri mjerila utvrdio podjelu tržišta na ono koje je podložno prethodnoj regulaciji i na ono koje više nije podložno prethodnoj regulaciji. Europska komisija nije imala primjedbi na provedenu geografsku segmentaciju tržišta i ukidanje regulatornih obveza HT-u na konkurentnim područjima (odluka u predmetu HR/2023/2450). Cilj ovog postupka je ažurirati popis nekonkurentnih područja i popis konkurentnih područja te revidirati status pripadanja geografskih jedinica odgovarajućem području, na temelju čega će se HT-u revidirati status operatora sa značajnom tržišnom snagom na geografskim jedinicama koje su promijenile status pripadanja. Naime, odlukom o analizi tržišta iz 2023. definirano je da će HAKOM, nakon isteka razdoblja od dvije godine od stupanja na snagu odluke o analizi tržišta, na temelju kriterija za utvrđivanje konkurentskih uvjeta u geografskim jedinicama provesti provjeru statusa geografskih jedinica u cilju utvrđivanja mijenjaju li pojedine geografske jedinice status pripadanja konkurentnim, odnosno nekonkurentnim područjima. S obzirom na utvrđene promjene, ažurirani su popisi nekonkurentnih i konkurentnih područja.
--	--	--

	elektroničkih komunikacija u Republici Hrvatskoj, na kojem je tržišni udjel HT-a nakon proteka više od 10 godina od početka liberalizacije tržišta i dalje izrazito visok, tj. najveći u EU. Iako nije točno određeno koji tržišni udjel je primjeren ili opravdan za primjenu geografske segmentacije tržišta, a onda posljedično moguće i deregulacije povijesnog operatora, iz EU prakse jasno proizlazi da je navedeno prvenstveno primijenjeno na EU tržištima na kojima je tržišni udjel povijesnog operatora na nacionalnoj razini pao značajno ispod 50%, što u Republici Hrvatskoj ni približno nije slučaj.	
--	---	--